

سندھ جي نئين نصاب
2023-24 تي ٻڌل

آزمائشي چاپو

درسي ڪتاب

رياضي

1

پهرين ڪلاس لاءِ

0 1 2 3 4 5 6 7

FREE TEXTBOOK OF
MATHEMATICS
END CLASS

MATHEMATICS

END CLASS

سندھ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ

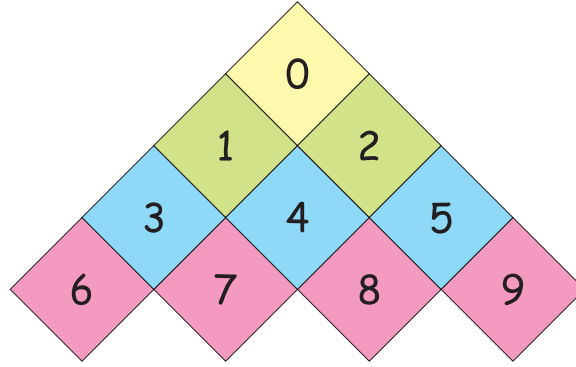
آزمائشي چاپو

درسي ڪتاب

1 رياضی

پهرين ڪلاس لاءِ

سندھ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ

چيپنڊڙ: پيرامائونٽ پرنٽنگ پريس، ڪراچي

هن ڪتاب جا سڀ حق ۽ واسطا سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ، ڄامشورو وٽ محفوظ آهن.
سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ جو تيار ڪيل ۽
ڊائريڪٽوريٽ آف ڪريڪيولر، اسپيسمنٽ اينڊ ريسرچ سنڌ، ڄامشورو جو نظر ثاني ڪيل
۽ سنڌ حڪومت جي تعليم ۽ خواندگي واري کاتي طرفان سنڌ صوبي جي اسڪولن لاءِ
واحد درسي ڪتاب طور منظور ڪيل.
حوالو نمبر: SELD/HCW/18/2018 تاريخ: 30 آڪٽوبر، 2025.

نگران اعليٰ

پرويز احمد بلوچ

چيئرمين سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ

نگران

نائب ماهر مضمون (رياضي)

سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ

صوبائي نظر ثاني ڪندڙ ڪميٽي (PRC)

- ★ پروفيسر ڊاڪٽر آصف علي شيخ
- ★ پروفيسر ڊاڪٽر رضيه فقير محمد
- ★ پروفيسر ڊاڪٽر شاهنواز سهتو
- ★ بنده علي ٽالپر
- ★ بلال حيدر قريشي
- ★ ثناء الله سومرو
- ★ ڪامران لطيف لغاري

ليڪڪ:

- ★ پروفيسر محمد فاروق خان
- ★ پروفيسر اعجاز علي صبحپوٽو
- ★ اسماء پتي

ايڊيٽر

- ★ پروفيسر اعجاز علي صبحپوٽو
- ★ نريش ڪمار شيواني

پروف ريڊر

صدار حسين لاشاري

مترجم

اعجاز علي صبحپوٽو

ڪمپوزنگ، ڊيزائنگ ۽ ترتيب

محمد ارسلان شفاعت گدي

شهمير خان

هيءُ ڪتاب پيرامائونٽ پرنٽنگ پريس، ڪراچيءَ ۾ ڇپيو.

په اکر

پهرئين ڪلاس لاء تيار ٿيل نئين رياضي جي درسي ڪتاب متعارف ڪرائڻ تي مونڪي بيهڻ خوشي ٿي رهي آهي. هي ڪتاب DCAR طرفان تيار ڪيل سال 2023-24 واري سنڌ صوبي جي نئين نصاب مطابق تيار ڪيو ويو آهي. هي درسي ڪتاب اسانجي معياري تعليم مهيا ڪرڻ واري عزم کي ظاهر ڪري ٿو جنهن ۾ مقامي پس منظر کي مدنظر رکندي بين الاقوامي معيارن کي پورو ڪري ٿو.

ان ڪائناتي حقيقت کي مدنظر رکندي ته ننڍڙا شاگرد تصورن کي فقط فعال سرگرمين وسيلي وڌيڪ سمجهي سگهن ٿا، هن درسي ڪتاب ۾ عملي STEAM سرگرمين کي شامل ڪيو ويو آهي ۽ سڪڻ جي عمل کي اثرائتو ۽ بامقصد بنائڻ لاءِ AI سرگرمين، ويب سائينس / لنڪس ۽ QR ڪوڊ ذريعي جديد ٽيڪنالاجي سان ڳنڍيو ويو آهي. هن ڪتاب جي تصويرن ۾ ڪا شي سڪڻ لاءِ ڇوڪرن ۽ ڇوڪرين کي برابر جي بنياد تي موقعا فراهم ٿيل آهن.

هي درسي ڪتاب، حسابي تصورن کي حقيقي ۽ عملي زندگي سان جوڙيندي منفرد طريقي سان پيشه ورانه تعليمي ڍانچي کي شامل ڪري ٿو. گڏيل رياضي جو هيءُ عملي ڪتاب شاگردن جي بنيادي مهارتن کي مضبوط ڪرڻ سان گڏوگڏ اُستادن ۽ والدين جي وچ ۾ ربط وڌائڻ سکيا واري ماحول کي مؤثر بنائي ٿو جنهن سان شاگرد تعليم طرف وڌيڪ مائل ٿين ٿا ۽ اسڪول ڇڏڻ جي شرح گهٽجي وڃي ٿي.

آءُ سيڪريٽري تعليم SE&LD، چيف ايگزيڪيوٽو صلاحڪار (CW)، GRACE پراجيڪٽ ٽيم، فوڪل پرسن STEAM ريجن حيدرآباد، ليڪن، جائزو وٺندڙن، DCAR جي نصاب تيار ڪندڙ ماهرن، اُستادن، مصورن ۽ سڀني حصو وٺندڙن جو دل جي گهرائين سان شڪرگذار آهيان جن پنهنجي ماهرانه صلاحيتن سان هن سموري عمل ۾ حصو ورتو.

هي هڪ آزمائشي ڇاپو آهي. اسان شاگردن، اُستادن، والدين ۽ تعليمي ماهرن جي تجويزن ۽ راءِ کي گرمجوشي سان پليڪار ڇڻون ٿا ته جيئن ايندڙ ڇاپي کي بهتر بڻائي سگهجي.

دعا آهي ته هي درسي ڪتاب ننڍن رياضي دانن جي واڌ ويجهه ۽ تربيت ڪرڻ ۾ مددگار ثابت ٿيندو ۽ اهي تنقيدي سوچ سان تخليقي مسئلا حل ڪري سماج لاءِ بامقصد ڪردار ادا ڪندا.

چيئرمين

سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ

فهرست

صفحو نمبر	يونٽ جو نالو	يونٽ نمبر
1	عدد	1
47	عددي عمل	2
94	ناٿو	3
102	اٽپور	4
114	آلجبرا	5
120	ماپ	6
146	جاميٽري	7
160	شماريات ۽ امكان	8
169	عملي STEAM سرگرميون	✓
171	AI واريون گجھارتون، رانديون ۽ سرگرميون	✓
173	ڪجهه حسابي ويب سائٽس/لنڪس	✓
174	رياضي جو عملي ڪتاب	✓

عداد

1

يونٽ

شاگردن جي سکيا جا نتيجا

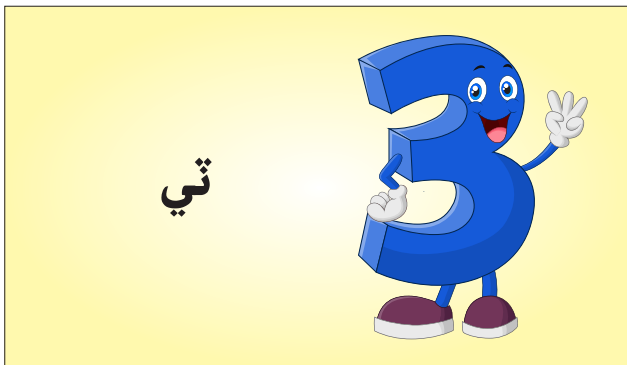
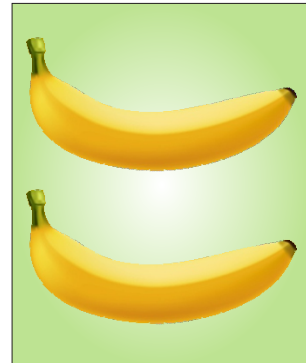
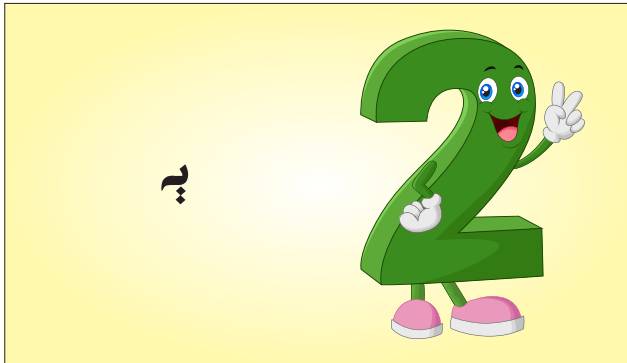
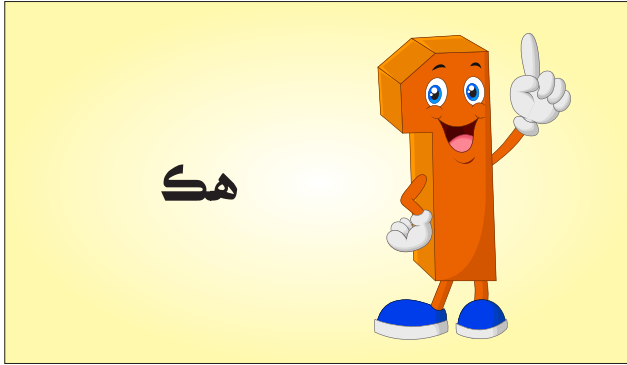
هن يونٽ جي پوري ٿيڻ کانپوءِ شاگرد ان قابل ٿي ويندا ته:

- ✓ ٻُڙي، هڪ يا ڪنهن به ڏنل عدد کان شروعات ڪندي، 99 (به انگي عدد) تائين شين ۽ عددن جي سڌي ۽ اُپتي ڳڻپ ڪري سگهن.
 - ✓ 99 (به انگي عدد) تائين عددن کي انگن ۾ ۽ 10 تائين عددن کي لفظن ۾ لکي ۽ پڙهي سگهن.
 - ✓ به انگي عددن جي هر هڪ انگ جي مڪاني مُلهه (ايڪن ۽ ڏهاڪن) کي سڃاڻي سگهن.
 - ✓ مُناسب ٻولي جو استعمال ڪندي عددن کي 99 تائين پيٽ ڪري ۽ ترتيب ۾ رکي سگهن (مثال طور: گهٽ وڌ، ننڍو وڏو، برابر، ساڳيو، وڌندڙ، گهٽجندڙ، ننڍو وڏائي، وڌندڙائي وغيره).
 - ✓ ٻن عددن مان اڳ واري، پوءِ واري ۽ وچ واري عدد کي سڃاڻي سگهن.
- شين جي بيهڪ سڃاڻي سگهن ۽ 10 تائين قطاري عددن جو استعمال ڪندي ان کي لکي سگهن.

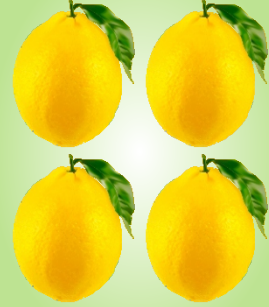
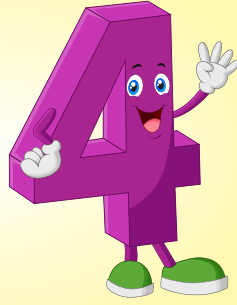
شين ۽ عددن جي 99 ٽائين ڳڻپ

1 کان 9 ٽائين عدد

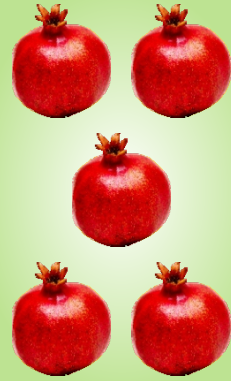
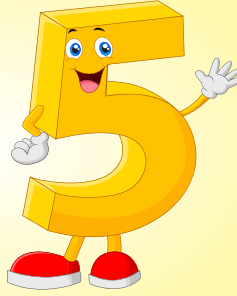
شين جي ڳڻپ ڪريو ۽ عددن کي وڏي آواز ۾ پڙهو.

چار

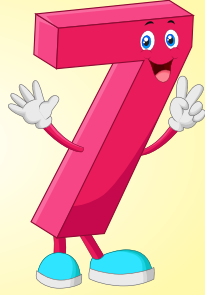
پنج

شہ

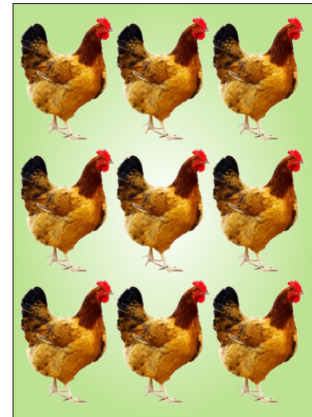
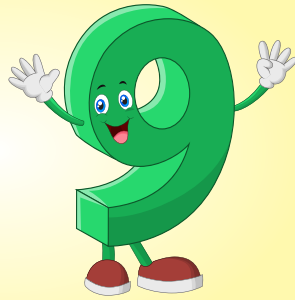
ست

اٹ

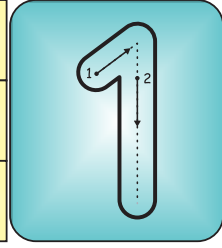

نہ

عددن کي پڙهو، چٽو ڪريو ۽ لکو.

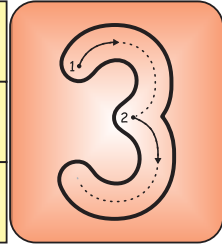
1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1

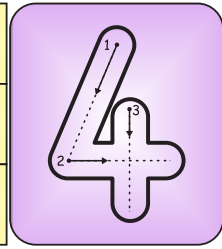
2	2	2	2	2	2
2	2	2	2	2	2

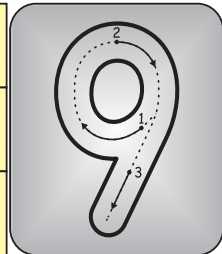
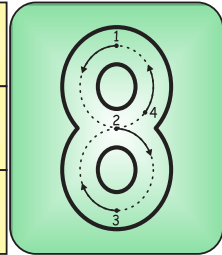
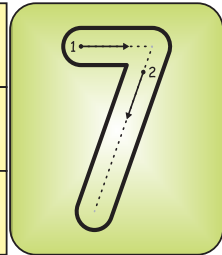
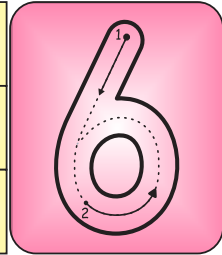
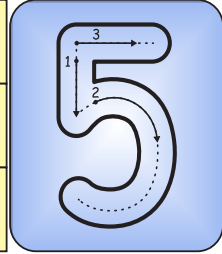
3	3	3	3	3	3
3	3	3	3	3	3

4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4

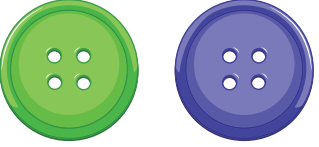

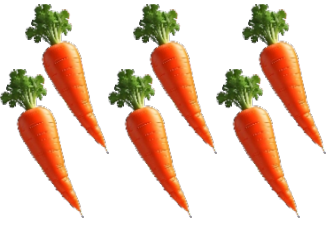

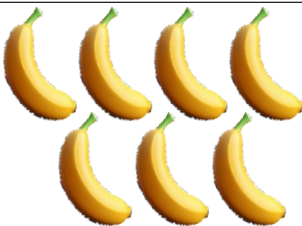

5	5	5	5	5	5
5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6
6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7
7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8
8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9
9	9	9	9	9	9

ڳڻيو ۽ شين جو تعداد لکو.

<input type="text"/> 	<input type="text"/>
<input type="text"/> 	<input type="text"/>
<input type="text"/> 	<input type="text"/>
<input type="text"/> 	<input type="text"/>
<input type="text"/> 	

ٻڙي جو تصور

پيجري ۾ طوطن کي ڳڻيو ۽ عدد کي پڙهو ۽ لکو.

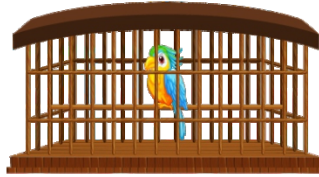
تي طوطا

ٻه طوطا

هڪ طوطو

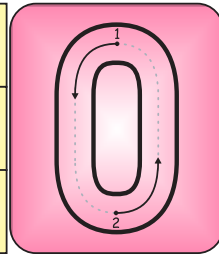
ڪوبه نه

ان پيجري ۾ ڪوبه طوطو نه آهي ان ڪري اسين چوندا سين ته ان ۾ ٻڙي طوطو آهي. اسين ٻڙي کي 0 لکون ٿا.

پڙهو، چئو ڪريو ۽ لکو.

0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0

گٹیو ۽ عددن سان ملايو.

0

1

2

3

4

5

6

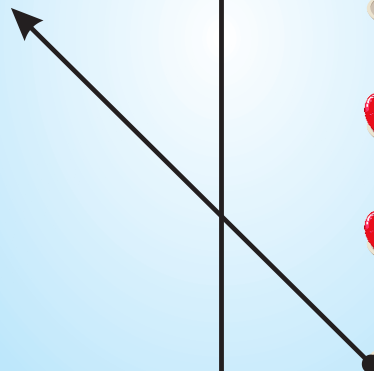
7

8

9

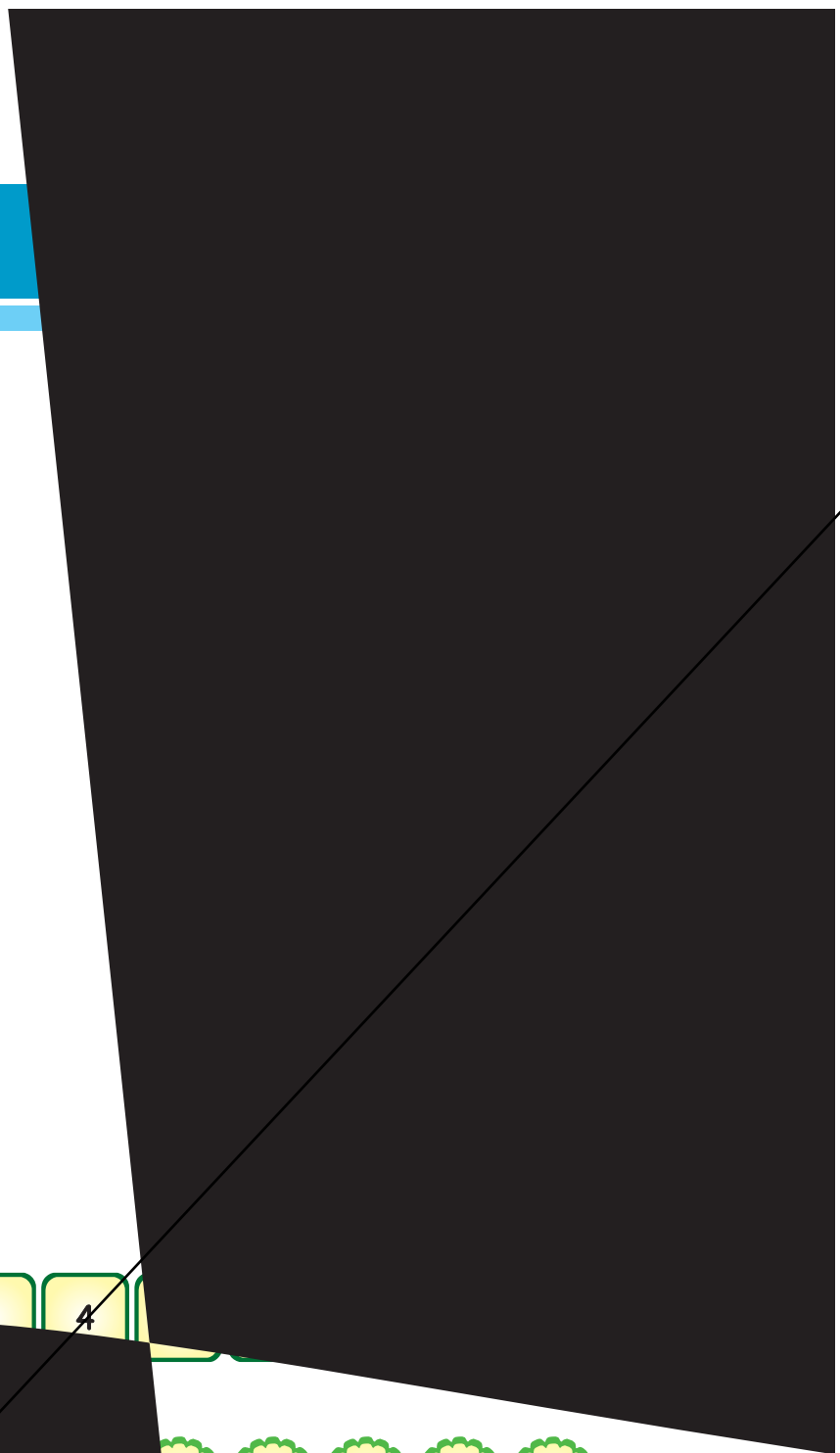
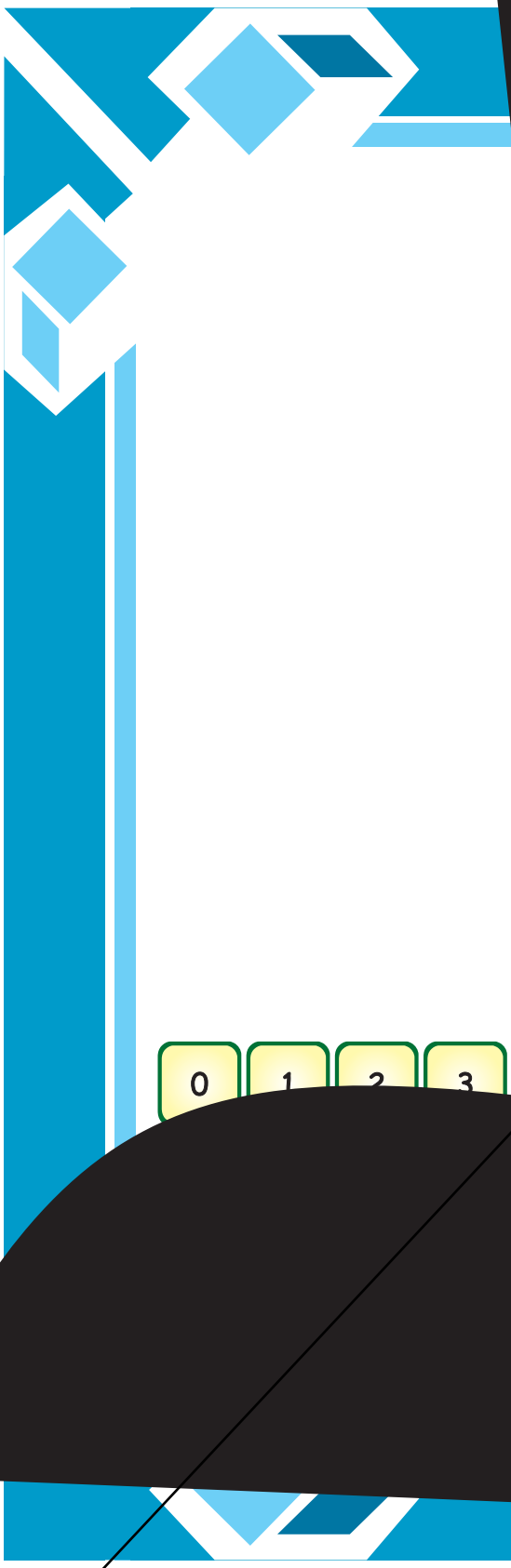

عملي ڪم

عبدالرافع باغ گهمي ٿو جتي هي مختلف پکي، جانور، شيون ۽ وڻ
ڏسي ٿو.
گڻيو ۽ ڏنل شين جو تعداد لکو.

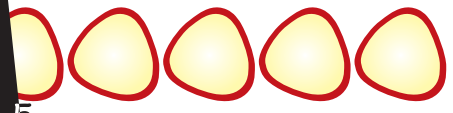

				
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
				
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

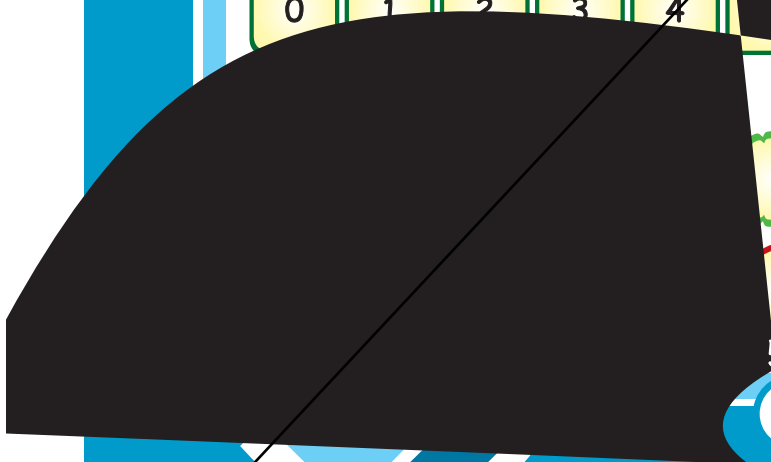
0 1 2 3 4

5 6 7 8 9

5

11

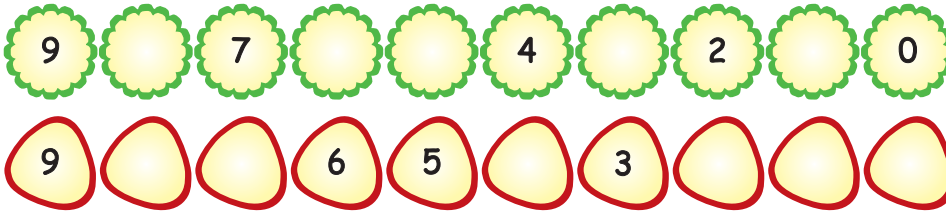
9 کان 0 تائين اُبتي ڳڻپ.
ڳڻيو ۽ عددن کي لکو.

نو	9	
اٺ	8	
ست	7	
ڇه	6	
پنج	5	
چار	4	
ٽي	3	
ٻه	2	
هڪ	1	
ٻڙي	0	

اهي عدد، اسين هيٺين ريت لکي سگهون ٿا.

اُبتي ڳڻپ ڪريو ۽ رهيل عدد لکو.

مشق 1

1. شين کي ڳڻيو ۽ عددن کي لکو.

عدد	شين
4	
	
	
	
	
	
	

2. گڻيو ۽ عددن سان ملايو.

عدد	شيون
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	

3. سڌي ڳڻپ ڪريو ۽ رهيل عددن کي لکو.

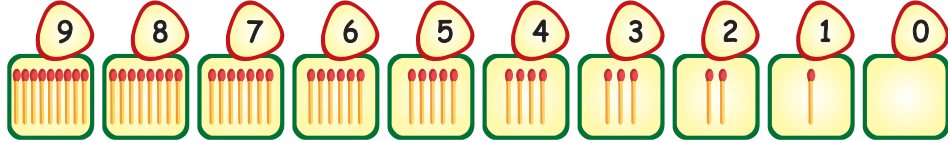
2			5		7
3		5			8
0		2			5

4. اُٻڻي ڳڻپ ڪريو ۽ رهيل عددن کي لکو.

9		7			4
8			5		3
5		3			0

ڏه جو تصور

اسان 0 کان 9 تائين عدد سکيا آهن جيڪي هيٺين ريت آهن.

جيڪڏهن اسان 9 تيلين ۾ هڪ تيلي وڌيڪ شامل ڪريون. ته اسان کي ڏه تيليون ملنديون. اسان ڏه کي 10 لکون ٿا.

10 ايڪا ناهين ٿا هڪ ڏهاڪو

يعني 10 ايڪا = 10

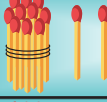
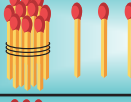

10 هڪ پهريون ٻه انگي عدد آهي.

نوٽ:

	20	2 ڏهاڪا ملي ويه ناهين ٿا.
	30	3 ڏهاڪا ملي ٽيه ناهين ٿا.
	40	4 ڏهاڪا ملي چاليهه ناهين ٿا.
	50	5 ڏهاڪا ملي پنجاهه ناهين ٿا.
	60	6 ڏهاڪا ملي سٺ ناهين ٿا.
	70	7 ڏهاڪا ملي ستر ناهين ٿا.
	80	8 ڏهاڪا ملي اسي ناهين ٿا.
	90	9 ڏهاڪا ملي نوي ناهين ٿا.

99 تائين عدد

10 کان 19 تائين ڳڻيو ۽ عدد پڙهو.

عدد		ڏهاڪا	ايڪا	شيون
لفظن ۾	انگن ۾			
ڏه	10	1	0	
يارهن	11	1	1	
ٻارهن	12	1	2	
تيرهن	13	1	3	
چوڏهن	14	1	4	
پندرهن	15	1	5	
سورهن	16	1	6	
سترهن	17	1	7	
ارڙهن	18	1	8	
اويڻه	19	1	9	

پونٹ 1: عدد

20 کان 29 تائین گٹيو ۽ عدد پڙهو.

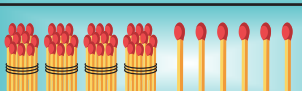
عدد		ڏهاڪا	ايڪا	شيون
لفظن ۾	انگن ۾			
ويھ	20	2	0	
ايڪيھ	21	2	1	
ٻاويھ	22	2	2	
ٽيويھ	23	2	3	
چوويھ	24	2	4	
پنجويھ	25	2	5	
ڇويھ	26	2	6	
ستاويھ	27	2	7	
اناويھ	28	2	8	
اٺٽيھ	29	2	9	

یونٹ 1: عدد

30 کان 39 تائیں گٹیوں ۽ عدد پڑھو.

عدد		ڈھاکا	ایکا	شیون
لفظن ۾	انگن ۾			
ٽيه	30	3	0	
ايڪٽيه	31	3	1	
ٻٽيه	32	3	2	
ٽيٽيه	33	3	3	
چوٿيه	34	3	4	
پنجٿيه	35	3	5	
ڇٿيه	36	3	6	
ستٿيه	37	3	7	
اٺٿيه	38	3	8	
اُوڻٿياڻيه	39	3	9	

40 کان 49 تائین گڻيو ۽ عدد پڙهو.

عدد		ڏهاڪا	ايڪا	شيون
لفظن ۾	انگن ۾			
چاليهه	40	4	0	
ايڪيتاليهه	41	4	1	
ٻائيتاليهه	42	4	2	
ٽيتاليهه	43	4	3	
چوٿيتاليهه	44	4	4	
پنجيتاليهه	45	4	5	
ڇائيتاليهه	46	4	6	
ستيتاليهه	47	4	7	
اٺيتاليهه	48	4	8	
اُوڻونجاھ	49	4	9	

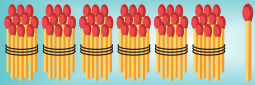

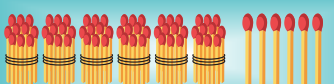

یونٹ 1: عدد

50 کان 59 تائین گٹیو ۽ عدد پڙھو.

عدد		ڏهاڪا	ايڪا	شيون
لفظن ۾	انگن ۾			
پنجاه	50	5	0	
ايڪونجاه	51	5	1	
ٻاونجاه	52	5	2	
ٽيونجاه	53	5	3	
چوونجاه	54	5	4	
پنجونجاه	55	5	5	
ڇاونجاه	56	5	6	
ستونجاه	57	5	7	
اٺونجاه	58	5	8	
اُوڻهٺ	59	5	9	

پونٹ 1: عدد

60 کان 69 تائین گٹیو ۽ عدد پڙھو.

عدد		ڏهاڪا	ايڪا	شيون
لفظن ۾	انگن ۾			
سٺ	60	6	0	
ايڪهٺ	61	6	1	
ٻاهٺ	62	6	2	
ٽيهٺ	63	6	3	
چوهٺ	64	6	4	
پنجهٺ	65	6	5	
ڇاهٺ	66	6	6	
ستهٺ	67	6	7	
انهٺ	68	6	8	
اُوڻهٺ	69	6	9	

يونٽ 1: عدد

70 کان 79 تائين ڳڻيو ۽ عدد پڙهو.

عدد		ڏهاڪا	ايڪا	شيون
لفظن ۾	انگن ۾			
ستر	70	7	0	
ايڪهتر	71	7	1	
ٻاهتر	72	7	2	
ٽيهتر	73	7	3	
چوهتر	74	7	4	
پنجهتر	75	7	5	
ڇاهتر	76	7	6	
ستهتر	77	7	7	
انهتر	78	7	8	
اُوڻاسي	79	7	9	

80 کان 89 تائين گڻيو ۽ عدد پڙهو.

عدد		ڏهاڪا	ايڪا	شيون
لفظن ۾	انگن ۾			
اسي	80	8	0	
ايڪاسي	81	8	1	
ٻياسي	82	8	2	
ٽياسي	83	8	3	
چوراسي	84	8	4	
پنجاسي	85	8	5	
ڇهاسي	86	8	6	
ستاسي	87	8	7	
اناسي	88	8	8	
اٺانوئي	89	8	9	

يونٽ 1: عدد

90 کان 99 تائين گڻيو ۽ عدد پڙهو.

عدد		ڏهاڪا	ايڪا	شيون
لفظن ۾	انگن ۾			
نوي	90	9	0	
ايڪانوي	91	9	1	
ٻيانوني	92	9	2	
ٽيانوني	93	9	3	
چورانوي	94	9	4	
پنجانوي	95	9	5	
ڇهانوي	96	9	6	
ستانوي	97	9	7	
انانوي	98	9	8	
نوانوي	99	9	9	

عملی کمر

سڈی گٹپ کریو ۽ رھیل عدد لکو.

10	11	12	13		15	16	17		19
----	----	----	----	--	----	----	----	--	----

30	31	32		34	35		37
----	----	----	--	----	----	--	----

61	62		64		66		68
----	----	--	----	--	----	--	----

أبتی گٹپ کریو ۽ رھیل عدد لکو.

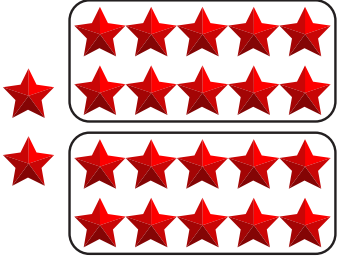
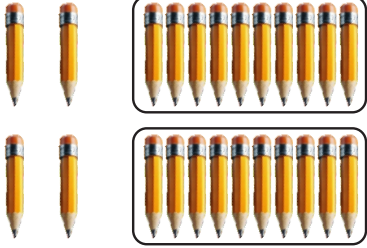
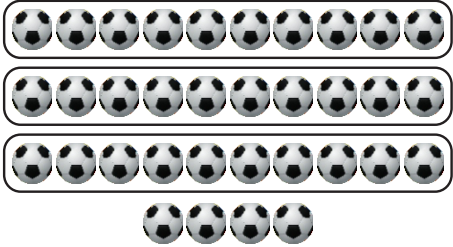
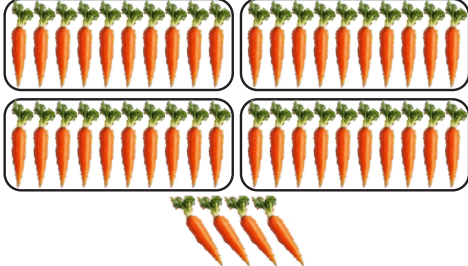
20	19	18		16	15		13	12
----	----	----	--	----	----	--	----	----

50	49	48		46			43
----	----	----	--	----	--	--	----

90	89	88		86	85		83
----	----	----	--	----	----	--	----

مشق 2

1. گٹیو ۽ عدد لکو.

22	
	
	
	

پونٹ 1: عدد

2. گٹیو ۽ عددن سان ملايو.

72	6 ايڪا ۽ 5 ڏهاڪا
97	2 ايڪا ۽ 7 ڏهاڪا
56	7 ايڪا ۽ 9 ڏهاڪا
45	4 ايڪا ۽ 2 ڏهاڪا
24	5 ايڪا ۽ 4 ڏهاڪا

3. سڌي گڻپ ڪريو ۽ رهيل عدد لکو.

17	18		20	21			24	
40	41		43				46	
75		77					80	

4. اُبتي گڻپ ڪريو ۽ رهيل عدد لکو.

90		88		86		84
16	15		13			11
50		48		46		

99 تائین عددن کی انگن پر پڑھو ۽ لکھو

رہیل عدد لکھو۔

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49
50	51	52	53	54	55	56	57	58	59
60	61	62	63	64	65	66	67	68	69
70	71	72	73	74	75	76	77	78	79
80	81	82	83	84	85	86	87	88	89
90	91	92	93	94	95	96	97	98	99

10 تائين عددن کي لفظن ۾ لکڻ

10 تائين عددن کي پڙهو ۽ چتو ڪريو.

ٻڙي	0
هڪ	1
ٻه	2
ٽي	3
چار	4
پنج	5
ڇهه	6
ست	7
اٺ	8
نو	9
ڏهه	10

3 مشق

1. رھیل عدد لکو.

0	1			4		6
---	---	--	--	---	--	---

9	10				14		16	
---	----	--	--	--	----	--	----	--

41	42			45			48
----	----	--	--	----	--	--	----

90	91			94			97
----	----	--	--	----	--	--	----

85		83			80			77
----	--	----	--	--	----	--	--	----

50	49			46			43
----	----	--	--	----	--	--	----

64	63				59		57
----	----	--	--	--	----	--	----

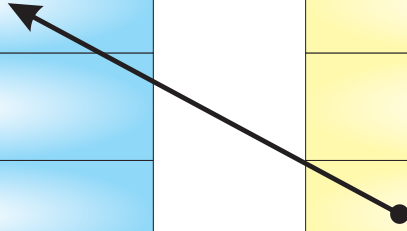
2. لفظن ۾ لکيل عددن کي انگن ۾ لکيل عددن سان ملايو.

انگن ۾

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

لفظن ۾

چھ
ٻٽي
نو
ٻ
پنج
ٽي
چار
اٺ
هڪ
ڏھ
ست

3. عددن کي انگن ۾ لکو.

انگن ۾

لفظن ۾

9	نو
	پنج
	ٽي
	ست
	چار
	اٺ

4. عددن کي لفظن ۾ لکو.

لفظن ۾

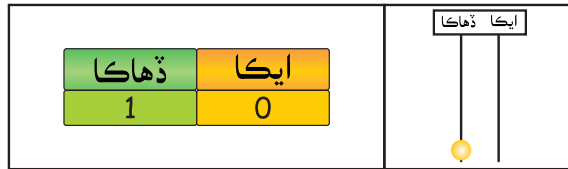
انگن ۾

ڏه	10
	2
	7
	6
	8
	1

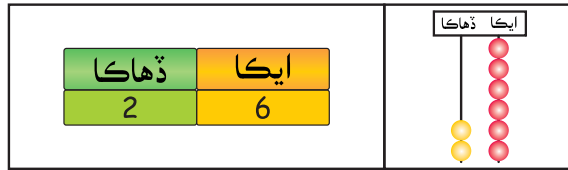
2- انگي عددن ۾ هر هڪ انگ جو مڪاني مُلھ سڃاڻڻ.

اسان هڪ انگي عدد سڪي چُڪا آهيون جيڪي 0, 1, 2, 3 ۽ 9 تائين آهن
اسان ٻه انگي عدد به سڪي چڪا آهيون جيڪي 10, 11, 12, 13
۽ 99 تائين آهن.

ٻه انگي عددن جي هر هڪ انگ جو ڪو مُلھ هوندو آهي جنهن کي
اسين مڪاني مُلھ چئون ٿا. سڀ کان ننڍو ٻه انگي عدد 10 آهي. ۽ ان جي
مڪاني مُلھ وارو چارٽ هيٺين ريت آهي.

ساڳيءَ ريت 26 جو مڪاني مُلھ وارو چارٽ هيٺ ڏنل آهي.

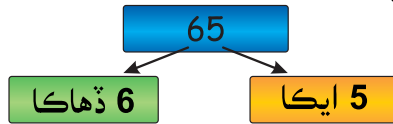
يعني 26 ۾ 6 ايڪا ۽ 2 ڏهاڪا آهن.

تنهنڪري 6 جو مڪاني مُلھ آهي: $6 = 6 \text{ ايڪا}$

2 جو مڪاني مُلھ آهي: $20 = 2 \text{ ڏهاڪا}$

تنهنڪري $26 = 20 + 6$

65 جا به مڪاني مُلھ هيٺ ڏيکاريل آهن.

5 جو مڪاني مُلھ آهي: $5 = 5 \text{ ايڪا}$

6 جو مڪاني مُلھ آهي: $60 = 6 \text{ ڏهاڪا}$

تنهنڪري $65 = 60 + 5$

يونٽ 1: عدد

مثال: سائي خاني ۾ ڏنل انگ جو مڪاني مُلھ سڃاڻيو.

7 جو مڪاني مُلھ آهي: 7 ڏهاڪا = 70

9 جو مڪاني مُلھ آهي: 9 ايڪا = 9

عملي ڪم

ايڪا، ڏهاڪا ڳڻيو ۽ عددن کي لکو.

ڏهاڪا	ايڪا
5	3
عدد = 53	

ڏهاڪا	ايڪا
عدد =	

ڏهاڪا	ايڪا
عدد =	

عملی ڪم

عددن کي لکو.

65

5 ايڪا ۽ 6 ڏهاڪا ملي ناهين ٿا

2 ايڪا ۽ 7 ڏهاڪا ملي ناهين ٿا

3 ايڪا ۽ 8 ڏهاڪا ملي ناهين ٿا

6 ايڪا ۽ 1 ڏهاڪو ملي ناهين ٿا

مشق 4

1. نيري خاني ۾ ڏنل انگ جو مڪاني مُلھ لکو.

4 ايڪا = 4

4 جو مڪاني مُلھ آھي

4

7

3 جو مڪاني مُلھ آھي

3

5

4 جو مڪاني مُلھ آھي

4

2

7 جو مڪاني مُلھ آھي

8

7

2. ڏنل گول واري انگ جو مڪاني مُلھ لکو.

5 ڏهاڪا = 50

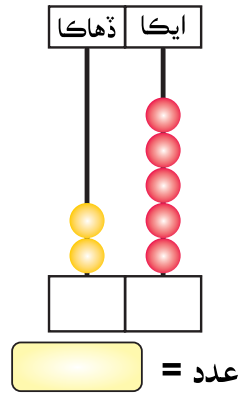
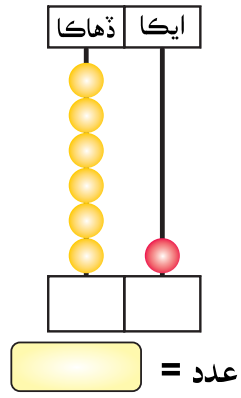
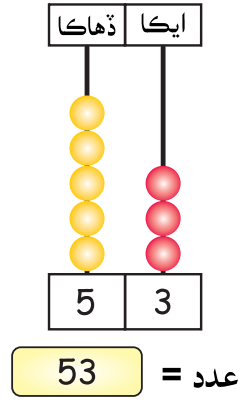
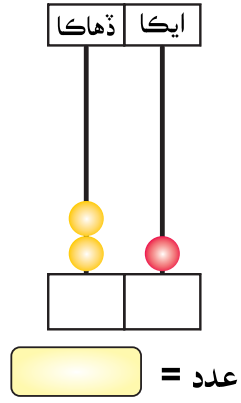
⑤8

8⑨

2⑧

①4

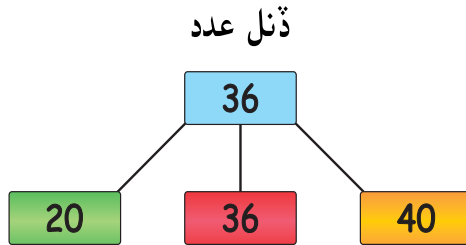
3. ایک، ڈھاکا گٹیو ۽ عدد لکو.

99 تائين عددن جي پيٽ ۽ ترتيب

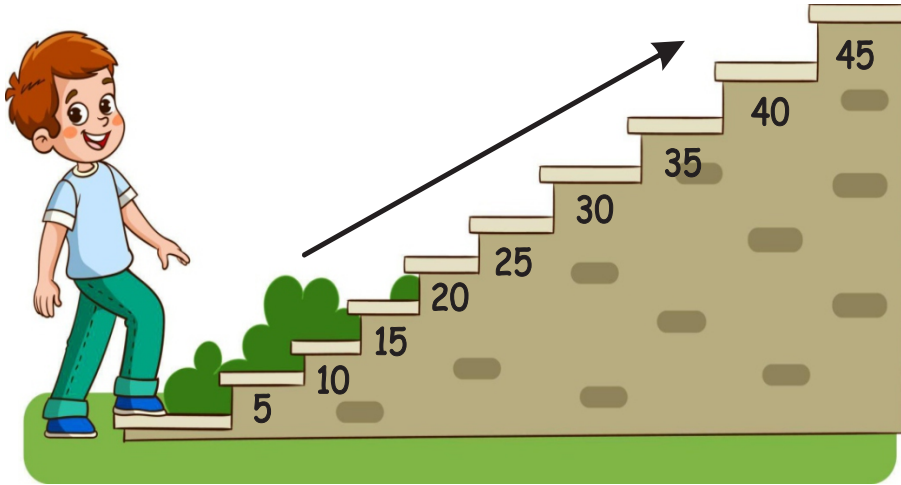
مثال:

ڏنل عدد کان وڌيڪي عدد کي ڀيٽو، ننڍي عدد کي ساڻو ۽ برابر واري عدد کي ڳاڙهو رنگ ڪريو.

وڌندڙ ترتيب:

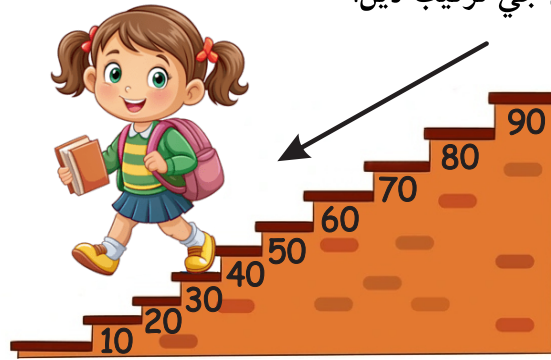
وڌندڙ ترتيب جي معنيٰ آهي ته ننڍي عدد کان سڀ کان وڌيڪي عدد طرف عددن جي ترتيب ڏيڻ.

وڌندڙ ترتيب: 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45

گهٽجندڙ ترتيب:

گهٽجندڙ ترتيب جي معنيٰ آهي ته وڏي عدد کان سڀ کان ننڍي عدد طرف عددن جي ترتيب ڏيڻ.

گهٽجندڙ ترتيب: 90, 80, 70, 60, 50, 40, 30, 20, 10

عملي ڪر

ڏنل عددن کي گهٽجندڙ ترتيب ۾ لکو.

9 26 78 85 64

گهٽجندڙ ترتيب: 85 □ □ □

ڏنل ٻن عددن مان اڳ واري، پوءِ واري ۽ وچ واري عدد جي سڃاڻپ ڪرڻ

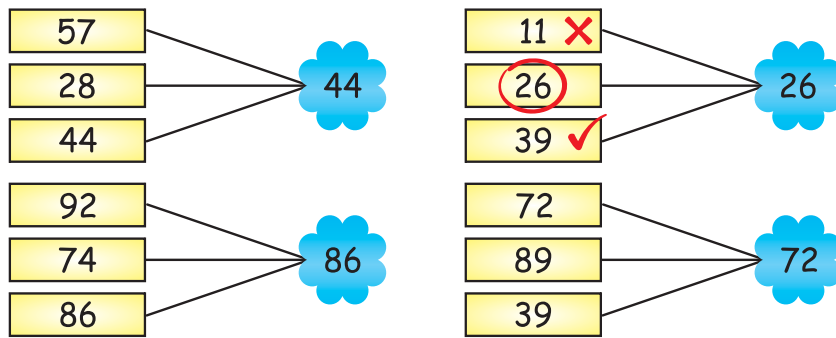
عملي ڪر

رهيل عددن کي لکو.

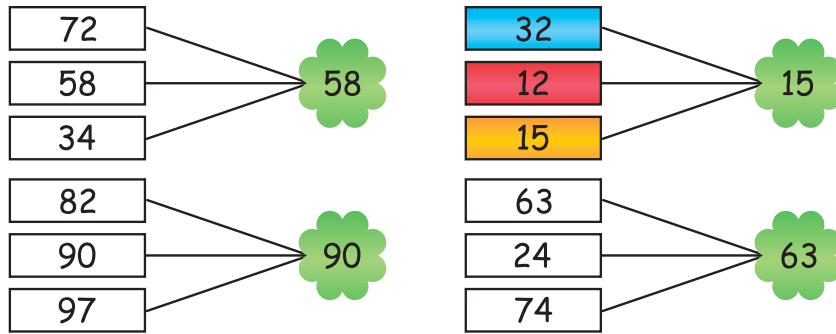
وچ ۾	پوءِ	اڳ ۾
24 25 26	32 33	15 16
43 □ 45	93 □	□ 14
66 □ 68	84 □	□ 36
18 □ 20	76 □	□ 52
69 □ 71	52 □	□ 78

مشق 5

1. ڏنل عدد کان وڌيڪ تي (✓) جو نشان لڳايو، گهٽ تي (X) جو نشان لڳايو ۽ ساڳئي عدد تي گول ڀايو.

2. ڏنل عدد کان وڌيڪ عدد کي نيرو، ننڍي عدد کي ڳاڙهو ۽ برابر واري عدد کي پيلو رنگ ڪريو.

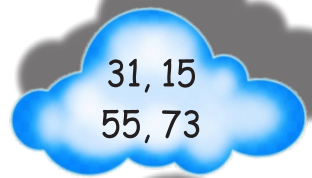
3. عددن کي وڌندڙ ترتيب ۾ لکو.

88, 22, 77, 49	9, 66, 39, 26	95, 13, 57, 82	27, 46, 54, 11
			11, 27, 46, 54

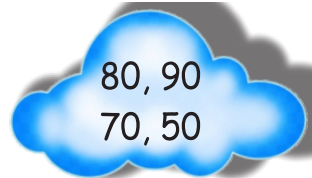
پونٹ 1: عدد

4. عددن کي گھتجنڊڙ ترتيب ۾ لکو.

5. رهيل عدد لکو.

وچ ۾			پوءِ		اڳ ۾	
42	43	44	51	52	25	26
36		38	73			34
90		92	19			56
87		89	44			98
53		55	63			88
0		2	84			92
11		13	33			1

6. رھیل عدد لکو.

اڳ ۾	پوءِ
57	
	69
29	
	34
77	

7. رھیل عدد لکو.

اڳ ۾	وچ ۾	پوءِ
62		64
36	37	
	55	56
19		21
73		75
	88	89

قطاري عددن جو استعمال ڪندي شين جي بيهڪ کي سڃاڻڻ

اسان شين جي بيهڪ ڏيکارڻ لاءِ قطاري عددن جو استعمال ڪندا آهيون.
هيٺين عملي ڪم ۾، پهريان ڏهه قطاري عدد ڏيکاريا ويا آهن.

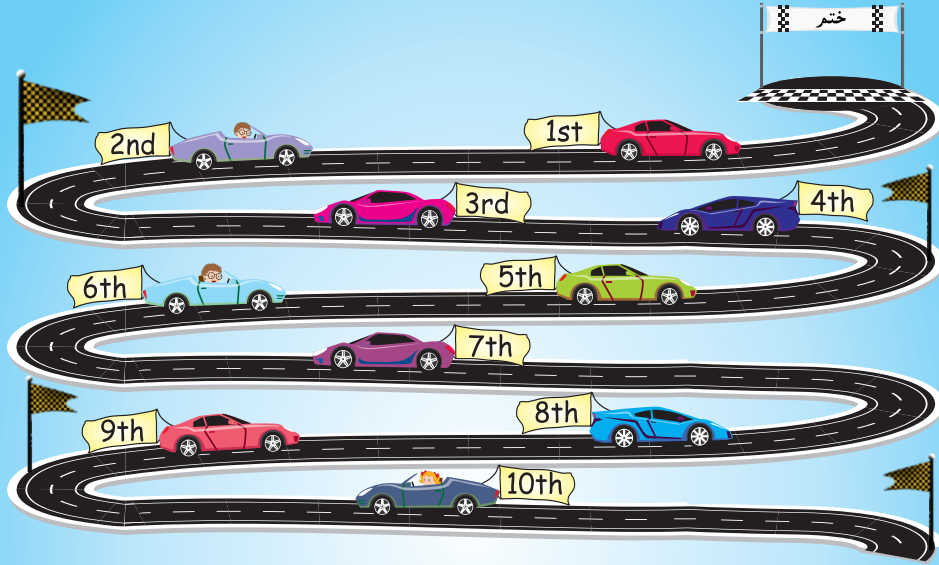
عملي ڪم

10 تائين قطاري عدد پڙهو.

انگن ۾	لفظن ۾
1st	پهريون
2nd	ٻيو
3rd	ٽيون
4th	چوٿون
5th	پنجون
6th	ڇهون
7th	ستون
8th	اٺون
9th	نائون
10th	ڏهون

عملي ڪم

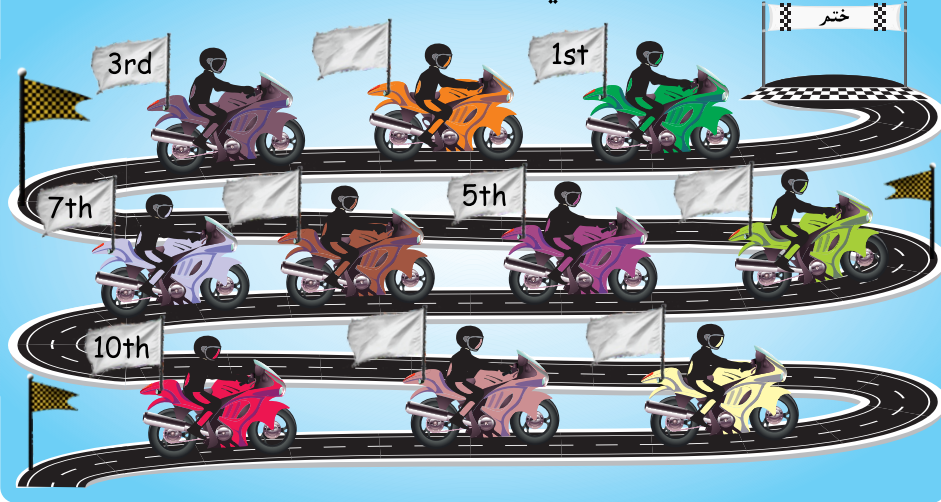
گاڏين جي بيهڪ پڙهو ۽ لکو.

لفظن ۾	انگن ۾	
ٽيون	3rd	
		
		
		
		

عملی کار

رہیل قطاری عدد لکو

مشق 6

1. ھینین کی ملايو.

لفظن ۾	انگن ۾
تیون	1st
پنجون	2nd
انون	3rd
پھریون	4th
چھون	5th
نائون	6th
پیو	7th
ڈھون	8th
ستون	9th
چوٹون	10th

2. لفظن ۾ لکو.

انگن ۾	لفظن ۾
5th	پنجون
10th	
8th	
2nd	
1st	
6th	

3. انگن ۾ لکو.

لفظن ۾	انگن ۾
چوٿون	4th
ستون	
نائون	
ٽيون	
پنجون	

4. هفتي جي ڏينهن جي بيهڪ لکو.

سومر	اڱارو	اربع	خميس	جمعو	ڇنڇر	آچر
1st						

عددي عمل

2

يونٽ

شاگردن جي سکيا جا نتيجا

هن يونٽ جي پوري ٿيڻ کانپوءِ شاگرد ان قابل ٿي ويندا ته:

- ✓ 20 تائين جوڙ ۽ ڪٽ جا جواب لهي، ياد ڪري ۽ استعمال ڪري سگهن.
- ✓ ڪيترو وڌيڪ ۽ ڪيترو گهٽ لهڻ لاءِ عددن جي ڀيٽ ڪري سگهن.
- ✓ 1-انگي، 2-انگي عددن ۽ ڏهاڪن تائين عددن جي جوڙ ۽ ڪٽ زباني ۽ لکت ۾ ڪري سگهن.
- ✓ عددن جي جوڙ ۽ ڪٽ (بنا درجا بندي جي) زباني ۽ لکت ۾ ڪري سگهن جنهن ۾ 2-انگي عدد، 1-انگي عدد ۽ 2-انگي عدد شامل هجن.
- ✓ نوس شين ۽ تصويري شڪلين جو استعمال ڪندي جوڙ ۽ ڪٽ وارا عام زندگي جا عبارتي حساب حل ڪري سگهن جنهن ۾ رهيل عدد، نائو، مقدارون ۽ ماپ شامل هجن.
- ✓ مختلف طريقا استعمال ڪندي، جوڙ ۽ ڪٽ واري حساب جي جواب جو اندازو ڪري سگهن.
- ✓ نوس شين (جهڙوڪ ڪاؤنٽر، پٿريون وغيره) ۽ تصويري شڪلين (جهڙوڪ عددي ليڪ، چورس گرڊ) استعمال ڪندي ٻڪن، (2s)، پنجن (5s) ۽ ڏهاڪن (10s) ۾ ڳڻي ۽ لکي سگهن.
- ✓ ٻڪن، پنجن ۽ ڏهاڪن جي ڳڻپ کي به، پنج ۽ ڏهه جي ضرب کي ڪوڙن جي صورت ۾ سڃاڻي سگهن.
- ✓ نوس شين ۽ تصويري شڪلين (جهڙوڪ شيون، ٽوليون، ترتيب ڏيڻ شڪليون) جو استعمال ڪندي، ضرب جي عمل کي لاڳيتي جوڙ جي صورت سڃاڻي سگهن.
- ✓ نوس شين ۽ تصويري شڪلين جو استعمال ڪندي، اها سڃاڻپ ڪري سگهن ته ٻن عددن جي ضرب ڪنهن به ترتيب ۾ ٿي سگهي ٿي.
- ✓ نوس شين ۽ تصويري شڪلين (ٽوليون، ترتيب ڏيڻ شڪليون ۽ ورهائڻ) جو استعمال ڪندي، ونڊ کي لاڳيتي ڪٽ جي صورت سڃاڻي سگهن.
- ✓ نوس شين ۽ تصويري شڪلين جو استعمال ڪندي اها سڃاڻپ ڪري سگهن ته هڪ عدد جي ٻئي عدد سان ونڊ ڪنهن به ترتيب ۾ ٿي سگهي.
- ✓ ضرب ۽ ونڊ وارا عام زندگي جا سولا عبارتي حساب حل ڪري سگهن جنهن ۾ ڪوبه طريقو استعمال ڪن (مثال طور شيون، لاڳيتي جوڙ، ٽوليون، ترتيب ڏيڻ شڪليون، زباني طريقا ۽ ڄاتل ضرب ڪوڙا).

پونٽ 2: عددي عمل

20 تائين جوڙ ۽ ڪٽ جا جواب لهڻ، ياد ڪرڻ ۽ استعمال ڪرڻ.

شين کي گڏائي ڪُل تعداد حاصل ڪرڻ کي جوڙ چئبو آهي.

مثال ڳڻيو ۽ جوڙ ڪريو.

ناھين ٿا

۽

7 صوف

3 صوف

4 صوف

اسين ان کي هن ريت لکنداسين

$$4 + 3 = 7$$

۽ هيٺين ريت پڙهنداسين

چار جوڙ تي برابر آهي ست

جڏهن ته

"+" جوڙ جي نشاني آهي

۽ "=" برابري جي نشاني آهي

زنگنه عملي ڪم

ڳڻيو ۽ جوڙ ڪريو.

3 ڦوڪڻا

+

5 ڦوڪڻا

=

8 ڦوڪڻا

3

+

5

=

8

یونٹ 2: عددی عمل

5 کیلا

+

6 کیلا

=

11 کیلا

5

+

6

=

11

تارا

+

تارا

=

تارا

+

=

$$4 + 3 = 7$$

$$3 + 5 = 8$$

$$5 + 6 = 11$$

$$6 + 8 = 14$$

هي ڪجهه
جوڙ جا جواب
آهن

20 تائين جوڙ جا ڪجهه ٻيا جواب.

3 جا جوڙ وارا
جواب

$$\begin{aligned}1 + 3 &= 4 \\2 + 3 &= 5 \\3 + 3 &= 6 \\4 + 3 &= 7 \\5 + 3 &= 8\end{aligned}$$

2 جا جوڙ وارا
جواب

$$\begin{aligned}1 + 2 &= 3 \\2 + 2 &= 4 \\3 + 2 &= 5 \\4 + 2 &= 6 \\5 + 2 &= 7\end{aligned}$$

1 جا جوڙ وارا
جواب

$$\begin{aligned}1 + 1 &= 2 \\2 + 1 &= 3 \\3 + 1 &= 4 \\4 + 1 &= 5 \\5 + 1 &= 6\end{aligned}$$

6 جا جوڙ وارا
جواب

$$\begin{aligned}6 + 6 &= 12 \\7 + 6 &= 13 \\8 + 6 &= 14 \\9 + 6 &= 15\end{aligned}$$

5 جا جوڙ وارا
جواب

$$\begin{aligned}6 + 5 &= 11 \\7 + 5 &= 12 \\8 + 5 &= 13 \\9 + 5 &= 14\end{aligned}$$

4 جا جوڙ وارا
جواب

$$\begin{aligned}6 + 4 &= 10 \\7 + 4 &= 11 \\8 + 4 &= 12 \\9 + 4 &= 13\end{aligned}$$

9 جا جوڙ وارا
جواب

$$\begin{aligned}7 + 9 &= 16 \\8 + 9 &= 17 \\9 + 9 &= 18 \\10 + 9 &= 19\end{aligned}$$

8 جا جوڙ وارا
جواب

$$\begin{aligned}7 + 8 &= 15 \\8 + 8 &= 16 \\9 + 8 &= 17 \\10 + 8 &= 18\end{aligned}$$

7 جا جوڙ وارا
جواب

$$\begin{aligned}7 + 7 &= 14 \\8 + 7 &= 15 \\9 + 7 &= 16 \\10 + 7 &= 17\end{aligned}$$

10 جا جوڙ وارا
جواب

$$\begin{aligned}7 + 10 &= 17 \\8 + 10 &= 18 \\9 + 10 &= 19 \\10 + 10 &= 20\end{aligned}$$

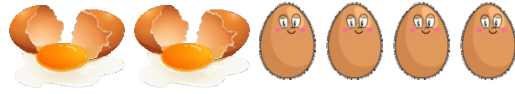
يونٽ 2: عددي عمل

ڪٽ جي معنيٰ آهي گهٽ ڪرڻ يا ڪٽڻ.

مثال

6 آنن مان 2 آنا پڇي پيا، باقي ڪيترا بچيا؟

- 6 ڪُل آنا
- 2 پڳل آنا
- 4 باقي بچيل آنا

اسين ان کي هن ريت لکون ٿا

$$6 - 2 = 4$$

جڏهن ته

”-“ ڪٽ جي نشاني آهي.

عملي ڪر

هيٺ ڏنل حساب مڪمل ڪريو.

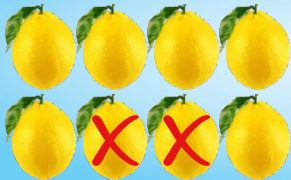

باقي بچيا اڏامي ويا ڪُل طوطا

$$5 - 2 = \boxed{}$$

عملي ڪر

هيٺ ڏنل حساب مڪمل ڪريو.

باقي بچيا ڪنيا ويا ڪُل ليما

$$\boxed{} - \boxed{} = \boxed{}$$

$$\begin{aligned} 6 - 2 &= 4 \\ 5 - 2 &= 3 \\ 8 - 3 &= 5 \end{aligned}$$

ہی کجھ
کت جا جواب
آهن

جوڑ ۽ کت جا کجھ بیا جواب

$$\begin{aligned} 8 + 2 &= 10 \\ 9 + 6 &= 15 \\ 8 + 9 &= 17 \\ 12 + 8 &= 20 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 10 - 8 &= 2 \\ 15 - 6 &= 9 \\ 17 - 9 &= 8 \\ 20 - 8 &= 12 \end{aligned}$$

عملی کر

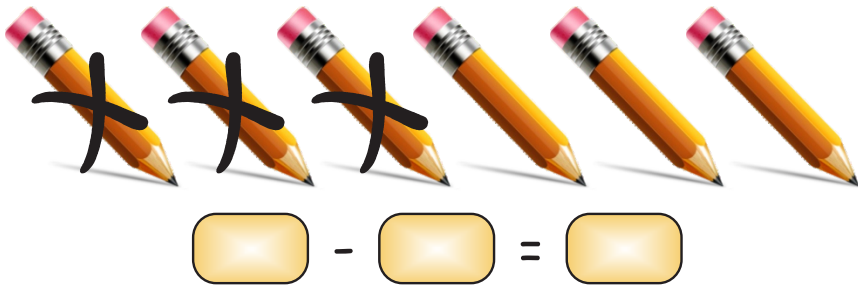
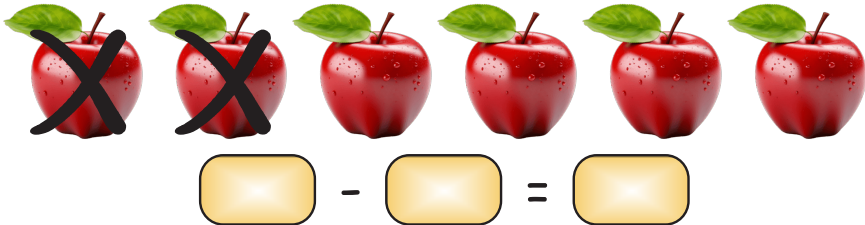
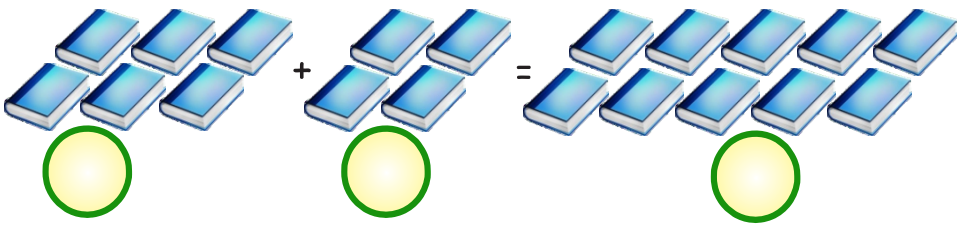
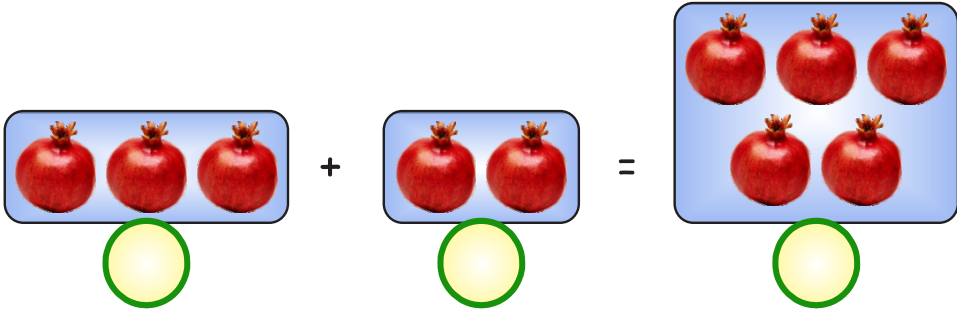
ہیٹ ڈنل حساب مکمل کریو.

$$\begin{aligned} 7 + 4 &= 11 \\ 6 + 3 &= \square \\ 14 + 6 &= \square \\ 17 + 2 &= \square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 11 - 7 &= 4 \\ 9 - 6 &= \square \\ 20 - 14 &= \square \\ 19 - 2 &= \square \end{aligned}$$

مشق 1

1. هیٹ ڈنل حساب مکمل کریو.

یونٹ 2: عددی عمل

2. ہینیان ملایو.

14	$5 + 7$
12	$8 + 6$
6	$9 + 8$
17	$8 - 3$
16	$10 - 4$
5	$18 - 2$

3. ہینیان جوڑ ۽ کت جا جواب مکمل کریو.

$2 + 5 = 7$	$17 - 5 = 12$
$9 + 8 = \square$	$15 - 8 = \square$
$16 + 4 = \square$	$20 - 16 = \square$
$7 + \square = 13$	$13 - \square = 6$
$11 + \square = 20$	$20 - \square = 11$

4. ہینیان ملایو.

$5 + 7$	$3 + 17$
$13 + 4$	$4 + 15$
$17 + 3$	$6 + 8$
$8 + 6$	$7 + 5$
$15 + 4$	$4 + 13$

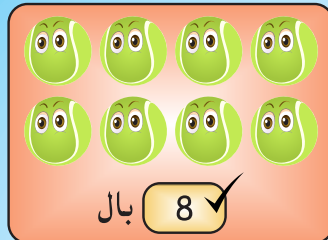
يونٽ 2: عددي عمل

عددن جي پيٽ

اچو ته هيٺين عملي ڪمن سان عددن جي پيٽ ڪري معلوم ڪريون ته هڪ عدد ٻئي کان ڪيترو وڌيڪ يا ڪيترو گهٽ آهي.

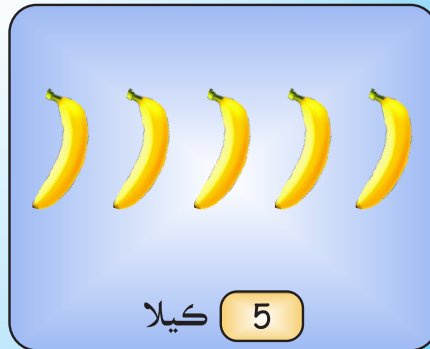
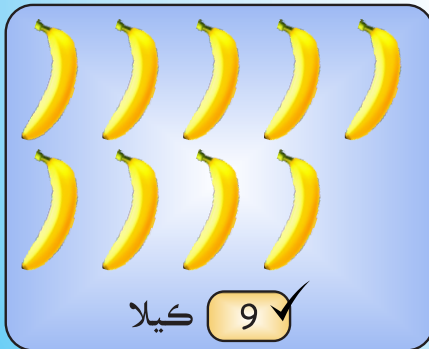
عملي ڪم

گڻيو ۽ عدد لکو. وڌيڪ شين واري عدد تي (✓) جو نشان هڻو ۽ معلوم ڪريو ته اهو ڪيترو وڌيڪ آهي

$$8 - 5 = 3$$

8 وڌيڪ آهي 5 کان 3 جي فرق سان

$$9 - 5 = 4$$

وڌيڪ آهي 5 کان 4 جي فرق سان

عملی ڪم

ڳڻيو ۽ عدد لکو. گهٽ شين واري عدد تي (✓) جو نشان پڻ هڻو ۽ اهو به معلوم ڪريو ته هڪ عدد ٻئي کان ڪيترو گهٽ آهي.

$$6 - 4 = 2$$

4 گهٽ آهي 6 کان 2 جي فرق سان

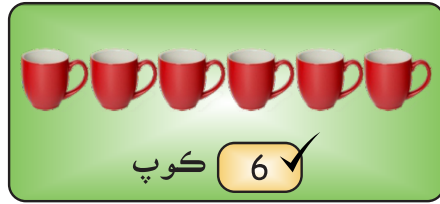
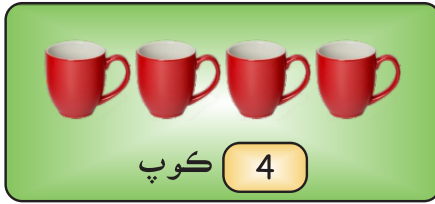

$$7 - 3 = 4$$

گهٽ آهي 3 کان 4 جي فرق سان

مشق 2

1. ڳڻيو ۽ عدد لکو. وڌيڪ شين واري عدد تي (✓) جو نشان لڳايو ۽ اهو معلوم ڪريو ته هڪ عدد ٻئي کان ڪيترو وڌيڪ آهي.

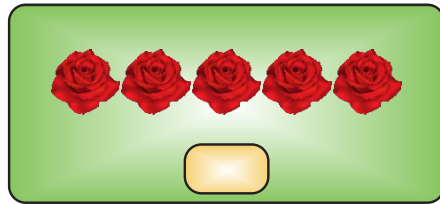
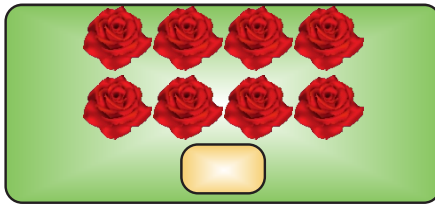
$$6 - 4 = 2$$

6 وڌيڪ آهي 4 کان 2 جي فرق سان

$$\text{ } - \text{ } = \text{ }$$

_____ وڌيڪ آهي _____ کان _____ جي فرق سان

$$\text{ } - \text{ } = \text{ }$$

_____ وڌيڪ آهي _____ کان _____ جي فرق سان

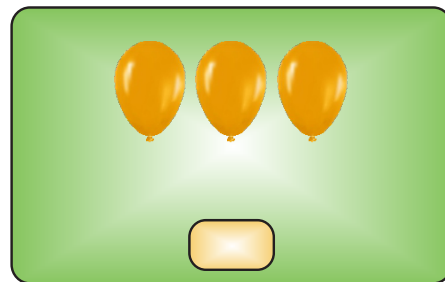
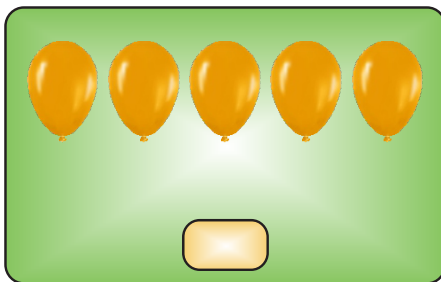
پونٽ 2: عددي عمل

2. ڳڻيو ۽ عدد لکو. گهٽ شين واري عدد تي (✓) جو نشان لڳايو ۽ اهو معلوم ڪريو ته هڪ عدد ٻئي کان ڪيترو گهٽ آهي.

$$7 - 4 = 3$$

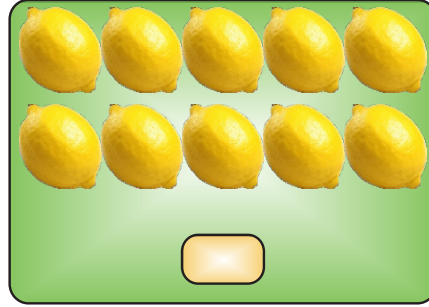
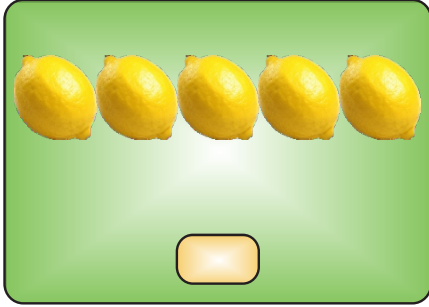
4 گهٽ آهي 7 کان 3 جي فرق سان

$$\text{ } - \text{ } = \text{ }$$

___ گهٽ آهي ___ کان ___ جي فرق سان

يونٽ 2: عددي عمل

$$\boxed{} - \boxed{} = \boxed{}$$

___ گهٽ آهي ___ کان ___ جي فرق سان

1 - انگي عددن جو جوڙ

جوڙ جا جواب استعمال ڪندي يا گڏ ملائي گڻڻ سان، اسين 1- انگي عددن کي جوڙ ڪري سگهون ٿا

مثال

هيٺين عددن کي زباني جوڙ ڪريو

$$5 + 2 = 7$$

$$7 + 3 = 10$$

$$3 + 0 = 3$$

$$4 + 9 = 13$$

زباني جوڙ ڪريو

مثال

$$2 + 3 + 6 = 11$$

وضاحت

پهريان اسين ڪن به ٻن عددن کي جوڙ ڪنداسين ان کانپوءِ انهن جي جواب کي باقي بچيل عدد سان جوڙ ڪنداسين.

$$2 + 3 + 6 = 11$$

5

پونٽ 2: عددي عمل

عملي ڪم

هيٺيان زباني جوڙ ڪريو.

$$6 + 4 + 5 = 15$$

$$7 + 4 + 2 = \square$$

$$5 + 6 + 3 = \square$$

عملي ڪم

هيٺيان زباني جوڙ ڪريو.

$$6 + 2 = 8$$

$$5 + 0 = \square$$

$$5 + 7 = \square$$

لکت واري جوڙ: لکت واري جوڙ ۾ اسين مڪاني مُلھن کي ترتيب ۾ لکندي، عددن کي عمودي جوڙ ڪريون ٿا جيئن ته هيٺين مثال ۾ سمجھايو ويو آهي.

مثال 6 ۽ 8 کي لکت ۾ جوڙ ڪريو.

$$\begin{array}{r} 6 \\ + 8 \\ \hline 14 \end{array}$$

سمجھائي:

اڻڪا	ڏهاڪا
1	

$$\begin{array}{r} 6 \\ + 8 \\ \hline 14 \end{array}$$

ڏهاڪن جو حساب ڪريو.
چو ته اهو رڳو 1 ٽپايل آهي،
تنهنڪري ڏهاڪن ۾ 1 لکو.

اڻڪا	ڏهاڪا
1	

$$\begin{array}{r} 6 \\ + 8 \\ \hline 14 \end{array}$$

$6+8=14$
رڳو 4 کي اڻڪن ۾ لکو.
10 لاءِ ننڍڙو 1 ڏهاڪن
۾ لکو.

اڻڪا	ڏهاڪا

$$\begin{array}{r} 6 \\ + 8 \\ \hline \end{array}$$

عددن کي هڪجهڙي
ترتيب ۾ لکو.

عملی کار

ہینیان جوڑ کریو

$$\begin{array}{r} 9 \\ + 8 \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 \\ + 5 \\ \hline 12 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \\ + 9 \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \\ + 5 \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 \curvearrowright 10 \\ 4 \\ + 8 \\ \hline \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \curvearrowright 9 \\ 5 \\ + 3 \\ \hline 12 \\ \hline \end{array}$$

2 - انگي عددن جي ڏهاڪن سان زباني جوڙ

مثال

هيٺيان زباني جوڙ ڪريو.

$$(54) + (20) = (74)$$

اسان رڳو ايڪن کي زباني جوڙ ڪنداسين. يعني $4+0=4$

۽ پوءِ ڏهاڪن کي زباني جوڙ ڪنداسين. يعني $5+2=7$

$$(75) + (23) = (98) \text{ ساڳيئي ريت}$$

2 - انگي عددن جي ڏهاڪن سان لکت ۾ جوڙ

جوڙ لاءِ اسين مڪاني مُلهن کي ترتيبوار جوڙ ڪنداسين جيئن هيٺ ڏيکاريل آهي.

مثال

هيٺيان جوڙ ڪريو:

ايڪا	ڏهاڪا
3	4
+ 50	
8	4

ايڪا	ڏهاڪا
2	7
+ 60	
8	7

ايڪا	ڏهاڪا
5	6
+ 20	
7	6

1 - انگي عددن جي ڪٽ

ڪٽ جا جواب استعمال ڪندي، اسان 1- انگي عددن جي سولائي سان ڪٽ ڪري سگهون ٿا جيئن هيٺين مثالن ۾ ڪيل آهي.

مثال

زباني ڪٽ ڪريو

$$6 - 3 = 3$$

$$12 - 4 = 8$$

$$9 - 5 = 4$$

$$17 - 7 = 10$$

يونٽ 2: عددي عمل

مثال

لکت ۾ کٽ ڪريو.

$$\begin{array}{r} 8 \\ - 5 \\ \hline 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 14 \\ - 5 \\ \hline 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11 \\ - 5 \\ \hline 6 \end{array}$$

2 - انگي عددن مان ڏهاڪن جي زباني کٽ

2 - انگي عددن مان ڏهاڪن جي زباني کٽ ڪرڻ لاءِ اسان رڳو ايڪن. مان ايڪا ۽ ڏهاڪن مان ڏهاڪا کٽ ڪنداسين جيئن هيٺين مثال ۾ ڪيل آهي.

مثال

زباني کٽ ڪريو.

$$46 - 30 = 16$$

$$57 - 20 = 37$$

$$64 - 40 = 24$$

$$75 - 20 = 55$$

2 - انگي عددن مان ڏهاڪن جي لکت ۾ کٽ

2 - انگي عددن مان ڏهاڪن کي لکت ۾ کٽ ڪرڻ لاءِ اسين مڪاني مُلهن جي ترتيبوار کٽ ڪنداسين جيئن هيٺين مثالن ۾ ڏيکاريل آهي.

مثال

هيٺيان کٽ ڪريو

ڏهاڪا	ايڪا
8	4
-	60
<hr/>	
2	4

ڏهاڪا	ايڪا
9	5
-	30
<hr/>	
6	5

ڏهاڪا	ايڪا
7	6
-	10
<hr/>	
6	6

مشق 3

1. زبانی جوڑ ۽ کٹ کریو.

$$\begin{array}{l} 5 + 4 = 9 \\ 8 + 7 = \square \\ 6 + 7 = \square \\ 9 + 0 = \square \\ 3 + 5 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 9 - 3 = 6 \\ 8 - 5 = \square \\ 5 - 2 = \square \\ 7 - 6 = \square \\ 4 - 0 = \square \end{array}$$

2. زبانی جوڑ ۽ کٹ کریو.

$$\begin{array}{l} 35 + 20 = 55 \\ 17 + 40 = \square \\ 64 + 30 = \square \\ 54 + 10 = \square \\ 27 + 50 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 65 - 20 = 45 \\ 92 - 50 = \square \\ 78 - 40 = \square \\ 59 - 30 = \square \\ 48 - 30 = \square \end{array}$$

3. ھینیان جوڑ ۽ کٹ کریو.

$\begin{array}{r} 5 \\ + 4 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 6 \\ + 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 36 \\ + 20 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \\ - 4 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 8 \\ - 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 23 \\ - 10 \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} 47 \\ + 30 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 59 \\ + 40 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 65 \\ + 30 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 85 \\ - 30 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 77 \\ - 40 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 45 \\ - 20 \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} 28 \\ + 30 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 81 \\ + 50 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 73 \\ + 40 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 82 \\ - 20 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 45 \\ - 30 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 29 \\ - 10 \\ \hline \end{array}$

2 - انگي عدد جي 1 - انگي عدد سان زباني جوڙ

2 - انگي عدد جي 1 - انگي عدد سان زباني جوڙ ڪرڻ لاءِ، اسان رڳو ٻنهي عددن جا ايڪا جوڙ ڪنداسين جيئن هيٺين مثالن ۾ سمجهايو ويو آهي.

$$\begin{array}{c} \text{56} + \text{3} = \text{59} \quad | \quad \text{23} + \text{5} = \text{28} \end{array}$$

2 - انگي عدد جي 1 - انگي عدد سان لکت ۾ جوڙ

2 - انگي عدد جي 1 - انگي عدد سان جوڙ ڪرڻ لاءِ، اسين ايڪن کي لکت ۾ جوڙ ڪنداسين جيئن هيٺين مثال ۾ سمجهايو ويو آهي.

مثال

ايڪا	ڏهاڪا
2	5
+	4
6	5

ايڪا	ڏهاڪا
4	9
+	3
7	9

ايڪا	ڏهاڪا
7	6
+	2
9	6

ٻن 2 - انگي عددن جي زباني جوڙ

زباني جوڙ لاءِ، اسين ايڪن کي ايڪن سان ۽ ڏهاڪن کي ڏهاڪن سان جوڙ ڪنداسين جيئن هيٺين مثالن ۾ سمجهيل آهي.

$$\begin{array}{c} \text{23} + \text{54} = \text{77} \quad | \quad \text{65} + \text{24} = \text{89} \end{array}$$

ٻن 2 - انگي عددن جي لکت ۾ جوڙ

ٻن 2 - انگي عددن جي لکت ۾ جوڙ ڪرڻ لاءِ، اسان رڳو مڪاني ٺلهن کي ترتيبوار جوڙ ڪنداسين، جيئن هيٺين مثالن ۾ سمجهيل آهي.

ايڪا	ڏهاڪا
2	5
+	36
8	8

ايڪا	ڏهاڪا
4	6
+	25
9	8

ايڪا	ڏهاڪا
6	8
+	12
8	9

2- انگي عدد جي 1- انگي عدد سان زباني ڪٽ

هن ڪٽ لاءِ، اسان رڳو ايڪا ڪٽ ڪنداسين جيئن هيٺين مثال ۾ سمجهائيل آهي.

$$\begin{array}{c} \text{56} - \text{3} = \text{53} \quad | \quad \text{75} - \text{4} = \text{71} \end{array}$$

2- انگي عدد جي 1- انگي عدد سان لکت ۾ ڪٽ

لکت ۾ ڪٽ لاءِ، اسان رڳو ايڪن جا مڪاني مُلھ ڪٽ ڪنداسين، جيئن هيٺ سمجهائيل آهي.

ڏهاڪا	ايڪا	ڏهاڪا	ايڪا	ڏهاڪا	ايڪا
5	6	3	9	8	4
-	2	-	5	-	3
5	4	3	4	8	1

ٻن 2- انگي عددن جي زباني ڪٽ

زباني ڪٽ لاءِ، اسان ايڪن کي ايڪن مان ۽ ڏهاڪن کي ڏهاڪن مان ڪٽ ڪنداسين جيئن هيٺ سمجهائيل آهي.

$$\begin{array}{c} \text{67} - \text{23} = \text{44} \quad | \quad \text{89} - \text{53} = \text{36} \end{array}$$

ٻن 2- انگي عددن جي لکت ۾ ڪٽ

ٻن 2- انگي عددن جي لکت ۾ ڪٽ لاءِ، اسان مڪاني مُلھن کي ترتيبوار ڪٽ ڪنداسين جيئن هيٺين مثالن ۾ سمجهائيل آهي.

ڏهاڪا	ايڪا	ڏهاڪا	ايڪا	ڏهاڪا	ايڪا
8	7	9	5	4	7
-	2 3	-	6 3	-	2 3
6	4	3	2	2	4

4 مشق

1. زبانی جوڑے کت کریو۔

$$\begin{array}{l} 47 + 2 = \square \\ 15 + 3 = \square \\ 92 + 6 = \square \\ 32 + 54 = \square \\ 51 + 43 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 38 - 5 = \square \\ 47 - 7 = \square \\ 88 - 5 = \square \\ 75 - 42 = \square \\ 96 - 43 = \square \end{array}$$

2. ہینیان جوڑے کت کریو۔

ایکا ڈھاکا	ایکا ڈھاکا
3 5	6 2
+ 3	+ 7
_____	_____

ایکا ڈھاکا	ایکا ڈھاکا
4 8	9 9
- 4	- 8
_____	_____

ایکا ڈھاکا	ایکا ڈھاکا
9 3	2 4
+ 4	+ 3
_____	_____

ایکا ڈھاکا	ایکا ڈھاکا
5 6	7 9
- 3	- 6
_____	_____

ایکا ڈھاکا	ایکا ڈھاکا
2 4	6 6
+ 6 3	+ 2 3
_____	_____

ایکا ڈھاکا	ایکا ڈھاکا
2 8	4 3
- 1 5	- 2 1
_____	_____

ایکا ڈھاکا	ایکا ڈھاکا
1 2	4 8
+ 8 5	+ 3 0
_____	_____

ایکا ڈھاکا	ایکا ڈھاکا
5 2	6 8
- 4 1	- 3 5
_____	_____

يونٽ 2: عددي عمل

جوڙ ۽ ڪٽ وارا عام زندگي جا عبارتي حساب حل ڪرڻ

اچو ته جوڙ ۽ ڪٽ وارا عام زندگي جا ڪجهه حساب ڏسون.

مثال 1

$$\begin{array}{r} \text{حنا وٽ} \quad 20 \text{ رُپيا آهن} \\ \text{هن جي دوست وٽ} \quad 15 \text{ رُپيا آهن} \\ + \\ \hline \text{ڪُل رقم} \quad 35 \text{ رُپيا آهي} \end{array}$$

مثال 2

$$\begin{array}{r} \text{معين اُتو خريد ڪيو} \quad 15 \text{ ڪلوگرام} \\ \text{هن جي پٽ اُتو خريد ڪيو} \quad 5 \text{ ڪلوگرام} \\ + \\ \hline \text{ڪُل مقدار} \quad 20 \text{ ڪلوگرام اُتو} \end{array}$$

مثال 3

$$\begin{array}{r} \text{ڪلاس ۾ شاگردن جو ڪُل تعداد} = 29 \\ \text{غير حاضر شاگردن جو تعداد} = 4 \\ - \\ \hline \text{حاضر شاگردن جو تعداد} = 25 \end{array}$$

مثال 4

هڪ اُستاد وٽ ٻه عددي ڪارڊ آهن

$$\begin{array}{r} \text{عددن جو جوڙ اُپت} = 54 \\ \text{جيڪڏهن هڪ ڪارڊ جو عدد آهي} = 34 \\ - \\ \hline \text{رهيل عدد آهي} = 20 \end{array}$$

مشق 5

-1 -1 -1
ڪلاس ۾ چوڪرين جو تعداد = 16
ڪلاس ۾ چوڪرن جو تعداد = 23
شاگردن جو ڪُل تعداد =

-2 -2 -2
عبدالرافع وٽ آهن = 36 رُپيا
محمد طحہ وٽ آهن = 52 رُپيا
انهن جي ڪُل رقم =

-3 -3 -3
فائزا بادام خريد ڪيا = 60 گرام
ايلسا بادام خريد ڪيا = 30 گرام
ڪُل وزن = گرام

-4 -4 -4
هڪ ڏڪاندار وٽ آهن = 46 آنا
هن وڪرو ڪيا = 23 آنا
باقي بچيل آنا جو تعداد =

-5 -5 -5
بن رانديڪن جي ڪُل قيمت = 95 رُپيا
هڪ رانديڪي جي قيمت = 40 رُپيا
ٻئي رانديڪي جي قيمت =

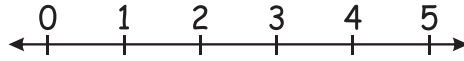
-6 -6 -6
وڻ تي طوطن جو ڪُل تعداد = 26
انهن طوطن جو تعداد جيڪي اڏاميا = 12
باقي بچيل طوطن جو تعداد =

جوڙ ۽ ڪٽ واري سوالن جي جوابن جو اندازو يا تخمينو لڳائڻ

تخميني لاءِ اسان هڪ عدد ۾ پوراڻو ڪرڻ سکنداسين.

ڪنهن عدد جو پوراڻو ڪرڻ جو مطلب آهي ان عدد کي سادو ڪرڻ

ڪنهن عدد جو پوراڻو ڪرڻ لاءِ، اسان کي عددي ليڪ جي ڄاڻ هجڻ گهرجي
عدد ظاهر ڪندڙ ليڪ کي عددي ليڪ چئبو آهي. جيئن هيٺ ڏيکاريل آهي.

نوٽ: ليڪ تي ڀاڱن جو برابر هجڻ لازمي آهي.

هن مرحلي تي، اسين عددن کي ويجهي ڏهاڪي ۾ پورو ڪنداسين

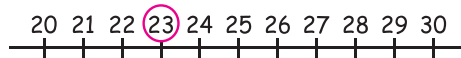
جيئن هيٺين مثالن ۾ سمجهيل آهي.

مثال 23 کي ويجهي ڏهاڪي ۾ پورو ڪريو

سمجهائي:

1. سڀ کان پهرين اسين ٻه ڏهاڪا
ڳولينداسين. هڪ ڏهاڪو 23 کان
اڳ وارو ۽ ٻيو 23 کان پوءِ وارو.
هتي 23 کان اڳ وارو 20 آهي
۽ 23 کان پوءِ وارو 30 آهي.
2. 20 کان 30 تائين عددن کي
ڏيکاريندڙ عددي ليڪ ڪيو.
3. ڏسو ڪهڙو ڏهاڪو 23 جي ويجهو آهي.
هتي 20 ويجهو آهي 23 جي.
انهي ڪري 23 پورو ٿيو 20 تائين.

حل:

20 ويجهو آهي 23 جي

انهي ڪري 23 پورو ٿيو 20 تائين.

اسين چونداسين 23 درجو هيٺ ڪري

20 تائين پورو ٿيو.

يعني 23 ↓ 20

جيڪڏهن ايڪا 5 کان ننڍا آهن ته اسين ايڪن
کي نظرانداز ڪنداسين ۽ ڏهاڪن کي ساڳيو
رڪنداسين.

درجو هيٺ ڪري
پورو ڪرڻ.

يونٽ 2: عددي عمل

درجو هيٺ ڪري پورو ڪرڻ جا ڪجهه مثال هيٺ ڏنل آهن

درجو هيٺ ڪري پورو ڪرڻ ↓

60	↓	64	40	↓	42
80	↓	83	50	↓	51

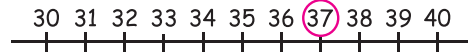
37 کي ويجهي ڏهاڪي ۾ پورو ڪريو.

مثال

سمجهاڻي:

حل:

- سڀ کان پهرين اسين ٻه ڏهاڪا گولينداسين، هڪ ڏهاڪو 37 کان اڳ وارو ۽ ٻيو 37 کان پوءِ وارو. هتي 37 کان اڳ وارو 30 آهي ۽ 37 کان پوءِ وارو 40 آهي.
- 30 کان 40 تائين عددن کي ڏيکاريندڙ عددي ليڪ ڪيو.
- ڏسو ڪهڙو ڏهاڪو 37 جي ويجهو آهي. هتي 37 جي ويجهو 40 آهي انهي ڪري 37 پورو ٿيو 40 تائين.

40 ويجهو آهي 37 جي

انهي ڪري 37 پورو ٿيو 40 تائين.

اسين چونداسين ته 37 هڪ درجو مٿي

ڪري پورو ٿيو 40 تائين.

يعني 37 ↑ 40

اسان ايڪا نظرانداز ڪنداسين جيڪڏهن 5 آهن يا 5 کان وڌيڪ ۽ هڪ ڏهاڪو وڌائينداسين

هڪ درجو مٿي ڪري پورو ڪرڻ.

هڪ درجو مٿي ڪري پورو ڪرڻ جا ڪجهه مثال هيٺ ڏنل آهن.

هڪ درجو مٿي ڪري پورو ڪرڻ ↑

40	↑	39	80	↑	76
10	↑	8	50	↑	45

پونٽ 2: عددي عمل

تخميني جو مطلب آهي عددن جو پوراڻو ڪري لڳ ڀڳ جواب حاصل ڪرڻ

اچو ته هيٺين مثالن سان، جوڙ ۽ ڪٽ جي جوابن جو تخمينو لڳايون.

مثال 46 ۽ 21 جي جوڙ اُپت جو تخمينو لڳايو.

حل:

$$\begin{array}{r} 50 \\ + 20 \\ \hline 70 \end{array}$$

هتي 46 ۽ 21 جا ٽيڻا 50 ۽ 20 ۾ تبديل ڪيا ويا آهن. هائي $50 + 20 = 70$

انهي ڪري تخمينو لڳايل جوڙ اُپت = 70

مثال ڏنل فرق جو تخمينو لڳايو: $82 - 26$

حل:

$$\begin{array}{r} 80 \\ - 30 \\ \hline 50 \end{array}$$

هتي 82 ۽ 26 جا ٽيڻا 80 ۽ 30 ۾ تبديل ڪيا ويا آهن. هائي $80 - 30 = 50$

انهي ڪري تخمينو لڳايل فرق = 50

6 مشق

1. عددن جو پوراڻو ڪري ملايو.

30	72
60	86
50	17
20	28
70	45
90	62

يونٽ 2: عددي عمل

2.

هيٺين جو تخمينو لڳايو.

$$18 + 58 = \boxed{}$$

$$46 - 21 = \boxed{}$$

$$32 + 49 = \boxed{}$$

$$66 - 53 = \boxed{}$$

$$23 + 56 = \boxed{}$$

$$84 - 17 = \boxed{}$$

$$27 + 61 = \boxed{}$$

$$55 - 39 = \boxed{}$$

$$64 + 15 = \boxed{}$$

$$78 - 22 = \boxed{}$$

نوس شين جو استعمال ڪندي، پڪن، پنجن ۽ ڏهاڪن ۾ ڳڻڻ ۽ لکڻ

پڪن ۾ ڳڻڻ.

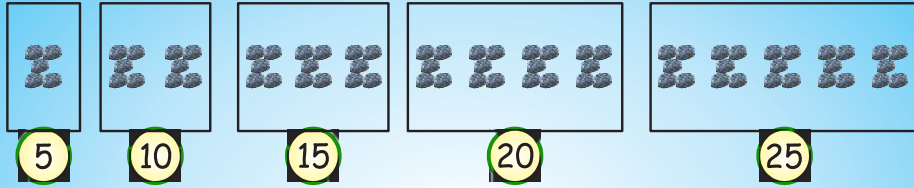
عملي ڪم

په ٻه ڪري ڳڻيو ۽ لکو.

په ٻه ڪري ڳڻيو.

په ٻه ڪري ڳڻيو ۽ رهيل عدد لکو.

پنج پڻج ڪري ڳڻيو ۽ لکو.

پنج پڻج ڪري ڳڻيو.

پنج پڻج ڪري ڳڻيو ۽ رهيل عدد لکو.

ڏهه ڏهه ڪري ڳڻيو ۽ لکو.

ڏهه ڏهه ڪري ڳڻيو.

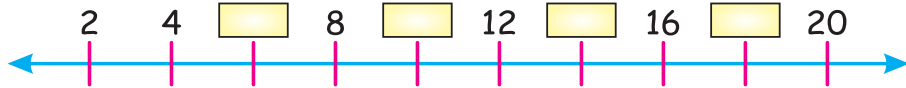

ڏهه ڏهه ڪري ڳڻيو ۽ رهيل عدد لکو.

7 مشق

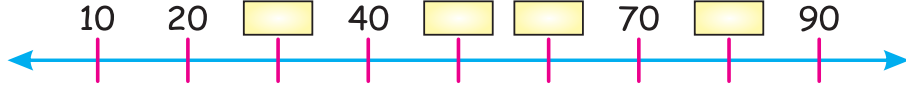
1. ٻه ٻه ڪري ڳڻيو ۽ رهيل عدد لکو.

2. پنج پنج ڪري ڳڻيو ۽ رهيل عدد لکو.

3. ڏهه ڏهه ڪري ڳڻيو ۽ رهيل عدد لکو.

4. بڪن ۾ ڳڻپ ڪندي، خالي خانن ۾ رهيل عدد لکو.

1		3		5		7		9	
11		13		15		17		19	
21		23		25		27		29	
31		33		35		37		39	
41		43		45		47		49	
51		53		55		57		59	
61		63		65		67		69	
71		73		75		77		79	
81		83		85		87		89	
91		93		95		97		99	

5. پنجن ہر گٹیو ۽ رھیل عددن کی خالی خانن ہر لکو.

1	2	3	4		6	7	8	9	
11	12	13	14		16	17	18	19	
21	22	23	24		26	27	28	29	
31	32	33	34		36	37	38	39	
41	42	43	44		46	47	48	49	
51	52	53	54		56	57	58	59	
61	62	63	64		66	67	68	69	
71	72	73	74		76	77	78	79	
81	82	83	84		86	87	88	89	
91	92	93	94		96	97	98	99	

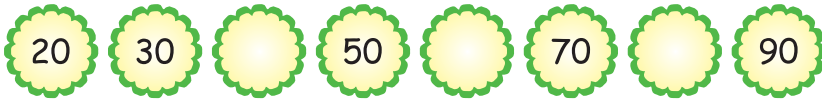
6. بکن ہر گٹیو ۽ رھیل عدد لکو.

7. پنجن ہر گٹیو ۽ رھیل عدد لکو.

8. ڈھن ہر گٹیو ۽ رھیل عدد

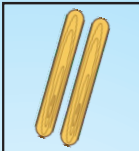
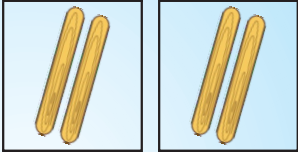
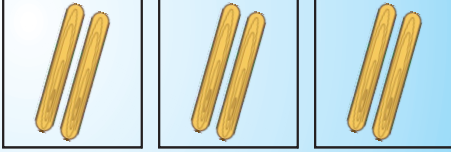
يونٽ 2: عددي عمل

ٻڪن، پنجن ۽ ڏهن جي ڳڻپ کي 2، 5 ۽ 10 جي ضرب جي صورت ۾ سڃاڻڻ

عملي ڪم

2s (ٻڪن) ۾ ڳڻيو ۽ لکو.

ڳڻپ	شيون
1 ٻڪان 2	
2 ٻڪان 4	
3 ٻڪان 6	

ساڳيئي ريت،

4	ٻڪان	8
5	ٻڪان	10
6	ٻڪان	12
7	ٻڪان	14
8	ٻڪان	16
9	ٻڪان	18
10	ٻڪان	20

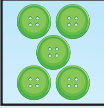
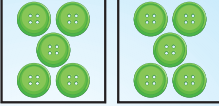

یونٹ 2: عددی عمل

2 جو ضربی کوڑو

2	پکان	1
4	پکان	2
6	پکان	3
8	پکان	4
10	پکان	5
12	پکان	6
14	پکان	7
16	پکان	8
18	پکان	9
20	پکان	10

عملی کم

5s (پنجن) ۾ گڻيو ۽ لکو.

گڻپ	شيون
1 پنجان 5	
2 پنجان 10	
3 پنجان 15	

ساڳيئي ريت،

20	پنجان	4
25	پنجان	5
30	پنجان	6
35	پنجان	7
40	پنجان	8
45	پنجان	9
50	پنجان	10

يونٽ 2: عددي عمل

5 جو ضربی کوڑو

5	پنجان	1
10	پنجان	2
15	پنجان	3
20	پنجان	4
25	پنجان	5
30	پنجان	6
35	پنجان	7
40	پنجان	8
45	پنجان	9
50	پنجان	10

عملي ڪم

10s (ڏهاڪن) ۾ ڳڻيو ۽ لکو.

ڳڻپ	شيون
10 ڏهان 1	
20 ڏهان 2	
30 ڏهان 3	
40 ڏهان 4	
50 ڏهان 5	
60 ڏهان 6	
70 ڏهان 7	
80 ڏهان 8	
90 ڏهان 9	
100 ڏهان 10	

ساڳيئي ريت،

پونٽ 2: عددي عمل

نوٽ:

10 ڏهاڪن کي هڪ سؤ چئبو آهي ۽ اسين ان کي 100 لکندا آهيون.

10 جو ضربِي کوڙو

10	ڏهان	1
20	ڏهان	2
30	ڏهان	3
40	ڏهان	4
50	ڏهان	5
60	ڏهان	6
70	ڏهان	7
80	ڏهان	8
90	ڏهان	9
100	ڏهان	10

مشق 8

1. هيٺين کي ملايو.

14	4 پکان
16	5 پکان
8	6 پکان
10	7 پکان
12	8 پکان

يونٽ 2: عددي عمل

2. هيٺين کي ملايو.

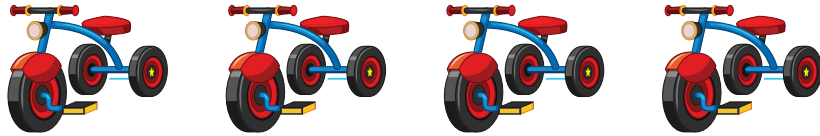
20	3 پنجان
30	4 پنجان
15	5 پنجان
35	6 پنجان
25	7 پنجان

3. هيٺين کي ملايو.

30	2 ڏهان
20	3 ڏهان
50	4 ڏهان
60	5 ڏهان
40	6 ڏهان

ضرب کي لاڳيتي جوڙ جي صورت سڃاڻپ ڪرڻ

اچو ته هيٺين تي ڦيٽي سائيڪلن جي ڦيٽن جو تعداد ڳڻيون.

اسين ڏسون ٿا ته هر هڪ سائيڪل کي 3 ڦيٽا آهن.

اسان رڳو چار ڀيرا 3 کي لاڳيتو جوڙ ڪريون ٿا.

$$3 + 3 + 3 + 3 = 12$$

يا چار دفعا 3 آهي 12

پونٽ 2: عددي عمل

اسين هن کي هيئن لکون ٿا $4 \times 3 = 12$
 ۽ هيئن پڙهون ٿا ”4 ضربيان 3 برابر آهي 12“

نوٽ: ”x“ ضرب جي نشاني آهي.

عملي ڪم

شين کي ڳڻيو ۽ تعداد لکو.

ڳڻپ	شين
$6 = 2 + 2 + 2$ يا 3 دفعا 2 $3 \times 2 = 6$	
$12 = 4 + 4 + 4$ يا 3 دفعا 4 $3 \times 4 = 12$	
$20 = 5 + 5 + 5 + 5$ يا 4 دفعا 5 $4 \times 5 = 20$	

يونت 2: عددي عمل

$$30 = 6 + 6 + 6 + 6 + 6$$

$$30 = 6 \text{ دفعا } 5$$

$$5 \times 6 = 30$$

يا
يا

عملي كمر

هينيان ملايو.

$$6 \times 2$$

$$3 \times 5$$

$$4 \times 8$$

$$3 \times 7$$

$$5 \times 4$$

$$7 + 7 + 7$$

$$8 + 8 + 8 + 8$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4$$

$$5 + 5 + 5$$

مشق 9

1. هيٺين کي ملايو.

5 دفعا 4	$9 + 9 + 9$
6 دفعا 3	$6 + 6 + 6 + 6$
3 دفعا 9	$4 + 4 + 4 + 4 + 4$
4 دفعا 6	$2 + 2 + 2 + 2 + 2$
5 دفعا 2	$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$

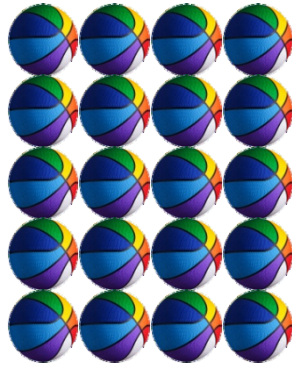
2. هيٺين کي ملايو.

9×5	7 دفعا 2
8×3	9 دفعا 5
7×2	4 دفعا 6
5×4	8 دفعا 3
4×6	5 دفعا 4

يونٽ 2: عددي عمل

اها سڃاڻپ ڪرڻ ته ڪن به ٻن عددن جي ضرب ڪنهن به ترتيب ۾ ٿي سگهي ٿي.

مثال شيون ڳڻيو ۽ لکو.

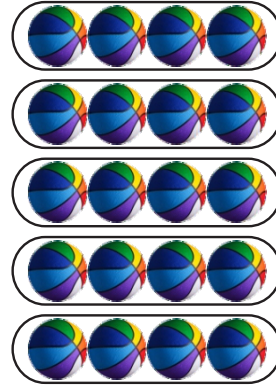
اسين ٻن طريقن سان ڳڻي سگهون ٿا.

ٻيو طريقو

4 دفعا 5
يا
 4×5

پهريون طريقو

5 دفعا 4
يا
 5×4

يعني
 $5 \times 4 = 20 = 4 \times 5$

$2 \times 6 = 6 \times 2$
 $3 \times 4 = 4 \times 3$

ساڳيئي ريت

مشق 10

1. هيٺيان ملايو.

4×6	5×6
5×8	3×7
2×9	6×4
6×5	8×5
7×3	9×2

2. هيٺيان مڪمل ڪريو.

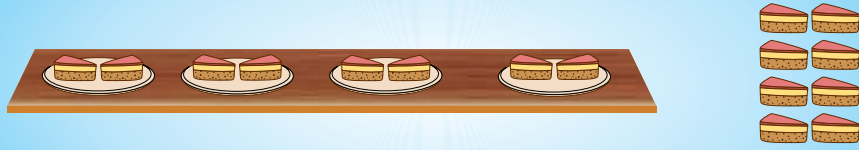
3	×		=	8	×	3
9	×		=	4	×	9
7	×	6	=		×	7
2	×	6	=	6	×	
	×	8	=	8	×	5

يونٽ 2: عددي عمل

ونڊ کي لڳاتار ڪٽ جي صورت ۾ سڃاڻپ ڪرڻ

عملي ڪم

هر هڪ ٽالهي ۾ ڪيڪ جا ٻه ٽڪرا رکندي، ڪيڪ جي 8 ٽڪرن کي برابر برابر ٽالھين ۾ ورهائڻ.

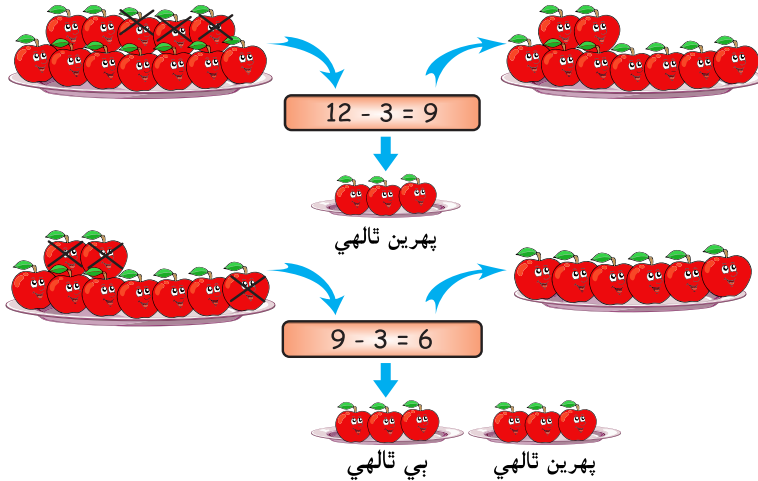

اسين ڏسون ٿا ته 4 ٽالھين جي ضرورت آهي. اهو عمل ڪيڪ جي ٽڪرن کي 4 ٽالھين ۾ برابر تعداد ۾ ورهائڻ آهي. برابر تعداد ۾ ورهائڻ جي عمل کي وڊ چئبو آهي

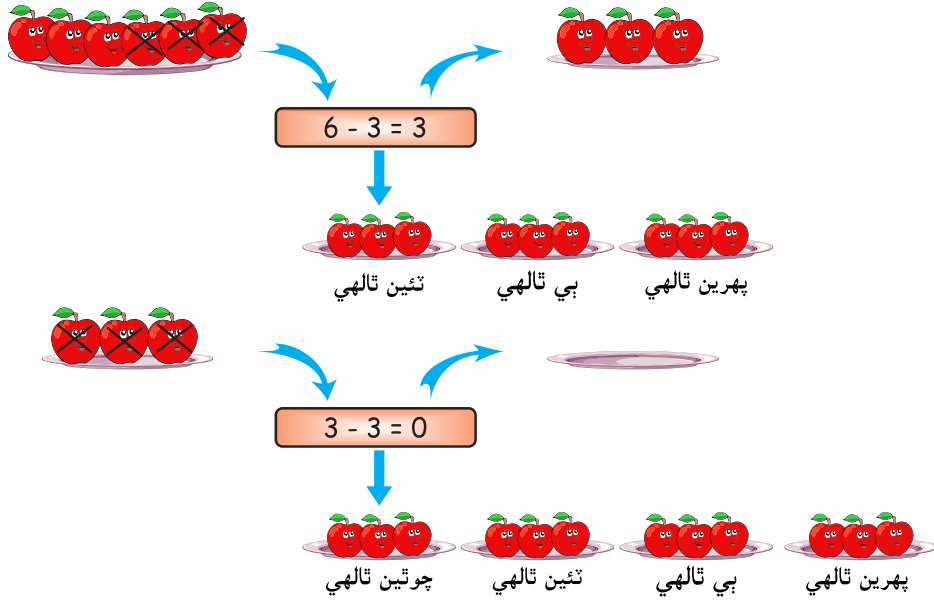
اسان کي خبر آهي ته ضرب لاڳيتي جوڙ آهي. ساڳيءَ ريت وڊ لڳاتار ڪٽ آهي جيئن هيٺين مثال ۾ سمجهائيل آهي.

مثال 12 صوفن لاءِ، توهان کي ڪيتريون ٽالھيون گهرجن جيڪڏهن هر هڪ ٽالهي ۾ 3 صوف رکجن

حل: اچو ته 3 صوف لڳاتار ڪٽ ڪريون

يونٽ 2: عددي عمل

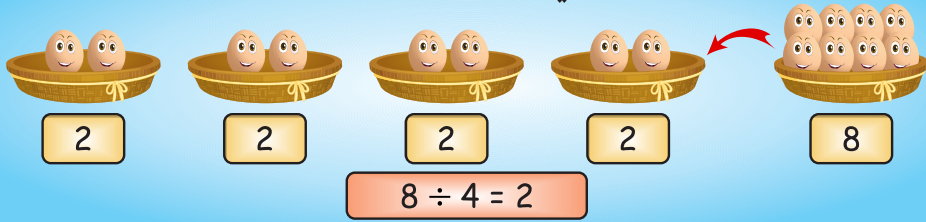
اسان صوفن جون 4 ٽالهيون حاصل ڪيون. ونڊجي ان عمل ۾ اسان 3
 ڪي لڳاتار 4 ڀيرا ڪٽ ڪيو آهي.
 انهي ڪري 12 ونڊيان 3 آهي 4
 يعني $12 \div 3 = 4$

نوٽ: اسان ونڊ ڪي ان علامت "÷" سان ظاهر ڪندا آهيون

اها سڃاڻپ ڪرڻ ته هڪ عدد جي ٻئي عدد سان ونڊ ڪنهن به ترتيب ۾
 نٿي ٿي سگهي.

عملي ڪم

8 آنن کي 4 ڇپين ۾ ورهايو.

يونٽ 2: عددي عمل

جيڪڏهن اسين 4 آنن کي اٺ ڇيبن ۾ ورهائڻ جي ڪوشش ڪريون.
اچو ته ڏسون ڇا ٿو ٿئي

اسين 4 آنن کي 8 ڇيبن ۾ ورهائي نٿا سگهون ڇاڪاڻ جو آنا گهٽ ۽
ڇيبن وڌيڪ آهن.

انهي ڪري $8 \div 4$ ساڳيو نه آهي $4 \div 8$ جي
تنهنڪري ونڊ ڪنهن به ترتيب ۾ نٿي ٿي سگهي.

مشق 11

1. 15 تافين لاءِ توهان کي ڪيتريون ڇيبن گهرجن جيڪڏهن هر هڪ ڇيبي
۾ 3 تافيون رکجن.

$$15 - 3 = 12$$

$$12 - 3 = \boxed{}$$

$$9 - \boxed{} = 6$$

پونٽ 2: عددي عمل

$$6 - 3 = \boxed{}$$

$$3 - \boxed{} = \boxed{0}$$

$$\boxed{} \div \boxed{} = \boxed{}$$

انهي ڪري اسانڪي ڇڀيون گهرجن.

2. دُرست لاءِ "T" ۽ غلط لاءِ "F" لکو

F

$6 \div 2$ ساڳيو آهي $2 \div 6$ جي

T

$8 \div 2$ ساڳيو نه آهي $2 \div 8$ جي

$10 \div 2 = 2 \div 10$

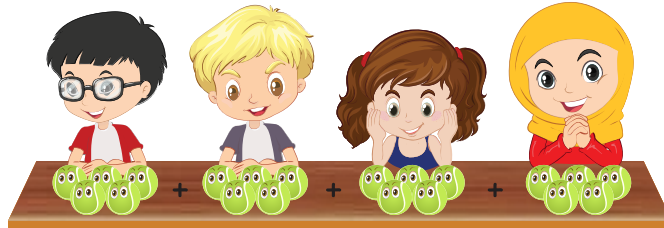
$18 \div 6$ ساڳيو نه آهي $6 \div 18$ جي

$15 \div 3 = 3 \div 15$

ضرب ۽ ونڊ وارا عام زندگي جا سولا عبارتي حساب حل ڪرڻ

مثال 1 هر هڪ شاگرد وٽ 5 بال آهن. 4 شاگردن وٽ ڪيترا بال هوندا.

حل:

$$4 \times 5 = 20$$

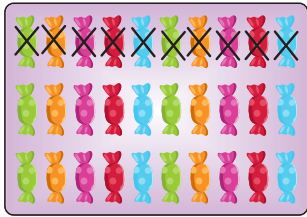
انهي ڪري بالن جو ڪُل تعداد = 20

مثال 2

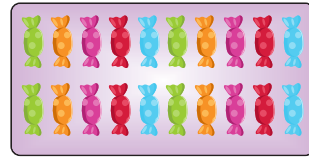
30 تافين لاءِ اسان کي ڪيترا ڪوڪا ڪپن جيڪڏهن هر هڪ ڪوڪي ۾ 10

تافيون رکجن

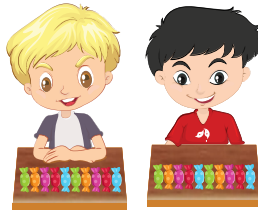
حل:

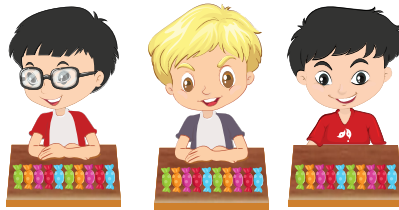
$$30 - 10 = 20$$

$$20 - 10 = 10$$

$$10 - 10 = 0$$

$$30 \div 10 = 3$$

اسان کي 3 ڪوڪا گهرجن

مشق 11

1. هڪ گاڏي کي چار ڦيٽا آهن 5 گاڏين کي ڪيترا ڦيٽا هوندا؟

حل:

$$\boxed{4} \text{ دفعا } \boxed{5} = \boxed{4} + \boxed{4} + \boxed{4} + \boxed{4} + \boxed{4}$$

$$\text{ڦيٽا } \boxed{20} =$$

2. هڪ سائيڪل کي ٻه ڦيٽا آهن. 6 سائيڪلن کي ڪيترا ڦيٽا هوندا؟

حل:

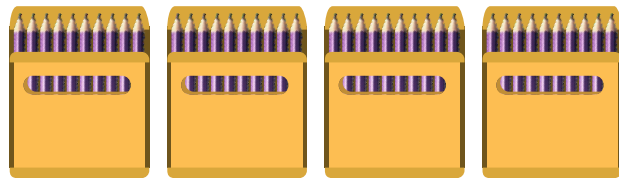

$$\boxed{} \text{ دفعا } \boxed{} = \boxed{} + \boxed{} + \boxed{} + \boxed{} + \boxed{} + \boxed{}$$

$$\text{ڦيٽا } \boxed{} =$$

3. هڪ کوڪي ۾ 10 پينسلون آهن 4 کوڪن ۾ ڪيتريون پينسلون آهن؟

حل:

$$\boxed{} \text{ دفعا } \boxed{} = \boxed{} + \boxed{} + \boxed{} + \boxed{}$$

$$\text{پينسلون } \boxed{} =$$

یونٽ 2: عددي عمل

4. شاگردن ۾ 10 ڪتاب برابر برابر ورهائجن ٿا. اسان کي ڪيترا شاگرد گهرجن جيڪڏهن هر هڪ شاگرد کي 5 ڪتاب ڏجن.

$$\square - \square = \square$$

$$\square - \square = \square$$

$\square =$ تنهنڪري شاگردن جو تعداد

$$\square \div \square = \square$$

5. 12 انب ٽالھين ۾ برابر ورهائيا وڃن ٿا. اسان کي ڪيتريون ٽالھيون گهرجن جيڪڏهن هر هڪ ٽالھي ۾ 4 انب رکجن.

حل:

$$\square - \square = \square$$

$$\square - \square = \square$$

$$\square - \square = \square$$

$\square =$ تنهنڪري ٽالھين جو تعداد

$$\square \div \square = \square$$

ٺاڻو

3

يونٽ

شاگردن جي سکيا جا نتيجا

هن يونٽ جي پوري ٿيڻ کانپوءِ شاگرد ان قابل ٿي ويندا ته:

- ✓ پاڪستاني سڪن (1، 2، 5 ۽ 10 روپيا) ۽ نوٽن (10، 20، 50، 100 ۽ 500 رُپيا) جي سڃاڻپ ڪري سگهن.
- ✓ جوڙ ۽ ڪٽ سان لاڳاپيل پاڪستاني ٺاڻي جا حساب حل ڪري سگهن.

پاڪستاني سڪن ۽ نوٽن جي سڃاڻپ

پاڪستاني سڪا

1 روپيا جو سڪو

1 روپيا

2 روپيا جو سڪو

2 روپيا

5 روپيا جو سڪو

5 روپيا

10 روپيا جو سڪو

10 روپيا

یونٹ 3: ناٹو

پاکستانی نوٹ

10 روپين جو نوٹ

10 روپيا

20 روپين جو نوٹ

20 روپيا

50 روپين جو نوٹ

50 روپيا

100 روپين جو نوٹ

100 روپيا

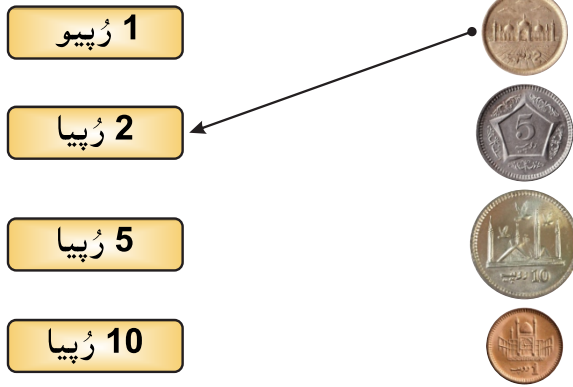
500 روپين جو نوٹ

500 روپيا

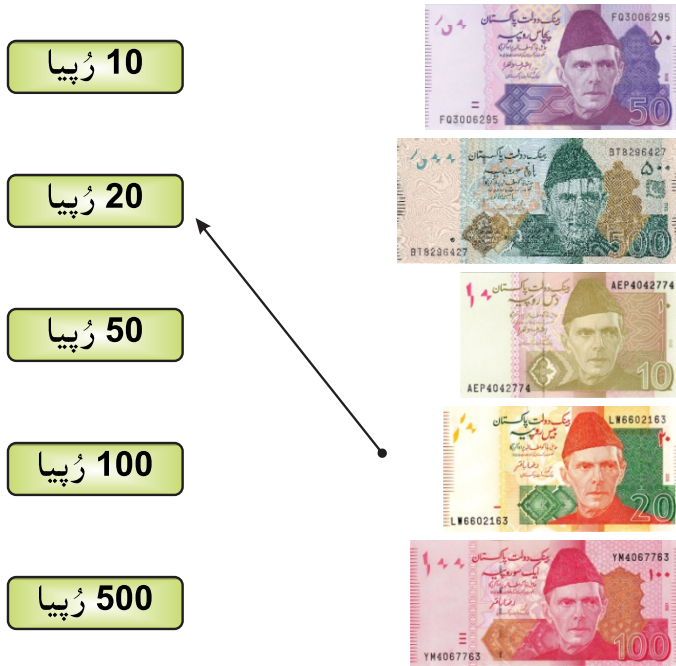

مشق 1

1. ھینین کی ملايو.

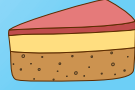
2. ھینین کی ملايو.

ناٿي وارا حساب حل ڪرڻ

عملي ڪم

هيٺين شين جي ڪُل قيمت ڪيتري آهي.

$\text{رُپيا } 10 + \text{رُپيا } 5 = \text{رُپيا } 15$	<p>10 رُپيا</p> 	<p>5 رُپيا</p>
$\text{رُپيا } 25 + \text{رُپيا } 15 = \text{رُپيا } \boxed{}$	<p>25 رُپيا</p> 	<p>15 رُپيا</p>
$\text{رُپيا } \boxed{} + \text{رُپيا } \boxed{} = \text{رُپيا } \boxed{}$	<p>20 رُپيا</p> 	<p>50 رُپيا</p>
$\text{رُپيا } \boxed{} + \text{رُپيا } \boxed{} = \text{رُپيا } \boxed{}$	<p>15 رُپيا</p> 	<p>5 رُپيا</p>
$\text{رُپيا } \boxed{} + \text{رُپيا } \boxed{} = \text{رُپيا } \boxed{}$	<p>30 رُپيا</p> 	<p>20 رُپيا</p>

عملي ڪم

فرض ڪريو ته توهان وٽ 99 روپيا آهن. هيٺين شي خريد ڪرڻ کانپوءِ اوهان وٽ باقي ڪيتري رقم بچندي؟

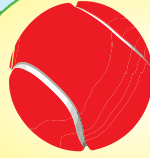
50 رُپيا

$$99 \text{ رُپيا} - 50 \text{ رُپيا} = 49 \text{ رُپيا}$$

75 رُپيا

$$99 \text{ رُپيا} - 75 \text{ رُپيا} = \text{ } \text{ رُپيا}$$

65 رُپيا

$$\text{ } \text{ رُپيا} - \text{ } \text{ رُپيا} = \text{ } \text{ رُپيا}$$

10 رُپيا

$$\text{ } \text{ رُپيا} - \text{ } \text{ رُپيا} = \text{ } \text{ رُپيا}$$

90 رُپيا

$$\text{ } \text{ رُپيا} - \text{ } \text{ رُپيا} = \text{ } \text{ رُپيا}$$

مشق 2

1. هيٺين شين جي ڪُل قيمت لھو.

10 رُپيا 5 رُپيا

رُپيا + رُپيا = رُپيا

20 رُپيا 50 رُپيا

رُپيا + رُپيا = رُپيا

50 رُپيا 15 رُپيا

رُپيا + رُپيا = رُپيا

20 رُپيا 15 رُپيا

رُپيا + رُپيا = رُپيا

20 رُپيا 10 رُپيا

رُپيا + رُپيا = رُپيا

پونٽ 3: نائو

2. عافيه وٽ 95 رُپيا آهن. جيڪڏهن هوءَ هيٺيون شيون خريد ڪري ته
اُن وٽ باقي ڪيتري رقم باقي بچندي؟

65 رُپيا

رُپيا 95 - رُپيا 65 = رُپيا 30

30 رُپيا

رُپيا - رُپيا = رُپيا

75 رُپيا

رُپيا - رُپيا = رُپيا

55 رُپيا

رُپيا - رُپيا = رُپيا

20 رُپيا

رُپيا - رُپيا = رُپيا

اڻپور

4

يونٽ

شاگردن جي سکيا جا نتيجا

هن يونٽ جي پوري ٿيڻ کانپوءِ شاگرد ان قابل ٿي ويندا ته:

- ✓ تصويري شڪلين جو استعمال ڪندي، ڪنهن ڊيگهه، شڪل، شين جي ميٽر يا مقدار جو اڌ ($\frac{1}{2}$)، چوٿون ($\frac{1}{4}$)، ٻه چوٿائي پٽيون ($\frac{2}{4}$) تي چوٿائي پٽيون ($\frac{3}{4}$) اڻپورن ۾ سڃاڻي نالو ڏئي لکي سگهن.
- ✓ عام اڻپورن کي جوڙ ۽ ڪٽ ڪري سگهن.

$\frac{1}{2}$

اڻپورن کي سڃاڻڻ ۽ لکڻ

عام زندگي ۾ اسين سڄيون شيون ۽ انهن جا حصا ڏسندا آهيون.

مثال طور

اهو هڪ سڄو صوف آهي

اهي صوف جا ٻه حصا آهن. هر هڪ حصو
هڪ اڻپور کي ظاهر ڪري ٿو.

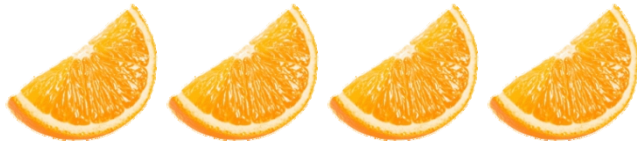

سڄي جي ڪنهن حصي کي اڻپور چئبو آهي

ڪجهه سڄيون شيون ۽ انهن جا حصا هيٺ ڏيکاريل آهن

حصا

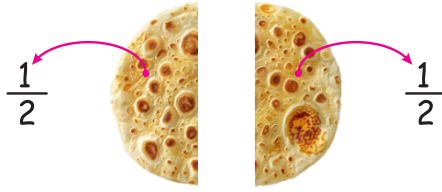
سڄو

يونٽ 4: اڻپور

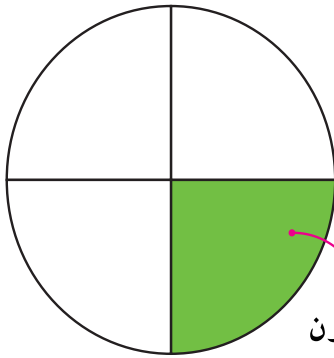
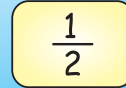
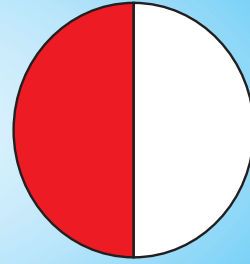
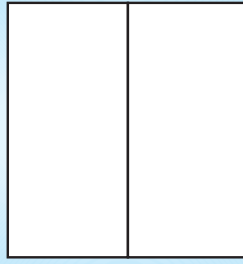
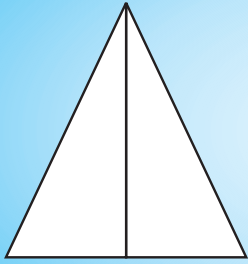
جيڪڏهن اسين ڪنهن سڄي کي ٻن برابر حصن يا اڻپورن ۾ ورهائون، ته هر هڪ حصو يا اڻپور هڪ اڌ کي ظاهر ڪري ٿو.

اڌ کي $\frac{1}{2}$ لکبو آهي.

عملي ڪم

هڪ اڌ کي رنگ ڪريو ۽ ان کي اڻپور ۾ لکو.

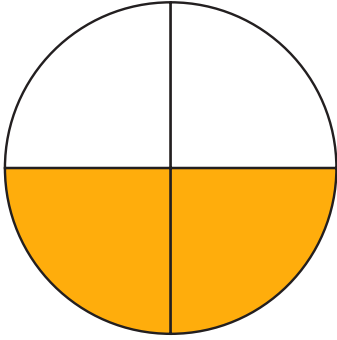
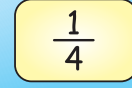
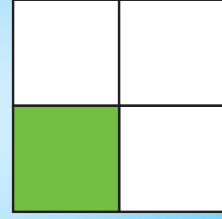
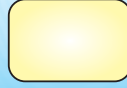
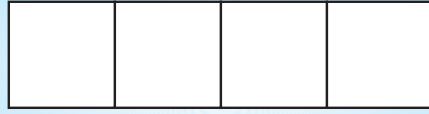
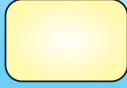
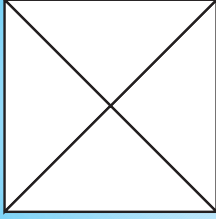
چوٿون $\frac{1}{4}$

جيڪڏهن اسين ڪنهن سڄي کي چار برابر حصن ۾ ورهائون ته هر هڪ حصو يا اڻپور هڪ چوٿون حصو چورائيندو.

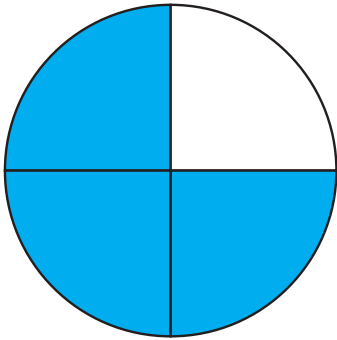
چوٿين حصي کي $\frac{1}{4}$ لکبو آهي

هڪ چوٽي کي رنگ ڪريو ۽ ان کي خاني ۾ لکو.

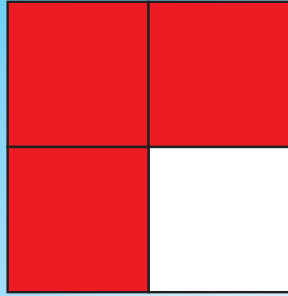

اسين ٻه چوٽائي حصن کي $\frac{2}{4}$ لکندا آهيون

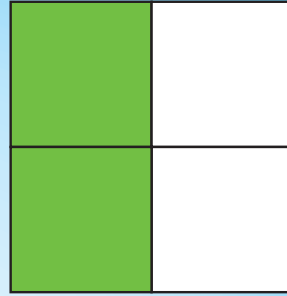
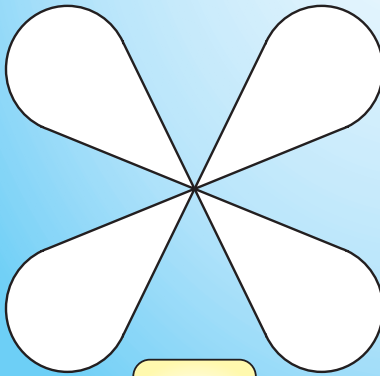

اسين ٽي چوٽائي حصن کي $\frac{3}{4}$ لکندا آهيون

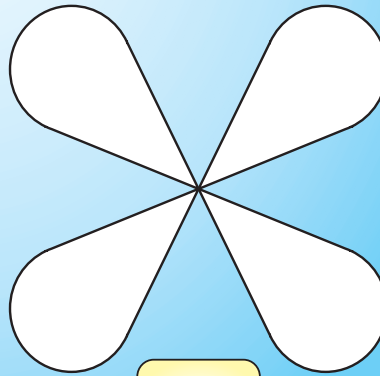
به چوٹائی حصن ۽ تی چوٹائی حصن کی رنگ کریو ۽ انهن کی اٲور پر لکو.

$$\frac{3}{4}$$

$$\frac{2}{4}$$

يونٽ 4: اٽپور

مشق 1

1. سڄي شين تي جو نشان ۽ اٽپورن تي جو نشان هڻو.

2. هيٺين کي ملايو.

$\frac{2}{4}$

$\frac{3}{4}$

$\frac{1}{2}$

$\frac{1}{4}$

اڌ

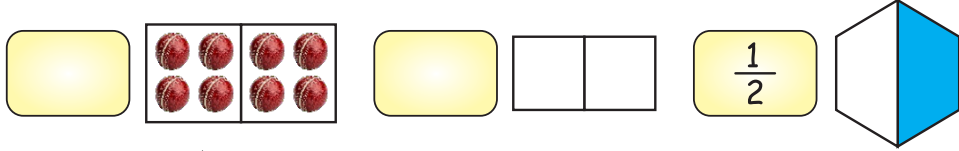
چوٿون

ٻه چوٿائي حصا

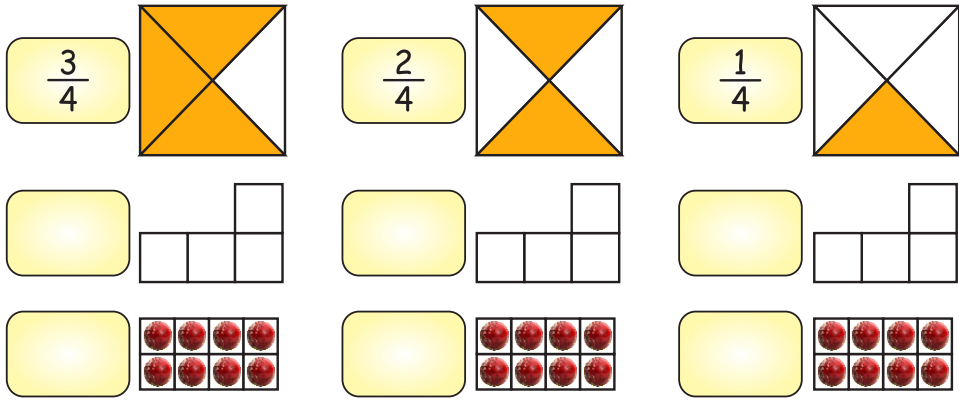
3 چوٿائي حصا

يونٽ 4: اڻپور

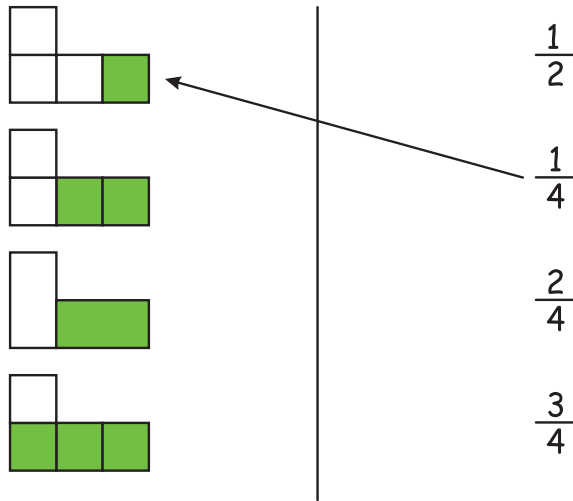
3. اڌ حصي کي رنگ ڪريو ۽ خاني ۾ لکو.

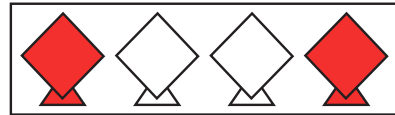
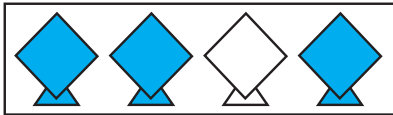
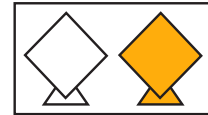
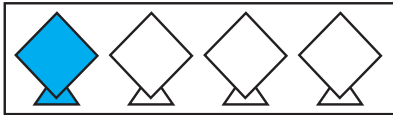
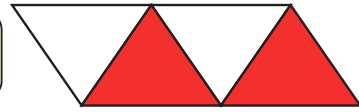
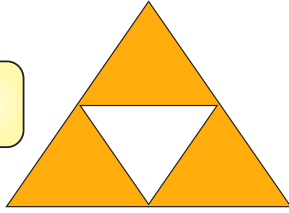
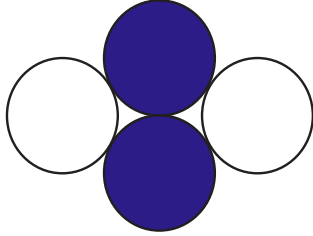
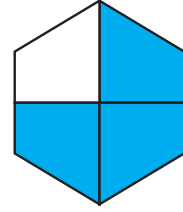
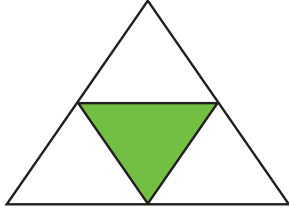
4. هڪ چوٽي، ٻه چوٽائي حصن ۽ ٽي چوٽائي حصن کي رنگ ڪريو. ان کي خاني ۾ اڻپوري صورت پڻ لکو.

5. هيٺين کي ملايو.

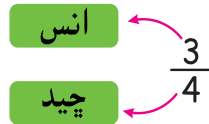

6. ڈنل خانن ۾ رنگیل حصن لاءِ اٹپور لکو.

عام اٽپورن جي جوڙ ۽ ڪٽ

هڪ عام اٽپور جا ٻه حصا هوندا آهن جيئن هيٺ ڏيکاريل آهي.

انس:

اٽپور ۾ مٿين عدد کي انس چئبو آهي

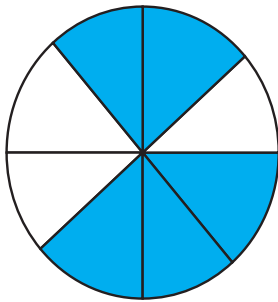
انس ڪنيل حصن کي ظاهر ڪري ٿو

چيد:

اٽپور ۾ هيٺين عدد کي چيد چئبو آهي

چيد برابر حصن کي ظاهر ڪري ٿو

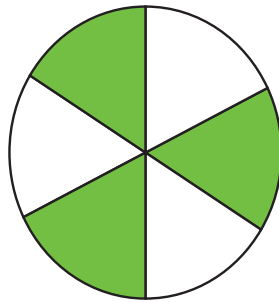
ڪجهه عام اٽپور هيٺ ڏنل آهن.

$$\frac{5}{8}$$

انس = 5

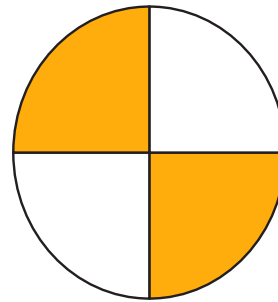
چيد = 8

$$\frac{3}{6}$$

انس = 3

چيد = 6

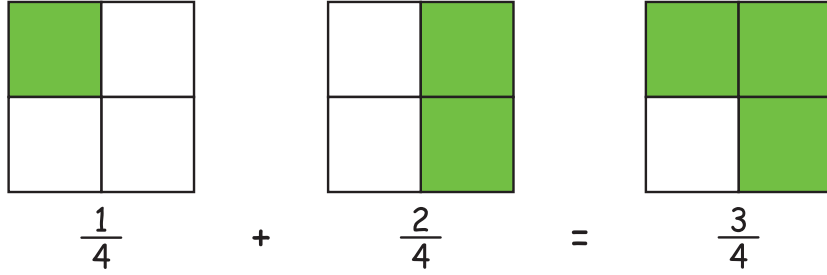
$$\frac{2}{4}$$

انس = 2

چيد = 4

يونٽ 4: اٽپور

اسان ساڳيئي ڇيڊن وارن اٽپورن کي جوڙ ڪري سگهون ٿا جيئن هيٺ سمجهايل آهي.

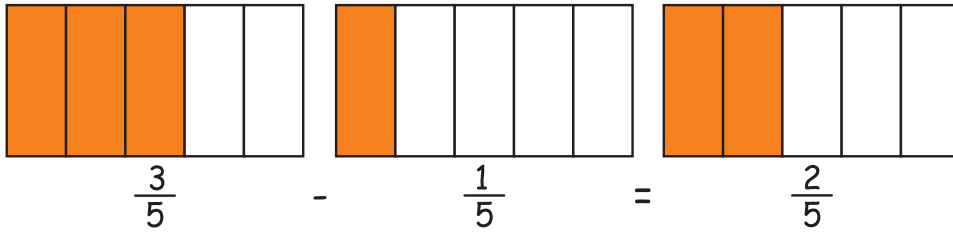

اسان رڳو انس جوڙ ڪنداسين جڏهن ڇيڊ ساڳيا هجن.

$$\frac{2}{7} + \frac{3}{7} = \frac{5}{7} \quad \text{اهڙي طرح}$$

$$\frac{4}{8} + \frac{2}{8} = \frac{6}{8} \quad \text{۽}$$

اسان ساڳيئي ڇيڊن وارن عام اٽپورن کي ڪٽ ڪري سگهون ٿا جيئن هيٺ سمجهايل آهي.

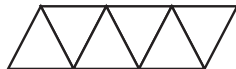

اسان رڳو انس ڪٽ ڪندا آهيون جڏهن ڇيڊ ساڳيا هجن.

$$\frac{4}{7} - \frac{3}{7} = \frac{1}{7} \quad \text{اهڙي طرح}$$

$$\frac{5}{8} - \frac{2}{8} = \frac{3}{8} \quad \text{۽}$$

مشق 2

1. هيٺين کي جوڙ ڪريو.

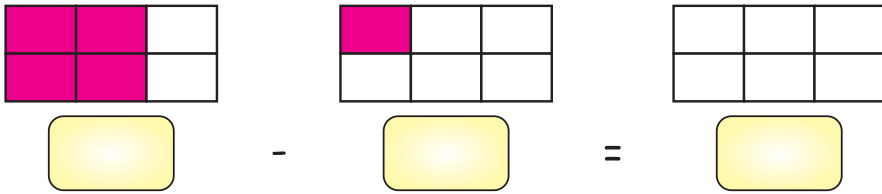
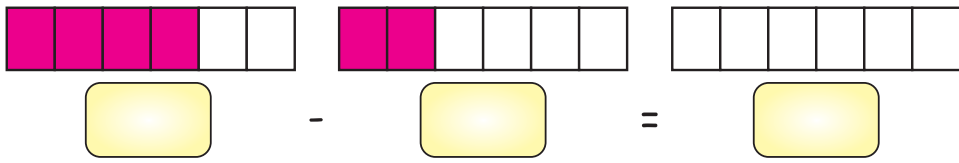
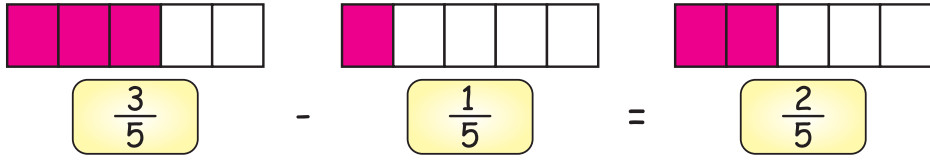
	+		=	
$\frac{3}{5}$		$\frac{1}{5}$		$\frac{4}{5}$
	+		=	
<input type="text"/>		<input type="text"/>		<input type="text"/>
	+		=	
<input type="text"/>		<input type="text"/>		<input type="text"/>
	+		=	
<input type="text"/>		<input type="text"/>		<input type="text"/>

2. هيٺين کي ملايو.

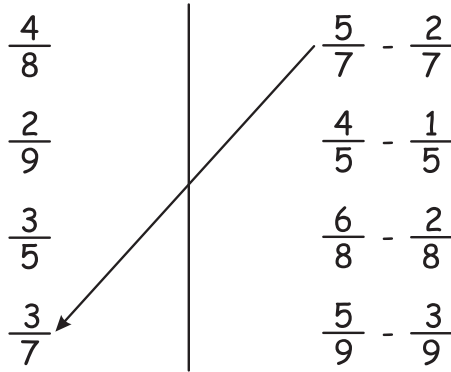
$\frac{3}{4}$		$\frac{2}{5} + \frac{1}{5}$
$\frac{5}{6}$		$\frac{3}{7} + \frac{2}{7}$
$\frac{3}{5}$		$\frac{1}{4} + \frac{2}{4}$
$\frac{5}{7}$		$\frac{2}{6} + \frac{3}{6}$

یونٹ 4: اٹیپور

3. ھینین کی کت کریو.

4. ھینین کی ملايو.

الجبرا

يونٽ 5

شاگردن جي سکيا جا نتيجا

هن يونٽ جي پوري ٿيڻ کانپوءِ شاگرد ان قابل ٿي ويندا ته:

- ✓ تصويري ۽ عڪسي شڪلين ذريعي، ٻن بنيادي عنصرن واري ورجاءَ وارن نمونن کي سڃاڻي ۽ واضح ڪري سگهندا. مثال طور: $\Delta O \Delta O \Delta O$
- ✓ تصويري شڪلين ذريعي، رنگ، ماپ ۽ اکرن جو استعمال ڪندي ڪنهن ورجاءَ واري نموني کي سڃاڻي ظاهر ڪري سگهندا. مثال طور: $o \parallel o \parallel o$

BCBCBC

ورجاء واري نموني کي سڃاڻڻ ۽ واضح ڪرڻ

شين جي ورجاء واري خاص ترتيب کي نمونو چئبو آهي.

مثال هيٺين نمونن کي ڏسو ۽ خاني ۾ ايندڙ شڪل تي (✓) جو نشان هڻو.

عملي ڪم

هيٺين نمونن کي ڏسو ۽ خاني ۾ ايندڙ شڪل تي (✓) جو نشان هڻو.

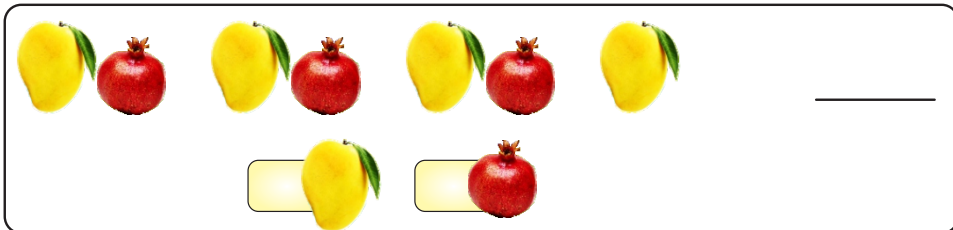
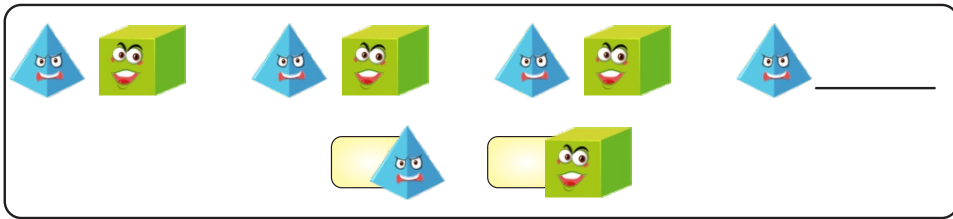
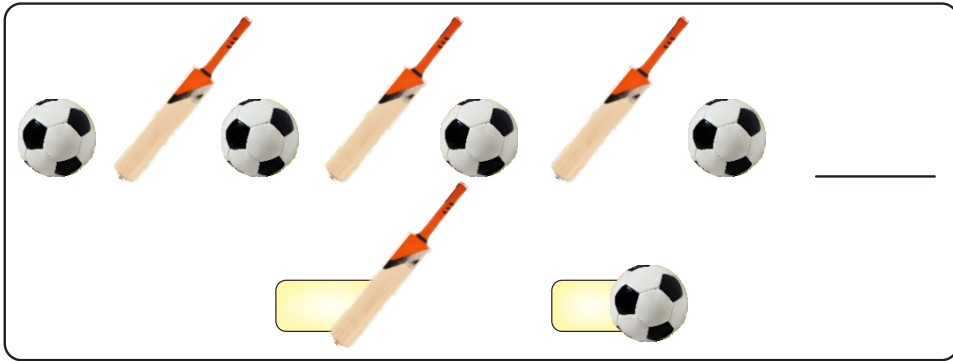
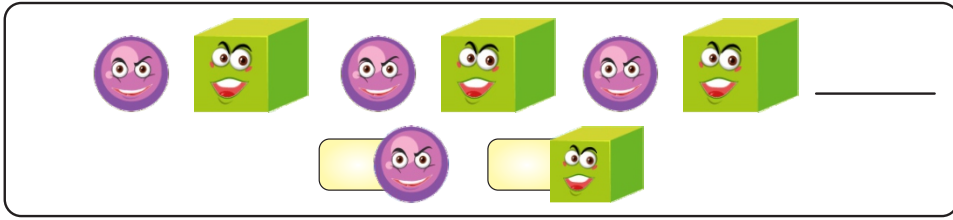

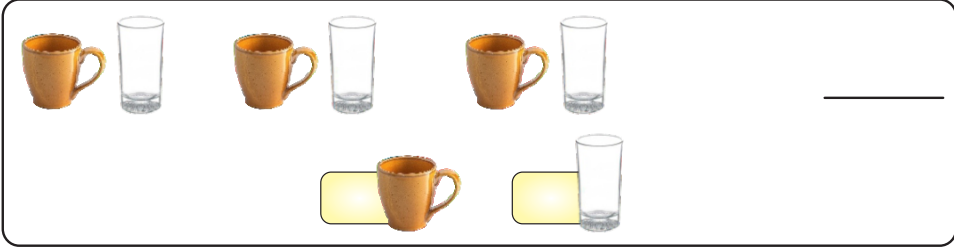
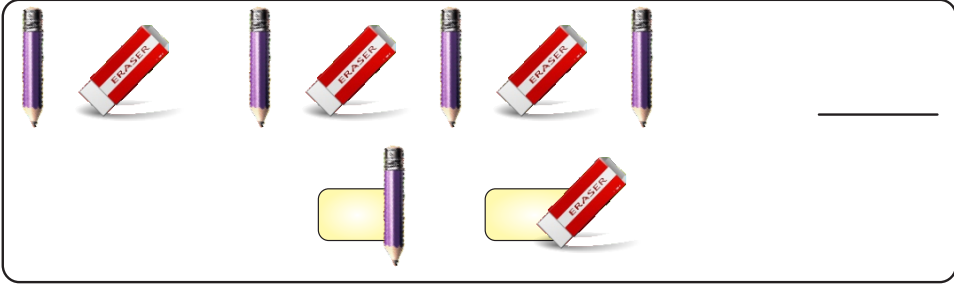

مشق 1

1. نموني کي ڏسو ۽ خاني ۾ ايندڙ شي تي (✓) جو نشان هڻو.

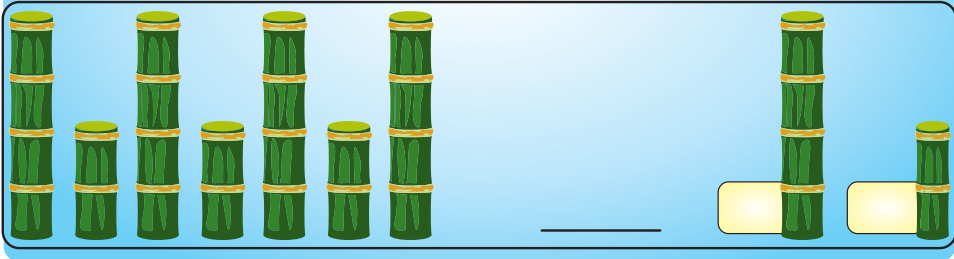
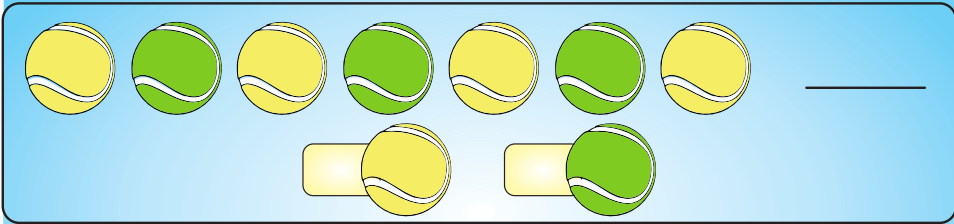
يونٽ 5: الجبرا

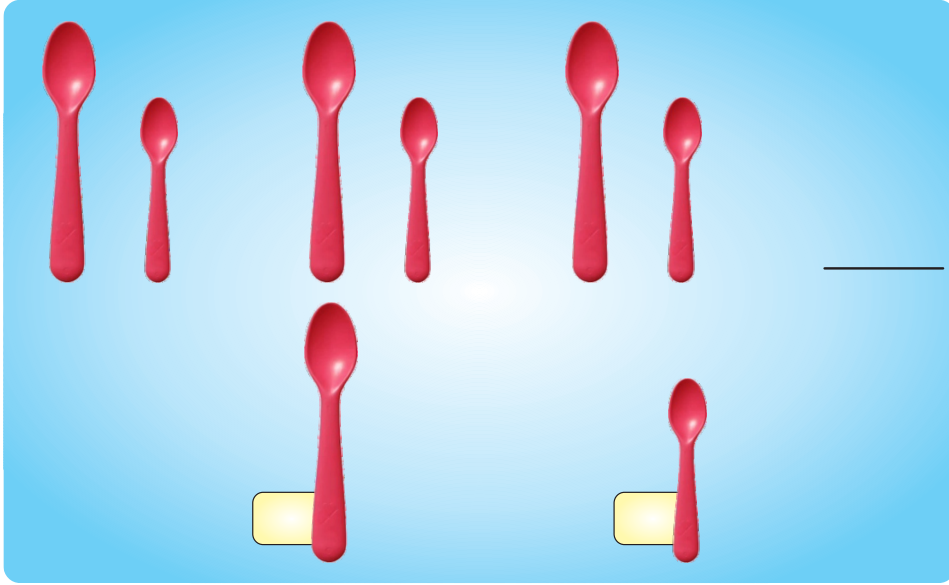

رنگ، ماپ، شڪلين ۽ اڪرن کي استعمال ڪندي ورجاء واري نمونن کي سڃاڻڻ ۽ ظاهر ڪرڻ

رهنما عملي ڪم

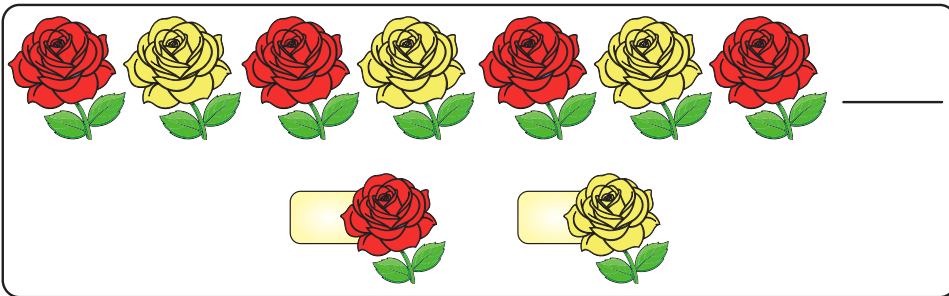
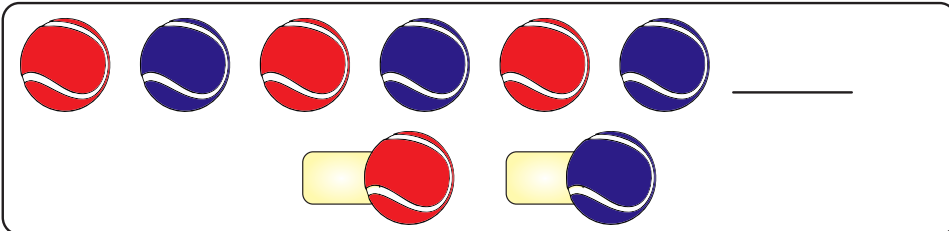
نموني کي ڏسندي خاني ۾ ايندڙ شي تي (✓) جو نشان هڻو.

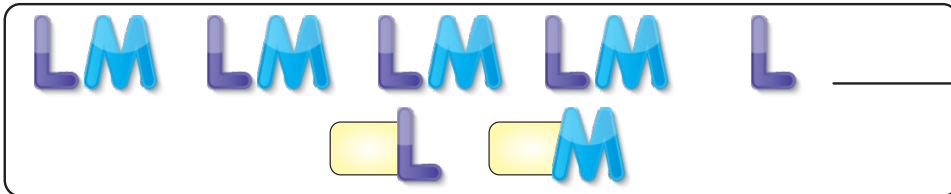
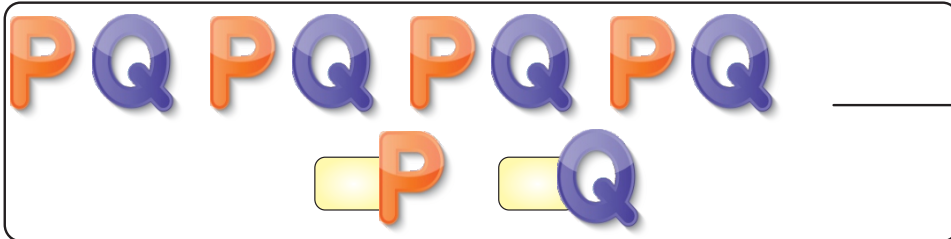

مشق 2

1. نموني کي ڏسندي خاني ۾ ايندڙ شي تي (✓) جو نشان هڻو.

ماپ

يونٽ 6

شاگردن جي سکيا جا نتيجا

هن يونٽ جي پوري ٿيڻ کانپوءِ شاگرد ان قابل ٿي ويندا ته:

- ✓ بن يا وڌيڪ شين جي اُوچائي / ڊيگهه جي پيٽ ڪرڻ لاءِ حسابي ٻولي استعمال ڪري سگهن.
- ✓ غير معياري ايڪن جو استعمال ڪندي شين جي ڊيگهه ماپي ۽ پيٽ ڪري سگهن.
- ✓ ٻه يا وڌيڪ شين جي وزن يا ماپي جي پيٽ ڪرڻ لاءِ حسابي ٻولي جو استعمال ڪري سگهن.
- ✓ غير معياري ايڪن جو استعمال ڪندي شين جي وزن کي ماپي ۽ پيٽ ڪري سگهن.
- ✓ ٻه يا وڌيڪ شين جي گنجائش جي پيٽ ڪرڻ لاءِ حسابي ٻولي استعمال ڪري سگهن.
- ✓ غير معياري ايڪن جو استعمال ڪندي شين جي گنجائش کي ماپي ۽ پيٽ ڪري سگهن.
- ✓ موسمن جي تجربن جو گرمي پد سان لاڳاپو ڏيکارن.
- ✓ وقت کي ڪلاڪن ۾ پڙهن.
- ✓ وقت کي ڪلاڪن ۾ ڏيکارن.
- ✓ هفتي جي ڏينهن ۽ ڪئلينڊر ۾ مهيني جا نالا ڏين.

ٻه يا وڌيڪ شين جي اُوچائي / ڊيگهه جي پيٽ ڪرڻ لاءِ حسابي ٻولي جو استعمال ڪرڻ

شين جي ماپ جي باري ۾ ڳالهائڻ لاءِ اسين رياضي ۾ خاص لفظ استعمال ڪري سگهون ٿا. جڏهن اسين اها پيٽ ڪريون ته شيون ڪيتريون اُوچيون يا ڪيتريون ڊگهيون آهن ته اسين اهي لفظ استعمال ڪندا آهيون جهڙوڪ.

وڌيڪ ننڍو

علي ننڍو آهي سارا کان.

وڌيڪ قداور

سارا علي کان وڌيڪ قداور آهي.

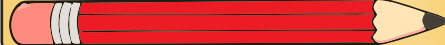
وڌيڪ ننڍو

نيري پينسل ننڍي آهي
ڳاڙهي پينسل کان

وڌيڪ ڊگهو

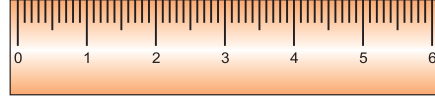
ڳاڙهي پينسل
نيري پينسل کان ڊگهي آهي.

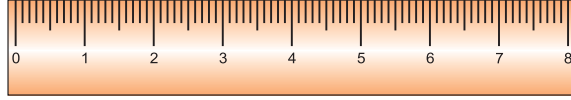
هيٺيان لفظ استعمال ڪندي، اسين ٻن کان وڌيڪ شين جي اُوچائي / ڊيگهه جي پيٽ ڪري سگهون ٿا.

ڊيگه جي پيٽ لاءِ

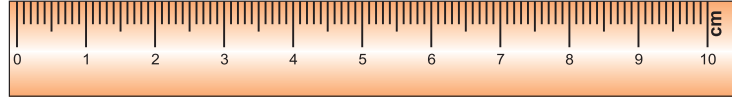
ڊگهي

وڌيڪ ڊگهي

ڊگهي ۾ ڊگهي

اُچائي جي پيٽ لاءِ

ڊاڪٽر

ننيو

چوڪرو

وڌيڪ ننيو

ٻار

ننيو ۾ ننيو

ساڳيءَ ريت

اُچي ۾ اُچو

وڌيڪ اُچو

اُچو

غير معياري ايڪن جو استعمال ڪندي شين جي ڊيگهه جي ماپ ۽ پيٽ
اسين ڪتاب ۽ پينسل جي ڊيگهه کي پيپر ڪلپس سان ماپي سگهون ٿا.

پينسل 4 پيپر ڪلپس
ڊگهي آهي.

ڪتاب 5 پيپر ڪلپس
ڊگهو آهي.

ڪتاب ڊگهو آهي پينسل کان

بليڪ بورڊ
7 ڪريٽن ڊگهو آهي.

ڊيسڪ
5 ڪريٽن ڊگهي آهي

ڊيسڪ ننڍي آهي بليڪ بورڊ کان

مشق 1

1. وڌيڪ اُچي شي کي (✓) جو نشان هڻو ۽ وڌيڪ ننڍي شي کي (X) جو نشان هڻو.

 ☒	 ☐
 ☐	 ☐
 ☐	 ☐

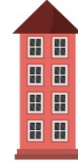
2. هيٺين کي ملايو.

وڌيڪ اُوچو

اُوچو

اُوچي ۾ اُوچو

3. هيٺين کي ملايو.

ڊگهي ۾ ڊگهو

وڌيڪ ڊگهو

ڊگهو

ٻن يا وڌيڪ شين جي وزن جي پيٽ ڪرڻ لاءِ حسابي ٻولي استعمال ڪرڻ

اسين ٻن يا وڌيڪ شين جي وزن جي پيٽ ڪرڻ لاءِ، رياضي ۾ خاص لفظن جو استعمال ڪري سگهون ٿا جيئن هيٺ ڏنل آهي.

وڌيڪ هلڪو

صوف هلڪو آهي چانهين کان

وڌيڪ ڳرو

چانهين ڳري آهي صوف کان

اسين هيٺين لفظن جو استعمال ڪندي ٻن کان وڌيڪ شين جي وزن جي پيٽ پڻ ڪري سگهون ٿا.

ڳرو

وڌيڪ ڳرو

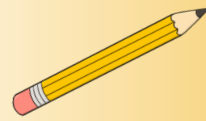
ڳري ۾ ڳرو

هلڪو

وڌيڪ هلڪو

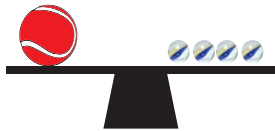
هلڪي پر هلڪو

غير معياري ايڪن جو استعمال ڪندي شين جي وزن جي ماپ ۽ پيٽ ڪرڻ

مارڪر جو وزن = 2 بلور

بال جو وزن = 4 بلور

تنهنڪري مارڪر بال کان هلڪو آهي ۽ بال مارڪر کان ڳرو آهي.

مشق 2

1. ڳري شي کي تڪ (✓) هڻو ۽ هلڪي شي کي (X) جو نشان هڻو.

 ☒	 ☒
 ☐	 ☐
 ☐	 ☐
 ☐	 ☐

2. هيٺين کي ملايو.

گري ۾ گرو

وڌيڪ گرو

گرو

3. هيٺين کي ملايو.

هلڪو

وڌيڪ هلڪو

هلڪي ۾ هلڪو

ٻن يا وڌيڪ شين جي گنجائش جي پيٽ ڪرڻ لاءِ حسابي ٻولي جو استعمال ڪرڻ

ڪجهه شين ۾ وڌيڪ گنجائش هوندي آهي ۽ ڪجهه شين ۾ گهٽ گنجائش هوندي آهي. مثال طور

هڪ بالٽي ۾ پاڻي لاءِ وڌيڪ گنجائش آهي.

هڪ گلاس ۾ پاڻي لاءِ گهٽ گنجائش آهي.

اسين اهو به چئي سگهون ٿا ته بالٽي وڏي آهي ۽ گلاس ننڍو آهي. ٻن کان وڌيڪ شين جي گنجائش جي پيٽ ڪرڻ لاءِ اسين ڪجهه لفظ استعمال ڪندا آهيون جيئن هيٺ ڏنل آهن.

وڏو

وڌيڪ وڏو

وڏي ۾ وڏو

غير معياري ايڪن جو استعمال ڪندي شين جي گنجائش جي ماپ ۽ پيٽ

اسين غير معياري ايڪن جهڙوڪ گلاس، ڪوپ وغيره جو استعمال ڪندي مختلف شين جي گنجائش ماپي سگهون ٿا جيئن هيٺ سمجهيل آهي.

بوتل جي گنجائش = 4 گلاس

جڳ جي گنجائش = 5 گلاس

جڳ جي گنجائش بوتل جي گنجائش کان وڌيڪ آهي.

مشق 3

1. وڌيڪ گنجائش واري شي تي (✓) جو نشان هڻو ۽ گهٽ گنجائش واري شي تي (X) جو نشان هڻو.

 ☒	 ☒
 ☐	 ☐
 ☐	 ☐

2. هيٺيان ملايو.

وڏي ۾ وڏو	
وڏو	
وڌيڪ وڏو	

موسمن جي تجربتي سان گرمي پد جو لاڳاپو ڏيکارڻ

اسان کي خبر آهي ته سال ۾ چار موسم هوندا آهن.

موسم گرم ٿئي ٿي وڻن تي
نوان پن ۽ گل ٿين ٿا.

بهار

سڀ کان وڌيڪ گرم ۽ اُس
واري موسم.

اُونهارو

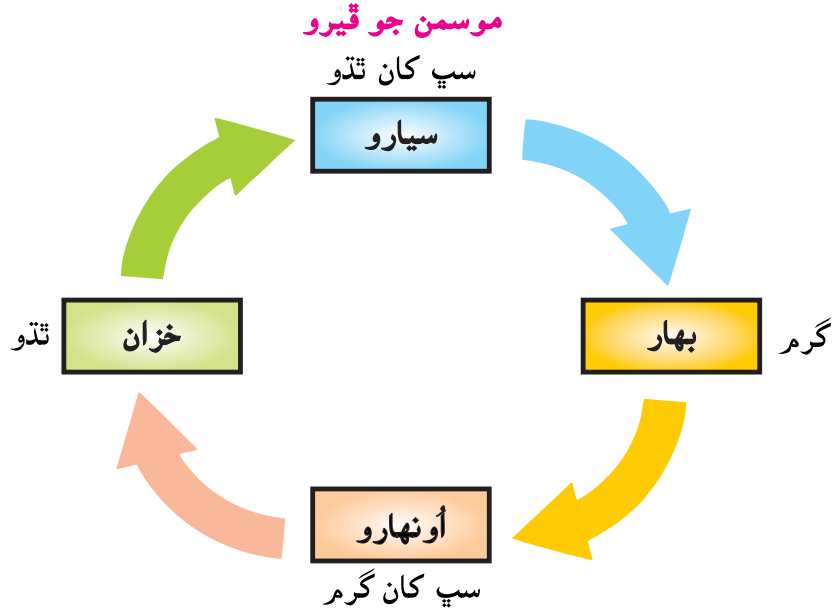
موسم ٿڌي ٿئي ٿي. وڻن جا پن
رنگ مٽائڻ ٿا ۽ چڻن ٿا.

خزان

سڀ کان وڌيڪ ٿڌي موسم

سيارو

مشق 4

1. وڌيڪ گرم موسم تي (✓) جو نشان هڻو ۽ وڌيڪ ٿڌي موسم تي (X) جو نشان هڻو.

بهار	X	سونھارو	✓
خزان	☐	سپارو	☐
سپارو	☐	بهار	☐
سونھارو	☐	خزان	☐

يونٽ 6: ماپ

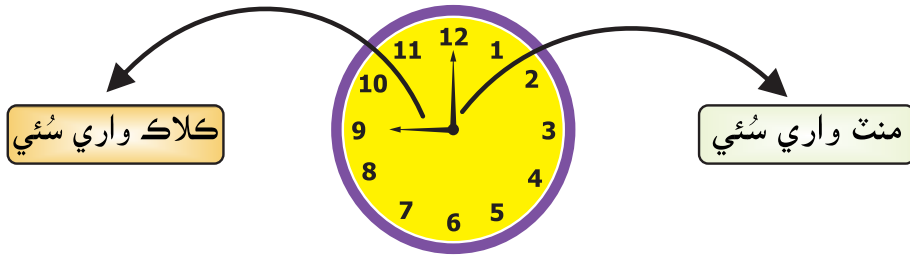
2. هيٺين کي ملايو.

تڌو	بهار
گرم	سيارو
سڀ کان تڌو	اونهارو
سڀ کان گرم	خزان

وقت کي ڪلاڪن ۾ پڙهڻ

عام گهڙيال مان وقت پڙهڻ.

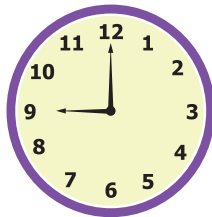
عام گهڙيال

وڏي سئي اسانکي منٽ ڏيکاري ٿي.

ننڍي سئي اسانکي ڪلاڪ ڏيکاري ٿي.

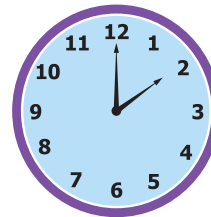
مثال وقت کي ڪلاڪن ۾ پڙهيو.

9 وڳا آهن

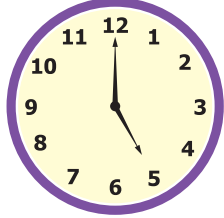

8 وڳا آهن

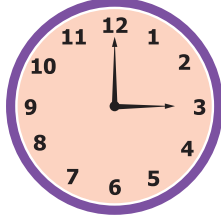

2 وڳا آهن

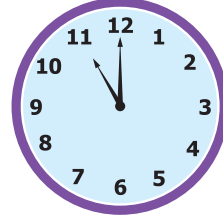
يونٽ 6: ماپ

5 وڳا آهن

3 وڳا آهن

11 وڳا آهن

ڊجيٽل گهڙي مان وقت پڙهڻ.

ڊجيٽل گهڙي

05 : 00

ڪلاڪ

منٽ

مثال وقت کي ڪلاڪن ۾ پڙهڻ.

06 : 00

6 وڳا آهن

02 : 00

2 وڳا آهن

10 : 00

10 وڳا آهن

07 : 00

7 وڳا آهن

03 : 00

3 وڳا آهن

04 : 00

4 وڳا آهن

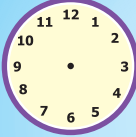
کلاکن ۾ وقت ڏیکارڻ

عملي ڪم

کلاکن ۾ وقت ڏیکاریو.

وڳا آهن 4

وڳا آهن 10

وڳا آهن 7

وڳا آهن 5

عملي ڪم

کلاکن ۾ وقت ڏیکاریو.

06 : 00

وڳا آهن 6

:

وڳا آهن 9

:

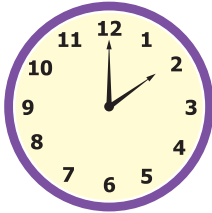
وڳا آهن 11

:

وڳا آهن 8

مشق 5

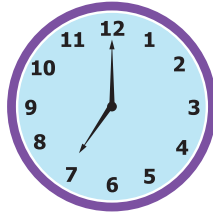
1. وقت کي ڪلاڪن ۾ پڙهو ۽ لکو.

وڳا آهن

05 : 00

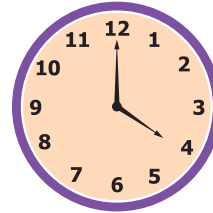
وڳا آهن

وڳا آهن

10 : 00

وڳا آهن

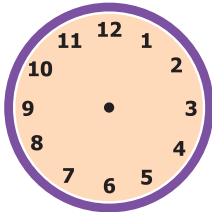
وڳا آهن

09 : 00

وڳا آهن

2. وقت کي ڪلاڪن ۾ ڏيکاريو.

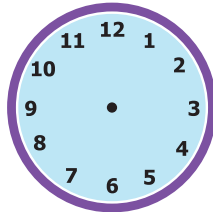
وڳا آهن

وڳا آهن

:

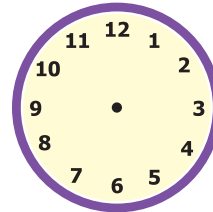
وڳا آهن

وڳا آهن

:

وڳو آهي

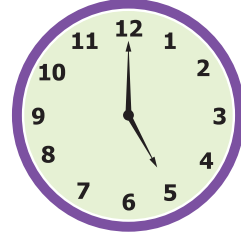

وڳا آهن

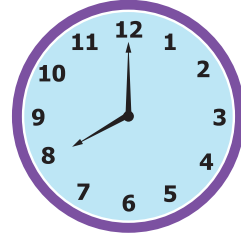
:

3. ہینیان ملايو.

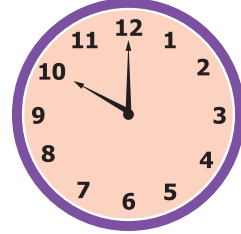
10 : 00

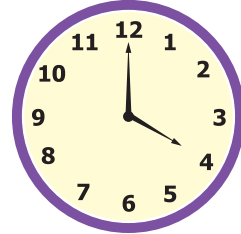
04 : 00

05 : 00

08 : 00

هفتي جي ڏينهن ۽ ڪئلينڊر جي مهينن جا نالا

هفتي جي ڏينهن جا نالا

هفتي ۾ 7 ڏينهن هوندا آهن جن جا نالا هيٺ ڏنل آهن.

ٻيون ڏينهن

اڱارو

پهريون ڏينهن

سومر

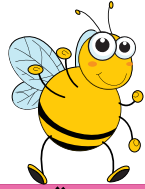
چوٿون ڏينهن

خميس

ٽيون ڏينهن

اربع

ڇهون ڏينهن

ڇنڇر

پنجون ڏينهن

جمعو

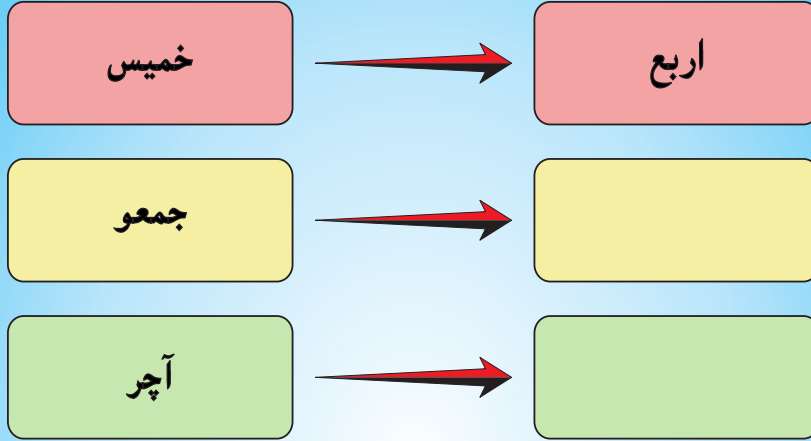
ستون ڏينهن

آچر

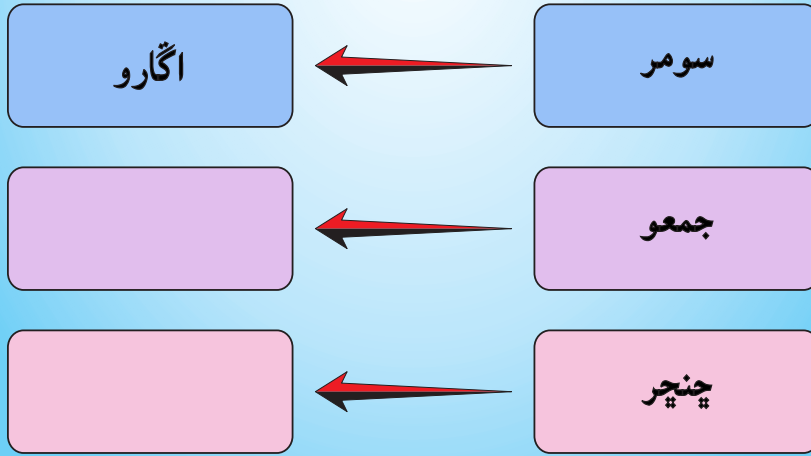

عملي ڪر

ڪهڙو ڏينهن اڳ ۾ اچي ٿو.

ڪهڙو ڏينهن پوءِ اچي ٿو.

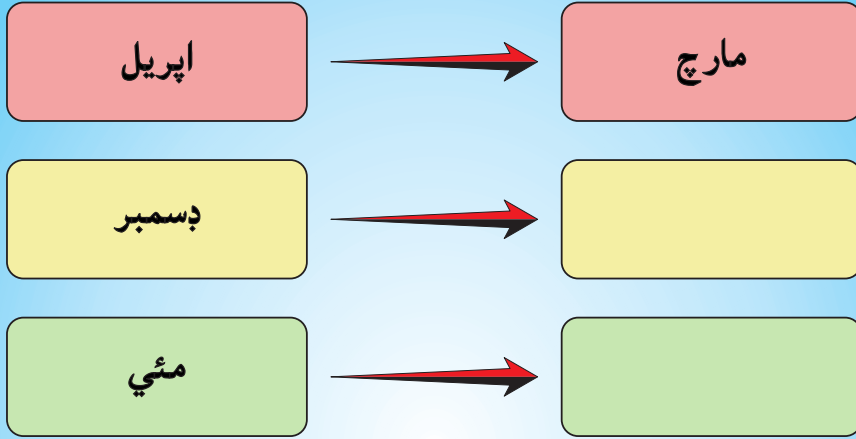

شمسي سال جا مهينا.

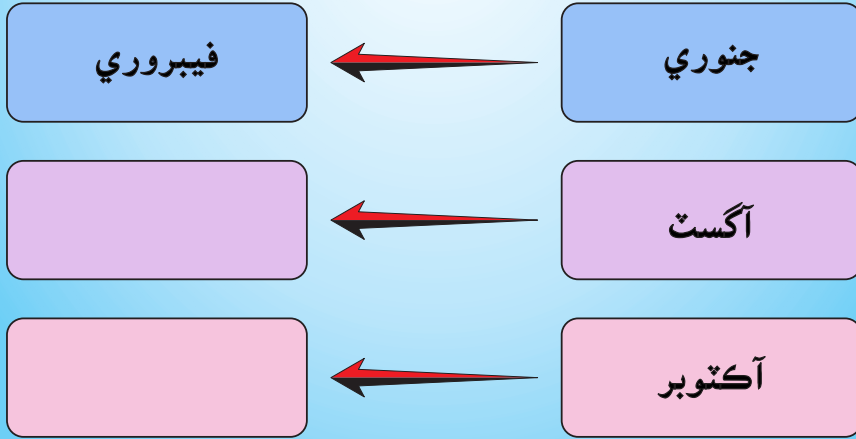
شمسي سال ۾ 12 مهينا هوندا آهن. جيڪي هيٺ ڏنل آهن.

کھڙو مهينو اڳ ۾ اچي ٿو.

کھڙو مهينو پوءِ اچي ٿو.

مشق 6

1. ڏينهن کي انهن جي بيهڪ سان ملايو.

5th	سومر
1st	ڇنڇر
6th	جمعو
7th	اڱارو
4th	اربع
3rd	خميس
2nd	آچر

يونٽ 6: ماپ

2. رهيل ڏينهن لکو.

پوءِ	وچ ۾	اڳ ۾
اربع		سومر
سومر	آچر	
	خميس	اربع
	جمعو	

3. مهينن کي انهن جي بيهڪ سان ملايو.

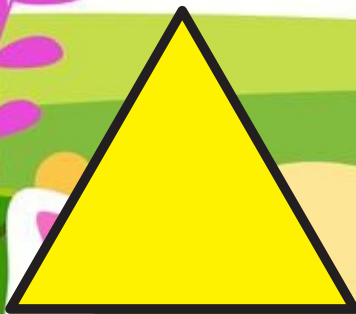
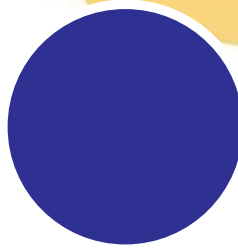
جاميٽري

يونٽ 7

شاگردن جي سکيا جا نتيجا

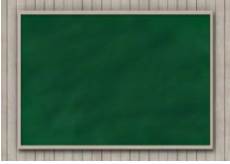

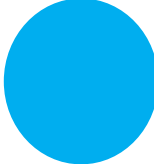

هن يونٽ جي پوري ٿيڻ کانپوءِ شاگرد ان قابل ٿي ويندا ته:

- ✓ ٻه رخي شڪلين (مستطيل، چورس، گول ۽ ٽڪنڊي) کي انهن جي خاصيتن جي مطابق سڃاڻي ۽ سمجهي سگهن.
- ✓ ٽي رخي شڪلين (ڪعب، مکعب، مخروط، سلينڊر ۽ گولي) کي انهن جي خاصيتن جي مطابق سڃاڻي ۽ سمجهي سگهن.
- ✓ ڪنهن به شي جي بيهڪ، حرڪت ۽ رخ کي (سڌي ليڪ ۾ حرڪت سميت) بيهڪ واري ٻولي (جهڙوڪ انڊر، ٻاهر، هيٺ، مٿي، هيٺان، مٿان، پري، ويجهو، سڌو اُٿو، ساڄي ۽ کاٻي) جو استعمال ڪندي بيان ڪري سگهن.

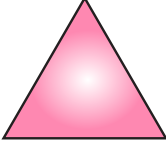
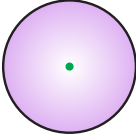
ٻه رخي شڪلين (مستطيل، چورس، گول ۽ ٽڪنڊي) کي انهن جي خاصيتن جي مطابق سڃاڻڻ ۽ سمجهڻ

ٻه رخي شڪليون

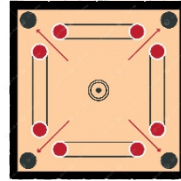
خاصيتون	شي	شڪل
مونکي 4 پاسا ۽ 4 چوٽيون آهن (سامهون وارا پاسا برابر)		 منهنجو نالو مستطيل آهي
مونکي 4 پاسا ۽ 4 چوٽيون آهن (سڀ پاسا برابر)		 منهنجو نالو چورس آهي
مونکي ڪوبه پاسو ۽ ڪابه چوٽي نه آهي (گول شڪل)		 منهنجو نالو گول آهي
مونکي 3 پاسا ۽ 3 چوٽيون آهن		 منهنجو نالو ٽڪنڊو آهي

مشق 1

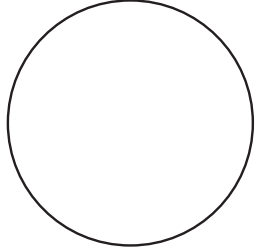
1. شکلین کی ڈیان سان ڈسو ۽ نالا لکو.

 <p>_____</p> <p>پاسا _____ چوتیون _____</p>	 <p>مستطیل</p> <p>_____</p> <p>پاسا 4 _____ چوتیون 4 _____</p>
 <p>_____</p> <p>پاسا _____ چوتیون _____</p>	 <p>_____</p> <p>پاسا _____ چوتیون _____</p>

2. عام زندگی ۾ بہ رخی شکلین کی سجاڻیو ۽ نالا لکو.

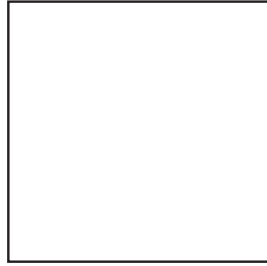
3. ڏنل شڪلين کي ٻه رخي شڪلين سان ملايو.

گول

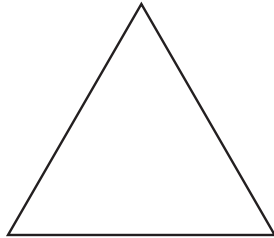
چاڪليٽ

چورس

ٽائيل

ٽڪنڊو

سي ڊي

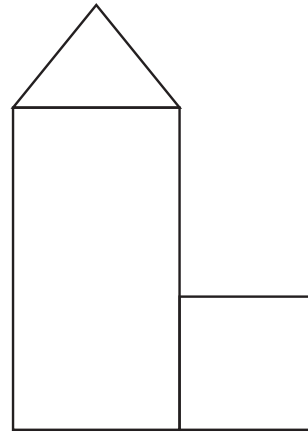
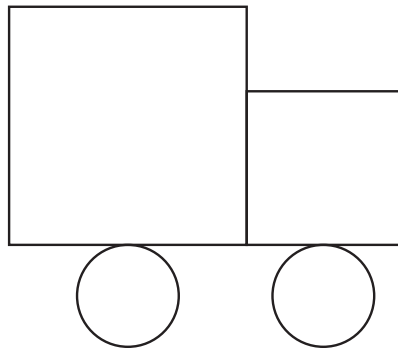
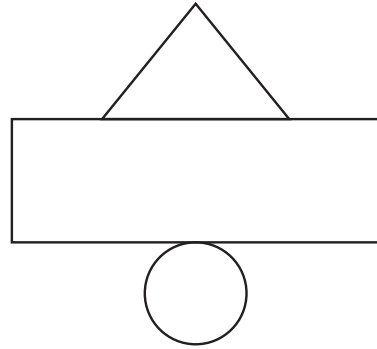
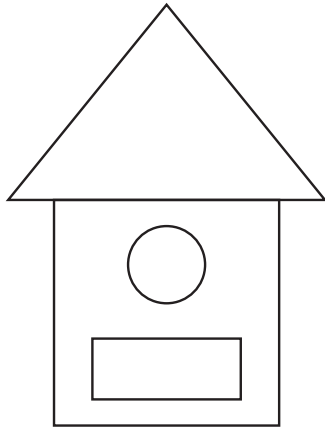
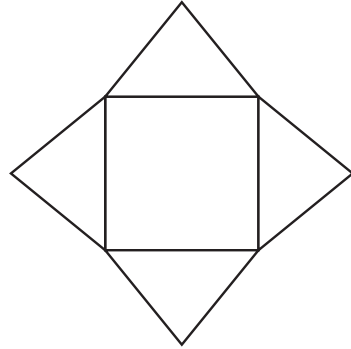
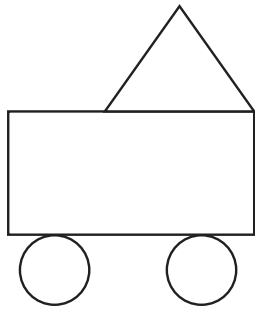

مستطيل

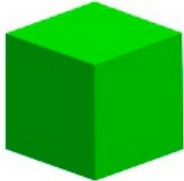
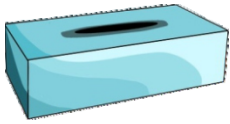

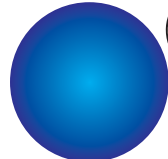

اچو بورڊ

4. مستطيل کي ڳاڙهو، چورس کي نيو، گول کي سائو ۽ ٽڪنڊي کي پيلو رنگ ڪريو.

ٽي رخي شين (ڪعب، مڪعب، مخروط ۽ گول) کي انهن جي خاصيتن جي مطابق سڃاڻڻ ۽ سمجهڻ

3- رخي شيون

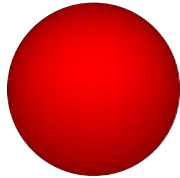
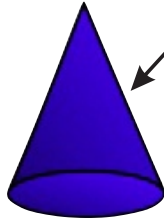
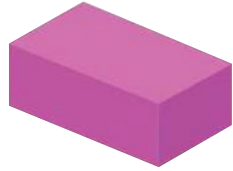
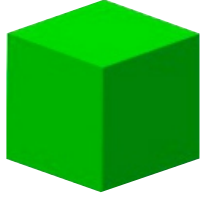
خاصيتون	شي	شڪل
مونکي 6 مٿاڇرا ۽ 6 چوٽيون آهن (سڀ مٿاڇرا ساڳيا)		 منهنجو نالو ڪعب آهي
مونکي 6 مٿاڇرا ۽ 6 چوٽيون آهن (سامهون وارا مٿاڇرا ساڳيا)		 منهنجو نالو مڪعب آهي
مونکي گول مٿاڇرو آهي		 منهنجو نالو مخروط آهي
مونکي ڪوبه پاسو ۽ ڪابه چوٽي نه آهي		 منهنجو نالو گولو آهي
مونکي 2 گول مٿاڇرا آهن ڪابه چوٽي نه آهي		 منهنجو نالو سليينڊر آهي

مشق 2

1. عام زندگي ۾ 3-رخي شڪلين کي سڃاڻيو ۽ نالا لکو.

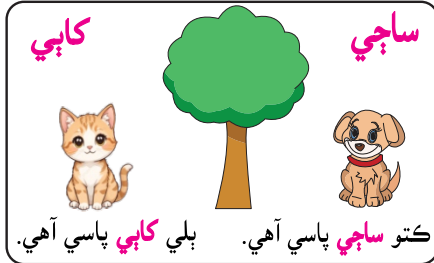
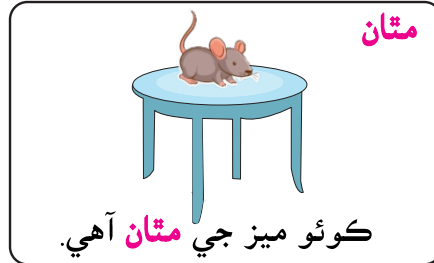

2. عام زندگي واري شين کي 3-رخي شڪلين سان ملايو.

شين جي بيهڪ، حرڪت ۽ رُخ بيان ڪرڻ

اسان شين جي بيهڪ، حرڪت ۽ رُخ بيان ڪرڻ لاءِ مختلف لفظ استعمال ڪندا آهيون جيئن هيٺ ڏنل آهي.

مشق 3

1. اندرين شي کي (✓) جو نشان ۽ ٻاهرين شي کي (X) جو نشان هڻو.

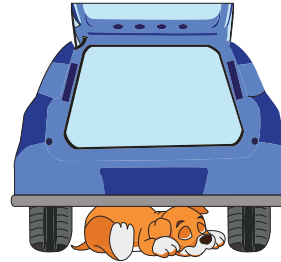

2. هر هڪ تصوير ۾ طوطي جي بيهڪ ڏسو. جيڪڏهن طوطو مٿي آهي ته (✓) جو نشان هڻو ۽ جيڪڏهن طوطو هيٺ آهي ته (x) جو نشان هڻو.

يونٽ 7: جاميٽري

3. هر هڪ تصوير ۾ ڪٿي جي بيهڪ ڏسو. جيڪڏهن ڪتو مٿان آهي ته (✓) جو نشان هڻو ۽ جيڪڏهن ڪتو هيٺان آهي ته (x) جو نشان هڻو.

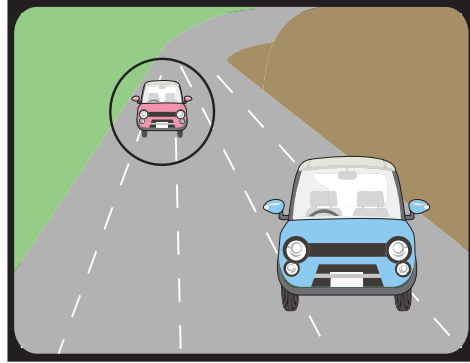
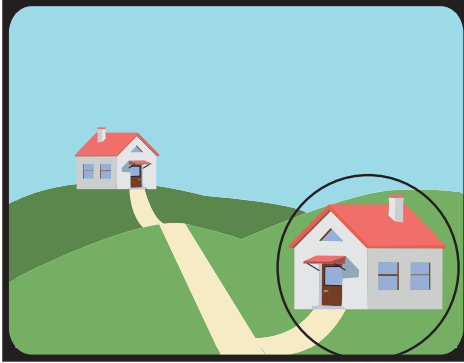

4.

هينيان ڪريو.

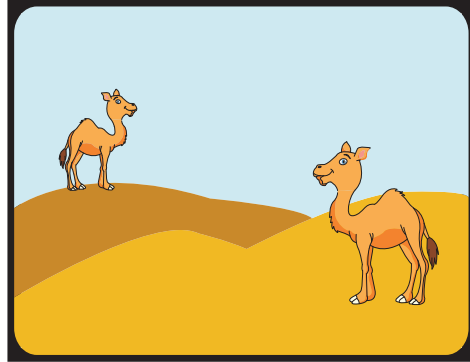
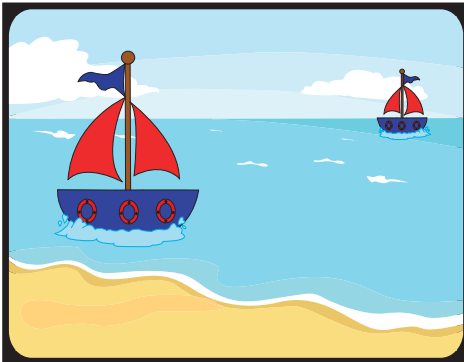
پري واري گاڏي تي گول ٻايو

ويجهي گهر تي گول ٻايو

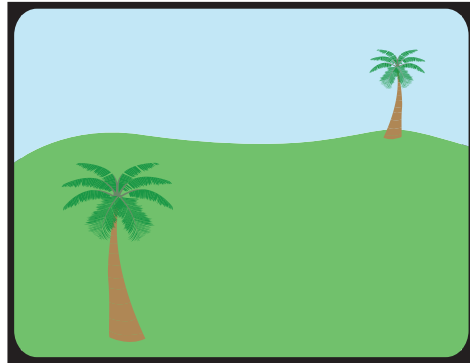
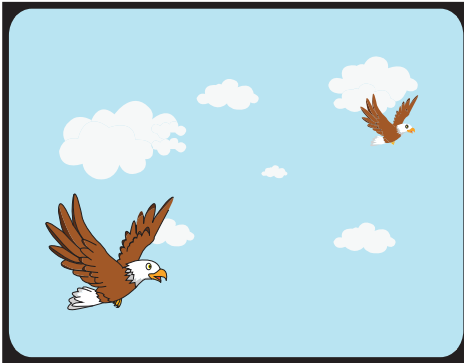
پري واري بيٽي تي گول ٻايو

ويجهي اُن تي گول ٻايو

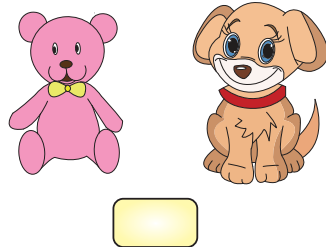
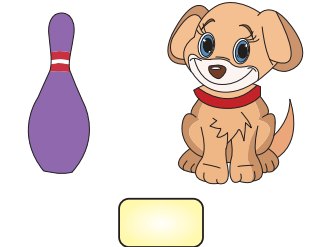
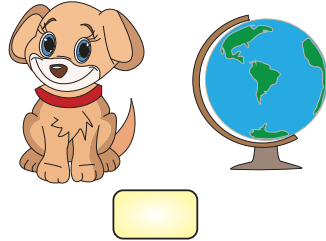
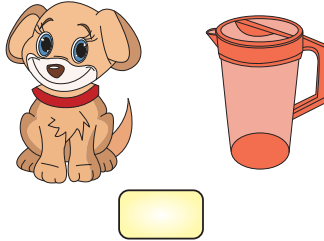
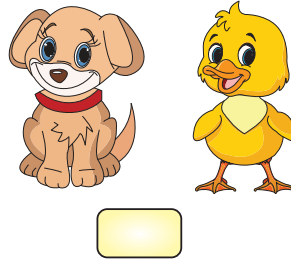
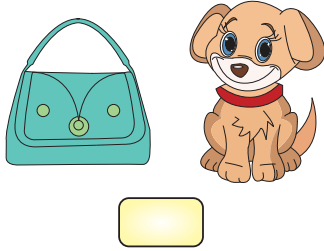
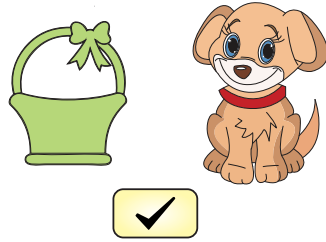
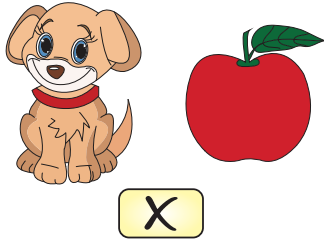

ويجهي عقاب تي گول ٻايو

اُن وٽ تي گول ٻايو جيڪو پري آهي

5. هر هڪ تصوير ۾ ننڍي کتي کي ڏسو. جيڪڏهن ننڍو کتو ساڄي پاسي آهي ته (✓) جو نشان هڻو ۽ جيڪڏهن ننڍو کتو کاٻي پاسي آهي ته (x) جو نشان هڻو.

شماريات ۽ امڪان

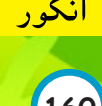

8

يونٽ

شاگردن جي سکيا جا نتيجا

هن يونٽ جي پوري ٿيڻ کانپوءِ شاگرد ان قابل ٿي ويندا ته:

- ✓ تصويري گراف جو استعمال ڪندي انگ اکر کي پڙهي سگهن (روز مره زندگي جي مسئلن سميت).
- ✓ حسابي ٻولي (گهٽ امڪان ۽ وڌيڪ امڪان) جو استعمال ڪندي زندگي جي واقعن جي ٿيڻ جو امڪان بيان ڪري سگهن.

					10
					9
					8
					7
					6
					5
					4
					3
					2
					1

انڊ

نارنگيون

انگور

ڪيلا

صوف

تصويري گراف جو استعمال ڪندي انگ اکر (ڊيٽا) کي پڙهڻ

تصويري گراف:

تصويري گراف هڪ خاص قسم جي شڪل آهي جيڪا اسان کي معلومات ظاهر ڪرڻ ۾ مدد ڪري ٿي. اسين تصويري گراف ان لاءِ استعمال ڪريون ٿا ڇو جو انهن کي سمجهڻ آسان آهي. اهي اسان کي اهو ڏسڻ ۾ مدد ڪن ٿا ته شيون ڪيترو وڌيڪ يا ڪيترو گهٽ آهن. تصويري گراف کي پڙهڻ لاءِ اسين هيٺيان ڏاڪا استعمال ڪندا آهيون. عنوان کي ڏسو. تصوير ڪنهن شي جي باري ۾ آهي؟ تصويرن کي ڏسو اهي ڪيتريون آهن؟ هر هڪ تصوير جو مطلب ڇا آهي؟ ڇا ان جو مطلب آهي 1، 2 يا 5 شيون. اهوئي آهي! عنوان ۽ تصويرن کي ڏسندي ۽ انهن جو مطلب سمجهندي، اسين اهو سمجهي سگهون ٿا ته تصويري گراف ڇا ٻڌائي رهيو آهي.

وڻندڙ ميوو

مثال:

تعداد	شاگرد	ميوو
3 شاگردن کي انب وڻي ٿو		
2 شاگردن کي صوف وڻي ٿو		
5 شاگردن کي ڪيلو وڻي ٿو		
4 شاگردن کي انگور وڻن ٿا		
1 شاگرد کي زيتون وڻي ٿو		

هي تصويري گراف شاگردن جي هڪ گروه جي وڻندڙ ميوون کي ڏيکاري ٿو. تصويريون انهن شاگردن جو تعداد ٻڌائين ٿيون. جيڪي ميوا پسند ڪن ٿا.

پونٽ 8: شماريات ۽ امڪان

تصويري خاڪي مان اسان اهو ڏسي سگهون ٿا ته:
شاگردن ۾ سڀ کان وڌيڪ وڻندڙ ميوو ڪيلو آهي جڏهن ته گهٽ
وڻندڙ ميوو زيتون آهي.

آمد و رفت جو ذريعو

شاگرد	آمد و رفت جو ذريعو

يونٽ 8: شماريات ۽ امڪان

آمد و رفت جي ان ذريعي تي (✓) نشان هڻو جيڪو سڀ کان وڌيڪ شاگرد استعمال ڪن ٿا.

ان آمد و رفت جي ان ذريعي کي (✓) جو نشان هڻو جيڪو سڀ کان گهٽ شاگرد استعمال ڪن ٿا.

ڪيترا شاگرد، بس، گاڏي، سائيڪل ۽ موٽر سائيڪل تي اسڪول اچن ٿا.

مشق 1

1. هي تصويري گراف انهن شاگردن جو تعداد ڏيکاري ٿو جيڪي ڏنل ميوو پسند ڪن ٿا.

شاگرد	ميوو
	
	
	
	
	

سڀ کان وڌيڪ وڻندڙ ميوو تي (✓) جو نشان ۽ سڀ کان گهٽ وڻندڙ ميوو تي (X) جو نشان هڻو.

انهن شاگردن جو تعداد لکو جيڪي هيٺيان ميوو پسند ڪن ٿا.

					ميوو
					شاگردن جو تعداد

يونٽ 8: شماريات ۽ امڪان

2. هي تصويري گراف انهن شاگردن جو تعداد ڏيکاري ٿو جيڪي ڏنل جانورن کي پسند ڪن ٿا.

جانور	ٻار
	
	
	
	
	

سڀ کان وڌيڪ پسنديدو جانور تي (✓) جو نشان ۽ سڀ کان گهٽ پسنديدو جانور تي (x) جو نشان هڻو.

انهن شاگردن جو تعداد لکو جيڪي ڏنل جانورن کي پسند ڪن ٿا.

جانور	شاگردن جو تعداد
	
	
	
	
	

روز مره واقعن جي ٿيڻ جو امكان بيان ڪرڻ

جيڪڏهن ڪنهن واقعي جي ٿيڻ جو وڌيڪ امكان آهي ته اهو گهڻو ٿيڻ جوڳو آهي.

جيڪڏهن ڪنهن واقعي جي ٿيڻ جو امكان گهٽ آهي ته اهو گهٽ ٿيڻ جوڳو آهي.

مثال:

ٽڪ (✓) جو نشان هڻو جتي **برسات** گهڻي ٿيڻ جوڳي آهي. ۽ (X) جو نشان هڻو جتي **برسات** گهٽ ٿيڻ جوڳي آهي.

مشق 2

1. (✓) جو نشان هڻو جتي دير ٿيڻ جو امڪان وڌيڪ آهي ۽ (X) جو نشان هڻو جتي دير ٿيڻ جو امڪان گهٽ آهي.

2. (✓) جو نشان هڻو جتي بيمار ٿيڻ جو امڪان وڌيڪ آهي ۽ (X) جو نشان هڻو جتي بيمار ٿيڻ جو امڪان گهٽ آهي.

3. (✓) جو نشان هڻو جتي نظر ڪمزور ٿيڻ جو امڪان وڌيڪ آهي ۽
(X) جو نشان هڻو جتي نظر ڪمزور ٿيڻ جو امڪان گهٽ آهي.

عملي STEAM سرگرميون

موضوع 1: عددن جو تصور

مقصد: عددن جي ڳڻپ، ترتيب ۽ پيٽ کي سمجهڻ.

1. برني واري ڳڻپ جي راند: ننڍيون شيون (بيٽا، موتي، داڻا) برني ۾ وجهو. شاگرد انهن کي ڳڻين ۽ صحيح عدد وارو ڪارڊ هر هڪ برني تي لڳائين.
2. عددن جي ليڪ تي هلڻ: ٽيپ سان ڪلاس جي فرش تي عددي ليڪ ٺاهيو (0-20) وڏي آواز ۾ هڪ عدد چئو ۽ ٻارن کي ان تي ٽپو ڏيڻ ڏيو.
3. عددي ڪولاج يا عددن جي مرڪب تصوير: شاگردن کي عدد ڳولڻ ۽ ڪٽڻ لاءِ اخبارون/رسالا ڏيو. ان کانپوءِ ٻار انهن کي ترتيب سان چارٽ تي چنبڙائيندا.

موضوع 2: عددي عمل

مقصد: حقيقي شين وسيلي جوڙ ۽ ڪٽ کي سکڻ.

1. ميوي جي ڏڪان وارو ناتڪي ڪردار: شاگرد ڏڪاندار ۽ خريدار جو ڪردار ادا ڪندا. ڪاغذن جا ميوا ۽ قيمتن جون چٽڪيون استعمال ڪندا ($5=2+3$ صوف).
2. بلڊنگ بلاڪن سان جوڙ: ليگو (LEGO) يا ڪعب (cubes) استعمال ڪريو. ٻن ٽاورن کي گڏائي ڏسو ته عدد ڪيئن وڌي ٿو.
3. بولنگ ڪٽ واري راند: 10 پيپر ڪپ رکيو. ٻار بال سان ڪيرائين ۽ پوءِ ڳڻين ته باقي ڪيترا بچيا. ($10 - =$)

موضوع 3: ڊيگهه ۽ ماپي جي ماپ

مقصد: ماپ، وزن ۽ پيٽ کي سمجهڻ.

1. اسٽرا يا هٿن سان ماپڻ. شاگرد غير معياري ايڪن (هٿ يا اسٽرا) جو استعمال ڪندي پينسلن، ڪتابن يا ميزن جي ڊيگهه ماپن.
2. گهريلو ساهمي: هيٺنگر، ڏاڳي ۽ ٻن پيپر ڪپ سان هڪ ساهمي ٺاهيو ۽ ڏسو ته ڪهڙو پاسو گرو آهي.
3. ”ڪهڙو فت ٿئي ٿو“ مقابلو: ٻارن کي ڪوڪا يا دٻا ڏيو. ٻار ڏسن ته ڪهڙي شي ڪٿي. فت ٿئي ٿي.

موضوع 4: ناٽو

- مقصد:** سڪا سڃاڻڻ، قيمت ڳڻڻ ۽ سادي خريد و فروخت ڪرڻ.
1. ڊالرن جي مارڪيٽ ڪارنر: قيمتن جي چٽڪين (1 رُپيو، 2 رُپيا، 3 رُپيا) سان هڪ ننڍڙي مارڪيٽ ٺاهيو. ٻار نقلي سڪن سان خريداري ڪن.
 2. سڪا ڇاپڻ جو فن: شاگرد ڪاغذ جي هيٺيان هڪ سڪو رڪن ۽ ڪريٽان سان مهٽي سڪي جو نقش ٺاهين. ان تي قيمت لڳايو.
 3. رسيد ٺاهيندڙ: ڪاغذ جون پرچيون رسيد طور ڏيو خريداري کانپوءِ شاگرد کُل رقم لکندا (سادي جوڙ جي مشق)

موضوع 5: وقت ۽ تاريخ

- مقصد:** وقت، تاريخ پڙهڻ ۽ روزاني جي معمول کي سمجهڻ.
1. ڪاغذي گهڙيال جي دستڪاري: پيپر پليٽ، پن ۽ پن تيرن جي مدد سان گهڙيال ٺاهيو. ٻار کاتن کي هلائي ڏنل وقت ڏيکارين.
 2. هفتيوار معمول جو چارٽ: 7 خانو ٺاهيو (سومر کان آچر) ٻار هر هڪ ڏينهن جي ڪم جي تصوير ٺاهين يا چٽيڙائين.
 3. وقت ڳولڻ واري راند: ڪلاس ۾ مختلف وقتن جا ڪارڊ لکايو. وڏي آواز ۾ وقت چئو. مثال طور ”3 وڳي جو وقت ڳوليو“ ۽ ٻار اهو ڳولين.

موضوع 6: جاميٽري

- مقصد:** شڪلين، نمونن ۽ جاءِ کي سڃاڻڻ.
1. شڪل سڃاڻڻ وارو ڊيو: شاگردن کي مختلف ڪٽريل شڪليون ۽ اهي ڊبا ڏيو جن تي گول، ٽڪنڊو وغيره لکيل هجي. ٻار شڪليون صحيح ڊبي ۾ اڇلائيندا.
 2. شڪل ٺاهيندڙ: چورس، مستطيل ۽ ٽڪنڊا ٺاهڻ لاءِ اسٽرا، ڪاٺين ۽ مٽي جو استعمال ڪريو.
 3. ڪنگڻ وارو نمونو: رنگ ۽ شڪل جي نموني جو استعمال ڪندي ڪاغذي موتين سان ڪنگڻ ٺاهيو (ڳاڙهو-نيرو-ڳاڙهو-نيرو).

اُستاد لاءِ هدايت: اُستاد کي مٿي ڏنل STEAM سرگرمين کي ڪرڻ ۾ ٻارن جي مدد ڪرڻ گهرجي. هن کي گهرجي ته شاگردن جي مدد سان ڪجهه ٻيون STEAM سرگرميون ٺاهي.

AI تي ٻڌل ڳجهارتون / رانديون ۽ سرگرميون.

✳ موضوع 1: عدد (1-20)

1. 🎲 AI ڳڻپ واري راند:

AI ٽول: ٽچ ايبل مشين / گوگل لينس

سرگرمي: شاگرد آڱريون يا شيون AI ڪيمرا کي ڏيکارين ۽ اهو پاڻمرادو ڳڻپ ڪري.

2. 🎲 ڊجيٽل رنگ ڳڻپ. 10 تارن کي رنگ ڪرڻ لاءِ پينٽ / AI ڊرائنگ ٽول جو

استعمال ڪريو. AI رنگ واري ڳڻپ جي ڏرسٽ چڪاس ڪري

+ موضوع 2: جوڙ ۽ ڪٽ (0-10)

1. AI رياضي واري ڪهاڻي جي راند:

AI ٽول: چيٽ GPT ڪڊز موڊ / ميٽ بوٽ

سرگرمي: ڳجهارتون / مسئلا حل ڪريو. مثال طور ”جيڪڏهن توهان وٽ 3

صوف آهن ۽ AI ٻه وڌيڪ ڏئي ٿو ته هاڻي ڪيترا ٿيا.“

2. 🎲 ڊجيٽل ڊومينو جوڙ:

آن لائن يا ڇپيل ڊومينوز جي ڊائن جي جوڙ جي AI چڪاس ڪندو

مثال 4 ڊاٽ وارو پاسو ۽ 2 ڊاٽ وارو پاسو = ----

AI چوي ٿو ”ڏرسٽ! 6“

▲ موضوع 3: شڪليون ۽ نمونا

1. AI شڪل ڳولڻ واري راند:

AI ٽول: ڪيمرا ايپ (گوگل لينس وانگر)

سرگرمي: شاگرد ڪلاس جي شين ڏانهن ڪيمرا ڪن ٿا ۽ AI نالو ٻڌائي ٿو – ”گول!“.

++ 2. شڪل ۽ نموني واري ڳجهارت:

اسڪرين جون نشانينون يا ڪٽريل ڪاغذ واري شڪلين کي ترتيب ڏيو.

نموني کي جاري رکيو. AI چڪاس ڪندو ته ڇا ايندڙ شڪل ڏرسٽ آهي.

3. 🎲 ڪوڊنگ جي ننڍي راند (اسڪريچ JF):

نمونا ٺاهڻ لاءِ شڪلين کي ٺاهيو ۽ حرڪت ڏيو. AI ورجاء جي چڪاس ڪندو.

موضوع 4: ماپ

1. AI ساهمي واري راند:

سرگرمي: شين جي وزن جي پيٽ ڪرڻ لاءِ AI جو استعمال ڪريو. ايپ اندازو لڳائي ته ڪهڙو ڳرو آهي.
مثال: ”چا صوف پينسل کان ڳرو آهي؟“

2. وقت ملائڻ واري گجھارت:

وقت ڏيکاريندڙ AI جي ڪلاڪ ايپ کي استعمال ڪريو. اُن کي سرگرمي وارن ڪارڊن سان ملايو. مثال ”8:00 - جاڳو“.

3. فٽ پتي ٺاهڻ وارو مقابلو:

10 سينتي ميٽر نشان واري هڪ فٽ پتي ٺاهيو AI عڪس ڏرسنگي جي چڪاس ڪندو.

موضوع 5: نائو

1. AI ڪيش رجسٽر راند:

AI ٽول: اُن لائن ڪيش رجسٽر سمبوليٽر سرگرمي: 20 رُپيا، 50 رُپيا ٺاهڻ لاءِ سڪن / نوٽن کي چڪي ۽ اُچلايو.
AI گُل رقم جي چڪاس ڪندو.

2. ڪلاس جي ڏڪان جو ناٽڪي ڪردار:

هڪ شاگرد ڏڪاندار آهي. AI ٽيبلٽ ايپ گُل پل جو حساب ڪندو.

3. سڪا ملائيندڙ گجھارت:

قيمتن جي چٽڪين سان سڪن ۽ نوٽن کي ملايو.

موضوع 6: اثرائتي گجھارتون ۽ رانديون:

AI ٽول: اثرائتي سڪيا لاءِ ويب سائيٽ ڪهوت

(www.kahoot.com) , (www.kahoot.it)

اُستاد لاءِ هدايت: تجويز ڪيل AI ٽول يا ڪنهن ٻئي مناسب AI ٽول جو استعمال ڪندي اُستاد کي مٿي ڏنل AI تي ٻڌل گجھارتن / راندين ۽ سرگرمين کي ڪرڻ ۾ ٻارن جي مدد ڪرڻ گهرجي.

Some mathematical websites / links

<https://www.khanacademy.org/math/cc-1st-grade-math>

<https://www.ixl.com/math/grade-1>

<https://www.superteacherworksheets.com/first-grade-math-worksheets-1st.html>

<https://superstarworksheets.com/math-worksheets/1st-grade-worksheets/>

<https://www.education.com/resources/grade-1/worksheets/>

<https://www.mathworksheets.com/1st-grade/free-math-worksheets.htm>

<https://www.k5learning.com/free-math-worksheets/first-grade-1>

https://www.mathplayground.com/grade_1_games.html

<https://toytheater.com/category/math-games/first-grade-math-games/>

<https://www.mathlearningcenter.org/>

Source: NRIC <https://share.google/OnFfyoSRbhNvHHEId>

<https://www.splashlearn.com/math-games-for-1st-graders>

<https://www.education.com/resources/grade-1/games/math/>

<https://www.mathgames.com/grade1>

<https://www.iknowit.com/first-grade.html>

<https://www.mathgametime.com/grade/1st-grade>

<https://www.abcya.com/grades/1>

رياضي عملي ڪتاب

پهرين درجي جي شاگردن جي لاءِ

اسڪول کڻي وڃڻ لاءِ شيون

پينسل

ريلو

رنگين پينسلون

پينسلن لاءِ ٻٽون

درسي ڪتاب

ڪاپيون

سليت

پاڻي، واري بوتل

اسڪولي ٿيلو

رياضي جي ورڪ بڪ بابت

رياضي جي ورڪ بڪ شاگردن لاءِ روزانو جي بنياد تي مختصر مشقون حل ڪرڻ لاءِ تيار ڪئي وئي آهي ته جيئن انهن جي بنيادي رياضي صلاحيتن کي وڌايو وڃي. صبح جي اسيمبلي جي وقت ۾ اها 15 منٽن جي سرگرمي آهي. تعليمي سال جي شروعات کان ئي اهي سرگرميون ڪرڻ جي گذارش ڪئي وئي آهي ته جيئن شاگرد باقاعدي سان اسڪول اچي سگهن. شاگرد هر ڏينهن هڪ صفحي تي ڪم ڪندا آهن. جيڪڏهن شاگرد 4 ڏينهن جي سرگرمي ختم ڪن ٿا، ته اهي 1 جائزو وٺندا جيڪو هن سرگرمي جو طريقيڪار آهي. استادن کي هر مشق لاءِ شاگردن کي گهر جو ڪم ڏيڻ جي صلاح ڏني وئي آهي. استادن کي اها پڻ سفارش ڪئي وئي آهي ته جن شاگردن کي حساب حل ڪرڻ ۾ پريشانِي اچي رهي آهي ته اهي انهن شاگردن جي مدد ڪن ته جيئن اهو يقيني بڻائي سگهجي ته سڀئي شاگرد رياضي جي حسابن جون بنيادي صلاحيتون حاصل ڪري سگهن ٿا. وڌيڪ معلومات لاءِ ڪيو آر ڪوڊ اسڪين ڪندا.

ورڪ بڪ ڪيئن استعمال ڪجي

<p>مشق 1 تاريخ _____، هڪ انگي عددن جو جوڙو</p> <p>مثال جوڙو ڪريو ۽ ۱ ۾ جواب لکو</p> <p>$1 + 4 = 5$</p> <p>مشق جوڙو ڪريو ۽ ۱ ۾ جواب لکو</p> <p>① $2 + 4 =$ <input type="text"/></p> <p>② $3 + 4 =$ <input type="text"/></p> <p>③ $4 + 4 =$ <input type="text"/></p> <p>④ $7 + 0 =$ <input type="text"/></p> <p>چڪاس <input type="text"/> / 4</p>	<p>قدم 1</p> <p>استاد کي بورڊ تي مثال وارو خانو اهي شاگردن کي وضاحت ڪرڻ گهرجي ته ڪيئن سوچي سمجهي ۽ استاد سان گڏجي حساب کي حل ڪجي.</p>	
	<p>قدم 2</p> <p>وضاحت کان پوءِ، استاد شاگردن کي مشق حل ڪرڻ لاءِ چوي ٿو. استاد شاگردن کي هدايت ڪري ٿو ته هر شاگرد پنهنجي مشق پاڻ حل ڪري. استاد شاگردن جي مٿان نگراني رکندو ته اهي مشق ڪيئن ڪري رهيا آهن جيڪڏهن شاگردن کي سوال سمجهه ۾ نه ٿو اچي ته استاد انفرادي طور تي مدد فراهم ڪندو.</p>	
<p>قدم 5</p> <p>شاگرد گهروڪم ڪري، پنهنجي والدين کي ڪتاب ڏيکاري انهن کان صحيح ڪرائيندو.</p>	<p>قدم 4</p> <p>استاد واقفي (رسيس) جي وقت شاگردن جا حساب چيڪ ڪري شاگردن جون ڪنيل مارڪون خاني ۾ لکي خلاصو ڪندو.</p>	<p>قدم 3</p> <p>تقريباً سڀني شاگردن جي مشق ختم ڪرڻ کان پوءِ، استاد شاگردن سان گڏ پهرين سوال جو جواب چيڪ ڪندو. مشق جو فوري طور تي جائزو وٺڻ سان، شاگرد وڌيڪ اثرائتي طريقي سان سکي سگهن ٿا ته مشق ڪيئن حل ڪجي.</p>

ليڪ ۽ شڪل ٺاهيو

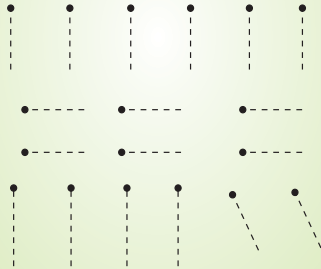
مشق 1

تاريخ _____

مثال ٽپڪن کي چٽو ڪريو ۽ ليڪ ڪيو.

مشق ٽپڪن کي چٽو ڪريو ۽ ليڪ ڪيو.

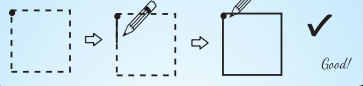

18 /

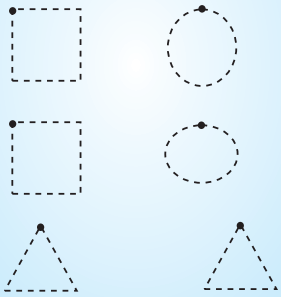
مشق 2

تاريخ _____

مثال ٽپڪن کي چٽو ڪريو ۽ شڪل ٺاهيو.

مشق ٽپڪن کي چٽو ڪريو ۽ شڪل ٺاهيو.

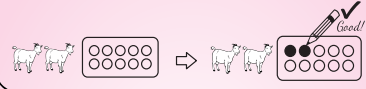
6 /

100 اندر عددين جو تصور

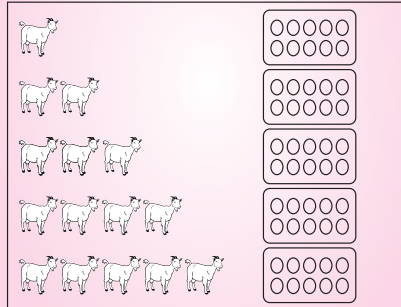
مشق 3

تاريخ _____

مثال شين جي تعداد موجب 0 پر رنگ ڀريو.

مشق شين جي تعداد موجب 0 پر رنگ ڀريو.

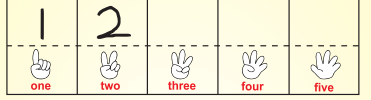

5 /

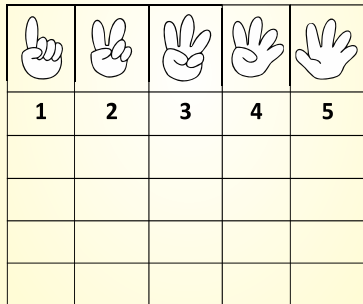
مشق 4

تاريخ _____

مثال آڱريون ڳڻيو ۽ انگ لکو

مشق آڱريون ڳڻيو ۽ انگ لکو

5 /

مشق 5 تاریخ _____

مثال گٹھیو ۽ لکو

7	6
ست	چھ

مشق گٹھیو ۽ لکو

6	7	8	9	10

چکاس

5

آزمائش 1 > مشق. 1-4 < تاریخ _____

آڱريون گٹھیو ۽ انگ لکو.

پنج	چار	ٽي	ٻہ	ھڪ

چکاس

5

مشق 7 تاریخ _____

مثال گٹھیو ۽ خال ڀريو

Good!

3 بڪري

2 ڪيلا

مشق گٹھیو ۽ خال ڀريو

1 ماکوڙي

2 مریچ

3 ڪپوتر

4 ناريل

چکاس

4

مشق 6 تاریخ _____

مثال گٹھیو ۽ انگ لکو

1 2 3 4 5 6 7

7 Good!

مشق گٹھیو ۽ خال ڀريو

1

2

3

4

چکاس

4

آزمایش 2 > مشق. 8-5 < تاریخ _____

مثال عدد لکو.

⑤	④	③	②	①
ڏھ	ٺو	اٺ	ست	چھ

مشق ۾ عدد لکو

⑥ کرسی

⑦ قميص

چڪاس $\frac{7}{}$

مشق 8 تاریخ _____

مثال ۾ عدد لکو

گھتجندڙ ترتيب (وڏي کان ننڍي تائين)

9 8 7 6 5 4 3 2 1

مشق ۾ عدد لکو

چڪاس $\frac{4}{}$

مشق 10 تاریخ _____

مثال خاني ۾ صحيح عدد لکو

$5 \leftarrow \begin{matrix} 4 \\ 1 \end{matrix}$ $\rightarrow 5 \leftarrow \begin{matrix} 4 \\ 1 \end{matrix}$

مشق خاني ۾ صحيح عدد لکو

① $5 \leftarrow \begin{matrix} 3 \\ \end{matrix}$ ② $5 \leftarrow \begin{matrix} 1 \\ \end{matrix}$

③ $5 \leftarrow \begin{matrix} 2 \\ \end{matrix}$ ④ $5 \leftarrow \begin{matrix} 4 \\ \end{matrix}$

⑦ $5 \leftarrow \begin{matrix} 3 \\ \end{matrix}$ ⑧ $5 \leftarrow \begin{matrix} 6 \\ \end{matrix}$

چڪاس $\frac{9}{}$

مشق 9 تاریخ _____

مثال خاني ۾ انگ لکو

اسان 0 کي ٻڙي طور پڙهون ٿا

ٻڙي

مشق انگن ۽ اکرن کي چٽو ڪريو ۽ پوءِ انهن کي لکو.

	0	0	0	0	0		
ٻڙي	ٻڙي	ٻڙي					
	0	0	0	0	0		
ٻڙي	ٻڙي	ٻڙي					

چڪاس $\frac{10}{}$

مشق 11 تاريخ

مثال انگن کي پڙهو ۽ ڪنل عدد ۾ لکو

1	2		4	5
○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○

↓

1	2	3	4	5
○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○

Good!

مشق انگن کي پڙهو ۽ ڪنل عدد ۾ لکو

1	2	3		5
○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○

①

	8		6
○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○

②

2			5	6
○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○

③ ④ ⑤

چڪاس 5

مشق 12 تاريخ

مثال شين کي ڳڻيو ۽ وڏي عدد تي ۷ جو نشان لڳايو

5 ✓	4

مشق شين کي ڳڻيو ۽ وڏي عدد تي ۷ جو نشان لڳايو

①

2	1

②

4	3

چڪاس 2

آزمائش 3 > مشق 12-9 <

تاريخ

مثال خانن ۾ عدد لکو

5	① 2	● ●
	②	● ● ●

5	③	
	④	● ● ● ● ●

مشق وڏي انگ تي ۷ جو نشان لڳايو

⑤

2	7
□	□

⑥

9	6
□	□

چڪاس 6

مشق 13 تاريخ

مثال جيڪڏهن 9 تارن ۾ هڪ تارو وڌيڪ گڏيو ته اسان کي 10 تارا ملندا. اسين ڏهن کي 10 سان ظاهر ڪريون ٿا.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

يعني 9 ۽ 1 ٺاهن ٿا 10

ان ريت 10 شيون گڏي هڪ ڏهاڪو ٺاهين ٿيون.

مشق مشق ڪريو

○ ○ ○ ○ ○	10	10	10	10	10		
	ڏه	ڏه	ڏه	ڏه	ڏه		

ڏه اٻڪا = هڪ ڏهاڪو

چڪاس 4

مشق 15 تاریخ _____

مثال هر صحیح عدد لکو

10 ← 5

→ 10 ← 5

Good! ✓

مشق هر صحیح عدد لکو

10 ← 4

10 ← 3

10 ← 8

10 ← 9

چکاس

4

مشق 14 تاریخ _____

مثال هر صحیح عدد لکو

10 ← 5

→ 10 ← 5

Good! ✓

مشق هر صحیح عدد لکو

10 ← 6

10 ← 8

10 ← 1

10 ← 2

چکاس

4

تاریخ _____ ★ آزمائش 4 <مشق: 13-16>

هر صحیح عدد لکو

10 ← 8

10 ← 9

2

5

6

چکاس

4

مشق 16 تاریخ _____

مثال هر بلاکن جو تعداد لکو

14

Good! ✓

مشق هر بلاکن جو تعداد لکو

1

2

3

4

چکاس

4

مشق 18 تاریخ _____

مثال ہر صحیح عدد لکو

Good!

مشق ہر صحیح عدد لکو

چکاس

4

مشق 17 تاریخ _____

مثال ہر صحیح عدد لکو

Good!

مشق ہر صحیح عدد لکو

چکاس

4

مشق 20 تاریخ _____

مثال ہر بلاکن جو تعداد لکو

دہانچا	ایکوا
	□

Good!

21

مشق ہر بلاکن جو تعداد لکو

دہانچا	ایکوا
	□

1

دہانچا	ایکوا
	□

2

چکاس

2

مشق 19 تاریخ _____

مثال ہر عدد لکو

Good!

مشق ہر عدد لکو

1

0 1 2 3 5 6 7 8 9 10

2

10 12 13 14 15 17 18 19 20

3

چکاس

3

مشق 21 تاریخ _____

مثال ہر بلاکن جو تعداد لکو

تہا	ایھا

✓ Good!

31

مشق ہر بلاکن جو تعداد لکو

تہا	ایھا

①

تہا	ایھا

②

چکاس

/

آزمائش 5 > مشق. <17-20> تاریخ _____

ہر صحیح عدد لکو

① ② ③

0 1 3 4 5 6 7 9 10 11 12 13 15 16 17 18 19 20

6 ④ 10 ⑤

10 10

ہر صحیح عدد لکو

تہا	ایھا

⑥

چکاس

/

مشق 23 تاریخ _____

مثال ہر بلاکن جو تعداد لکو

تہا	ایھا

✓ Good!

51

مشق ہر بلاکن جو تعداد لکو

تہا	ایھا

①

تہا	ایھا

②

چکاس

/

مشق 22 تاریخ _____

مثال ہر بلاکن جو تعداد لکو

تہا	ایھا

✓ Good!

41

مشق ہر بلاکن جو تعداد لکو

تہا	ایھا

①

تہا	ایھا

②

چکاس

/

تاریخ **☆** آزمائش 6 <مشق. 21-24>

پر صحیح عدد لکو

تہا	ایکا

تہا	ایکا

①

②

تہا	ایکا

تہا	ایکا

③

④

چکاس

/ 4

مشق 24 تاریخ

مثال پر بلاکن جو تعداد لکو

تہا	ایکا

✓
Good!

61

مشق پر بلاکن جو تعداد لکو

تہا	ایکا

تہا	ایکا

①

②

چکاس

/ 2

مشق 26 تاریخ

مثال پر بلاکن جو تعداد لکو

تہا	ایکا

✓
Good!

81

مشق پر بلاکن جو تعداد لکو

تہا	ایکا

تہا	ایکا

①

②

چکاس

/ 2

مشق 25 تاریخ

مثال پر بلاکن جو تعداد لکو

تہا	ایکا

✓
Good!

71

مشق پر بلاکن جو تعداد لکو

تہا	ایکا

تہا	ایکا

①

②

چکاس

/ 2

مشق 31 تاریخ _____

مثال جوڑ کریو ۶ ہر لکو $6 + 0 = 6$ ✓ Good!
★★★★★

مشق جوڑ کریو ۶ ہر لکو

- ① $7 + 0 = \square$
- ② $5 + 0 = \square$
- ③ $8 + 0 = \square$
- ④ $6 + 0 = \square$

چکاس

/ 4

مشق 30 تاریخ _____

مثال جوڑ کریو ۶ ہر لکو $1 + 4 = 5$
● ●●●● ●●●●●

مشق جوڑ کریو ۶ ہر لکو

- ① $2 + 4 = \square$
- ② $3 + 4 = \square$
- ③ $4 + 4 = \square$
- ④ $1 + 5 = \square$

چکاس

/ 4

تاریخ _____ ★ آزمائش 8 مشق. 29-32 <

- ① $1 + 2 = \square$
- ② $5 + 0 = \square$
- ③ $3 + 3 = \square$
- ④ $6 + 2 = \square$
- ⑤ $2 + 7 = \square$

چکاس

/ 5

مشق 32 تاریخ _____

مثال جوڑ کریو ۶ ہر لکو $\begin{array}{r} 2 \\ + 5 \\ \hline 7 \end{array}$ ✓ Good!

مشق جوڑ کریو ۶ ہر لکو

① $\begin{array}{r} 3 \\ + 5 \\ \hline \square \end{array}$	② $\begin{array}{r} 1 \\ + 8 \\ \hline \square \end{array}$
③ $\begin{array}{r} 2 \\ + 6 \\ \hline \square \end{array}$	④ $\begin{array}{r} 4 \\ + 0 \\ \hline \square \end{array}$

چکاس

/ 4

”ہر، ہک انگي عدد کت کریو“

مشق 33 تاریخ _____

مثال کت کریو ۴ ہر لکو $5 - 1 = 4$ Good!

مشق کت کریو ۴ ہر لکو

- ① $3 - 2 = \square$
- ② $6 - 3 = \square$
- ③ $5 - 2 = \square$
- ④ $6 - 4 = \square$

4

مشق 34 تاریخ _____

مثال کت کریو ۴ ہر لکو $8 - 3 = 5$ Good!

مشق کت کریو ۴ ہر لکو

- ① $7 - 4 = \square$
- ② $8 - 6 = \square$
- ③ $9 - 8 = \square$
- ④ $7 - 5 = \square$

4

مشق 35 تاریخ _____

مثال کت کریو ۴ ہر لکو $5 - 0 = 5$ Good!

مشق کت کریو ۴ ہر لکو

- ① $1 - 0 = \square$
- ② $3 - 0 = \square$
- ③ $7 - 0 = \square$
- ④ $0 - 0 = \square$

4

مشق 36 تاریخ _____

مثال کت کریو ۴ ہر لکو
$$\begin{array}{r} 5 \\ - 2 \\ \hline 3 \end{array}$$
 Good!

مشق کت کریو ۴ ہر لکو

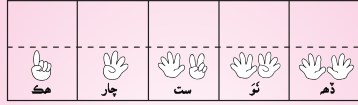
① $\begin{array}{r} 5 \\ - 3 \\ \hline \square \end{array}$	② $\begin{array}{r} 8 \\ - 1 \\ \hline \square \end{array}$
③ $\begin{array}{r} 6 \\ - 2 \\ \hline \square \end{array}$	④ $\begin{array}{r} 4 \\ - 4 \\ \hline \square \end{array}$

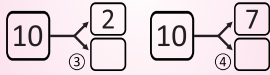
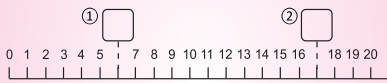
4

تاریخ _____ ★ آزمائش 1 گریڊ 1

گڻڻو ۽ عدد لکو

پر ڪنل عدد لکو

مشق وڏي عدد تي ✓ جو نشان لڳايو

76

5

تاریخ _____ ★ آزمائش 9 <مشق> 33-36

① $5 - 1 = \square$

② $6 - 5 = \square$

③ $2 - 0 = \square$

④ $9 - 9 = \square$

⑤ $8 - 1 = \square$

5

تاریخ _____ ★ آزمائش 3 گریڊ 1

① $2 + 4 = \square$ ⑥ $4 - 3 = \square$

② $7 + 0 = \square$ ⑦ $5 - 2 = \square$

③ $5 + 3 = \square$ ⑧ $7 - 0 = \square$

④ $8 + 1 = \square$ ⑨ $8 - 6 = \square$

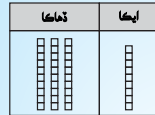
⑤ $3 + 6 = \square$ ⑩ $9 - 7 = \square$

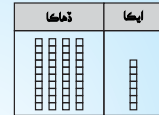
10

تاریخ _____ ★ آزمائش 2 گریڊ 1

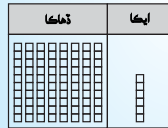
پر بلاڪن جو تعداد لکو

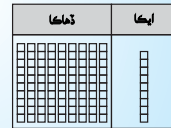
① \square

② \square

③ \square

④ \square

4

رياضي عملي ڪتاب جي مشق جا جواب (درجو پهريون)

100 اندر عددن جو تصور

آزمائش 1: 1 (1), 2 (2), 3 (3), 4 (4), 5 (5)	آزمائش 6: 37 (1), 47 (2), 50 (3), 62 (4)
مشق 6: 3 (1), 4 (2), 2 (3), 3 (4)	مشق 25: 70 (1), 77 (2)
مشق 7: 3 (1), 5 (2), 6 (3), 4 (4)	مشق 26: 89 (1), 88 (2)
مشق 8: 7 (1), 5 (2), 2 (3), 1 (4)	مشق 27: 93 (1), 95 (2)
آزمائش 2: 6 (1), 7 (2), 8 (3), 9 (4), 10 (5)	مشق 28: 100 (1), 100 (2)
8 (7), 3 (6)	
مشق 10: 1 (1), 4 (2), 3 (3), 1 (4)	آزمائش 7: 75 (1), 80 (2), 98 (3), 100 (4)
3 (9), 2 (8), 2 (7), 3 (6), 4 (5)	پههڪ انگي عدد جوڙڪريو
مشق 11: 4 (1), 7 (2), 9 (3), 3 (4), 4 (5)	مشق 29: 3 (1), 4 (2), 5 (3), 4 (4)
مشق 12: 2 (1), 2 (2), 4 (2)	مشق 30: 6 (1), 7 (2), 8 (3), 6 (4)
آزمائش 3: 2 (1), 3 (2), 0 (3), 5 (4), 7 (5), 9 (6)	مشق 31: 7 (1), 5 (2), 8 (3), 6 (4)
مشق 14: 4 (1), 2 (2), 9 (3), 8 (4)	مشق 32: 8 (1), 9 (2), 8 (3), 4 (4)
مشق 15: 6 (1), 7 (2), 2 (3), 1 (4)	آزمائش 8: 3 (1), 5 (2), 6 (3), 8 (4), 9 (4)
مشق 16: 11 (1), 13 (2), 19 (3), 15 (4)	پههڪ انگي عدد ڪٽڪريو
آزمائش 4: 2 (1), 1 (2), 3 (3), 4 (4)	مشق 33: 1 (1), 3 (2), 3 (3), 2 (4)
مشق 17: 12 (1), 13 (2), 10 (3), 19 (4)	مشق 34: 3 (1), 2 (2), 1 (3), 2 (4)
مشق 18: 3 (1), 2 (2), 4 (3), 6 (4)	مشق 35: 1 (1), 3 (2), 7 (3), 0 (4)
مشق 19: 4 (1), 11 (2), 16 (3)	مشق 36: 2 (1), 7 (2), 4 (3), 0 (4)
مشق 20: 22 (1), 23 (2)	آزمائش 9: 4 (1), 1 (2), 2 (3), 0 (4), 7 (5)
آزمائش 5: 2 (1), 8 (2), 14 (3), 16 (4), 20 (5), 21 (6)	درجو 1 آزمائش 1: 6 (1), 17 (2), 8 (3), 3 (4), 7 (5)
مشق 21: 33 (1), 36 (2)	درجو 1 آزمائش 2: 39 (1), 47 (2), 86 (3), 99 (4)
مشق 22: 47 (1), 43 (2)	درجو 1 آزمائش 3: 6 (1), 7 (2), 8 (3), 9 (4), 9 (5)
مشق 23: 56 (1), 53 (2)	مشق 1 (6), 3 (7), 7 (8), 2 (9), 10 (10)
مشق 24: 63 (1), 66 (2)	

هن ڪتاب جا سڀ حق ۽ واسطا سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ، ڄامشورو وٽ محفوظ آهن.

سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ جو تيار ڪيل ۽

ڊائريڪٽوريٽ آف ڪريڪيولم، اسيسمنٽ اينڊ ريسرچ سنڌ، ڄامشورو جو نظرثاني ڪيل

۽ سنڌ حڪومت جي تعليم ۽ خواندگي واري کاتي طرفان سنڌ صوبي جي اسڪولن لاءِ

واحد درسي ڪتاب طور منظور ڪيل.

حوالو نمبر: SELD/HCW/18/2018 تاريخ: 30 آڪٽوبر، 2025.

قومي ترانو

پاڪ سرزمين شاد باد ڪشور حَسِين شاد باد

تون شانِ عزمِ عالي شان اَرْضِ پاڪستان

مرڪزِ يقين شاد باد

پاڪ سرزمين کان نظامِ قوٽِ اُخوٽِ عوامِ رياضي

قوم، مُلڪ، سلطنت پائنده تائنده باد

شاد باد منزلِ مُراد

پرچمِ ستاره و هلال رهبرِ ترقي و ڪمال

ترجمانِ ماضي، شانِ حال جانِ استقبـال

سايءَ خدائي ذوالجلال

سلسليوار نمبر

چيڙڻ جو سال	چاپو	تعداد	قيمت
			مفت